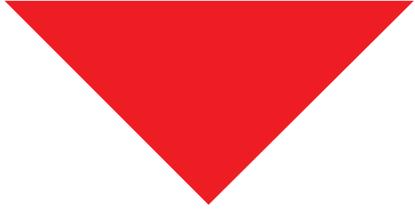

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Фота Юрыя ІВАНОВА

КАЛЕГІЯ:

ДЗЕЛАВЫ СТЫЛЬ ГАВОРКІ

8 лютага ў сталічнай Канцэртнай зале «Верхні горад» адбылося пасяджэнне выніковай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь «Аб развіцці сферы культуры ў 2011 годзе і прыярытэтах на 2012 год».

8 лютага ў Канцэртнай зале "Верхні горад" сталічнай Дзіцячай філармоніі адбылося пасяджэнне выніковай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, дзе грунтоўна аналізавалася леташняе развіццё галіны, зацікаўлена абмяркоўваліся прыярытэты агульнай работы на бягучы год. У пасяджэнні прымалі ўдзел намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Анатоль Тозік; намеснік начальніка галоўнага ідэалагічнага ўпраўлення — начальнік упраўлення сацыяльна-культурнай палітыкі Галоўнага ідэалагічнага ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Ірына Дрыга; начальнік упраўлення сацыяльна-культур-

най сферы апарата Савета Міністраў краіны Алена Сівалобава; намеснік старшыні Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Святлана Сухавей; старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры Наталія Аўдзева; намеснік міністра спорту і турызму краіны Чэслаў Шульга; намеснік упаўнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасцей Уладзімір Ламека.

У рабоце выніковай калегіі ўдзельнічалі таксама намеснікі старшынь аблвыканкамаў, Мінгарвыканкама, якія

курыруюць сацыяльна-культурную сферу, начальнікі ўпраўленняў культуры аблвыканкамаў і Мінгарвыканкама, цэнтральны апарат Міністэрства культуры, прадстаўнікі міністэрстваў і ведамстваў краіны, кіраўнікі арганізацый культуры рэспубліканскага і абласнога падпарадкавання, абласных і гарадскіх выканаўчых камітэтаў прафсаюза работнікаў культуры, абласных кінапракатных арганізацый, начальнікі аддзелаў культуры рай- і гарвыканкамаў, кіраўнікі творчых саюзаў і грамадскіх арганізацый, дзеячы культуры і мастацтваў, журналісты рэспубліканскіх СМІ.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

Даклад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі на выніковай калегіі Міністэрства культуры

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Паважаныя калегі!
Шаноўныя госці!

Дазвольце сардэчна прывітаць вас у гэтай чудаўнай зале, якая зусім нядаўна адкрыла свае дзверы ў гістарычным цэнтры Мінска.

Думаю, што адной са знакавых культурных падзей сталіцы мінулага года стала адкрыццё Дзіцячай філармоніі, бо менавіта падтрымка маладых талентаў з'яўляецца адным з галоўных прыярытэтаў у сферы культуры. Хацеў бы падзякаваць кіраўніцтву Мінска за гэты чудаўны аб'ект культуры.

2011-ы быў годам прыняцця новых заканадаўчых актаў, з'яўлення новых ідэй і праектаў, акрэслення будучых падыходаў да развіцця культуры Беларусі.

Прэзідэнт і Урад падтрымалі курс, узяты Міністэрствам культуры ў 2010 годзе.

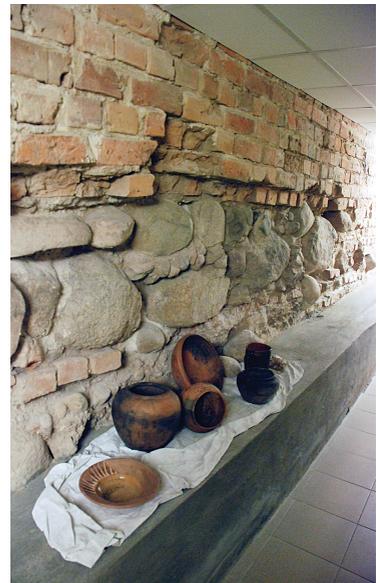
На апошняй сустрэчы з творчай моладдзю Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў:

- нам трэба стварыць неабходныя ўмовы для развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства, спонсарства і мецэнацтва;
- нам неабходны праектны падыход да фінансавання культуры, развіваць інстытут прадзюсарства;
- патрэбна павышаць запатрабаванасць беларускай культуры ў краіне і за мяжой.

Сёння для нас на першы план выходзіць задача больш эфектыўнага выкарыстання дзяржаўных сродкаў, якія выдаткоўваюцца на сферу культуры. Бюджэтная палітыка мэтанакіравана пераарыентаўваецца з кіравання выдаткамі на кіраванне вынікамі, укараняецца сістэма фінансавання ў сферы культуры як дзяржаўнай сеткі, так і падтрымкі прыватных устаноў культуры.

(Працяг на стар. 3.)

МЕСЦА ПАДЗЕІ —

Сёлетняя выніковая калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь невыпадкова адбылася ў Канцэртнай зале "Верхні горад". Стала ўжо добрай традыцыяй падводзіць вынікі года штуром у новай установе, адначасова знаёмячы работнікаў культуры краіны з адрэстаўраванымі ці нанова ўзведзенымі будынкамі.

Вось і гэтая канцэртная зала, сама назва якой — "Верхні горад" — указвае на яе месцазнаходжанне, з'явілася на карце Мінска зусім нядаўна, усяго некалькі месяцаў таму. Але наведвальнікі

ўжо паспелі ацаніць і ўтульнасць памяшкання, і яго прыгажосць, і незвычайнасць як інтэр'ераў, так і самой гісторыі будынка.

— Калісьці на гэтым месцы, — распавядае "К" мастацкі кіраўнік Канцэртнай залы "Верхні горад" Аляксандр Вавілаў, — была царква Святога Духа. У 1930-я будынак XVI стагоддзя быў разбураны, а сутарэнні засталіся. Пры аднаўленні, вядома, улічваліся архіўныя малюнкi. Але новы будынак — шырэйшы, ён быццам "ахоплівае" стары фундамент, выходзячы за яго межы на тры метры. І мы імкнёмся выкарыстаць усе асаблівасці будынка.

— Праходзяць у зале канцэрты, іх становіцца ўсё

больш... Зала ўрачыста адкрылася ў верасні, на Дзень горада. Тут адбылася шлюбная цырымонія, у якой адначасова ўдзельнічалі дзевяць маладых пар.

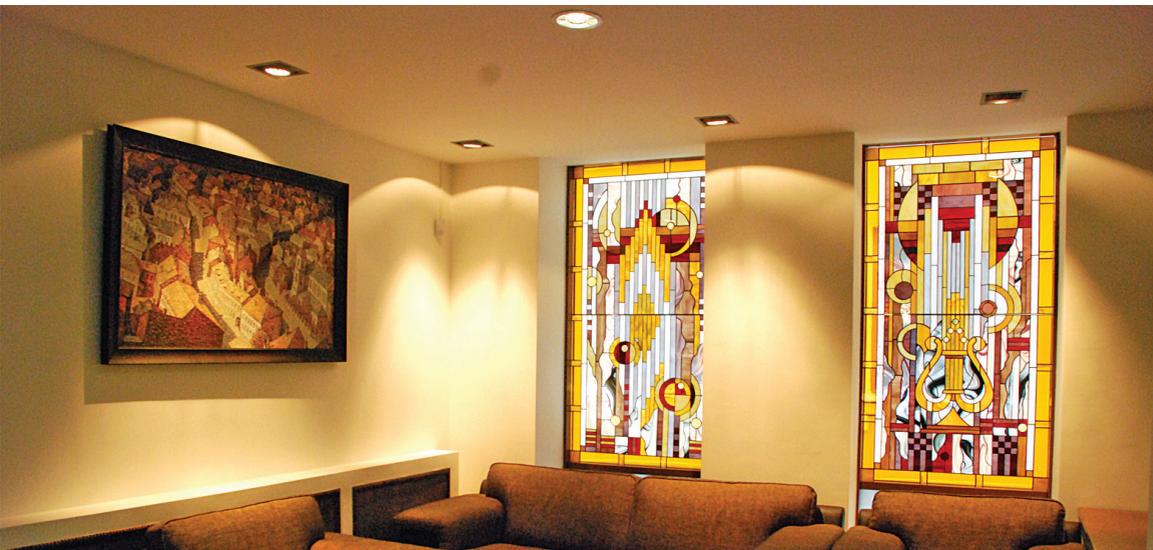
— Так, ужо літаральна з кастрычніка наша канцэртная афіша напаяняецца па нарастаючай. І гэта прытым, што шлюбны тут працягваюць спраўляцца! Хоць залу часцей называюць дзіцячай філармоніяй, выступаюць у ёй не толькі дзеці. Сярод тых калектываў, якія ўжо паспелі даць канцэрты, — Дзяржаўны камерны хор Беларусі пад кіраўніцтвам Наталлі Міхайлавай, Капэла "Санорус" на чале з Аляксеем Шутам. Знакаміты піяніст

Перад работай выніковай калегіі з дапамогай від-апрэзентацыі ў рознакаляровым вітражным антуражы новай Канцэртнай залы былі прадстаўлены ўсе выразныя фарбы, якімі за мінулы год узбагацілася наша нацыянальная культура.

Міністр культуры Павел Латушка сваё выступленне праанансаваў наступным чынам: усё становае адлюстравана ў толькі што прадэманстраваным відэафільме і застанецца ў поўным вар'янце даклада, змешчаным у газеце "Культура", а непасрэдна на калегіі ўпор будзе зроблены на крытычны аналіз здзейсненага.

Аналагічным чынам будаваліся і прамовы іншых выступоўцаў, якія агучвалі праблемы, прапаноўвалі канкрэтныя і слушныя захады па іх вырашэнні. У гэтым, на наш погляд, — галоўная адметнасць сёлетняй выніковай калегіі. Дзелавае атмасфера панавала і ў яе кулуарах. Нават і тут гаворка ішла не столькі пра нядаўнія творчыя здабыткі, колькі пра стратэгію эканамічнай перабудовы галіны, выніковасць якой будзе заснавана і на дзяржаўна-прыватным супрацоўніцтве, і на аптымізацыі дзейнасці кожнай яе структуры.

"ВЕРХНІ ГОРАД"

Юрый Бліноў, выступіўшы ў нас аднойчы, настолькі быў уражаны якасцю гуку на інструменце і акустыкай залы, што, пры ўсёй сваёй занятасці, абяцаў даваць тут канцэрты раз на месяц.

— Аляксандр Дзмітрыевіч, а ці прызвычалася публіка да новай залы? Можа, ёсць ужо і заўсёднікі?

— Рэклама каштуе нятанна. Але на нас цудоўна працуе так званая сарафанная радыё. Тыя, хто ў нас пабываў хаця б аднойчы, з задавальненнем прыходзяць яшчэ ды яшчэ. І сяброў сваіх прыводзяць! Не ўсё, вядома, так проста, праблем хапае, штатны расклад пакуль не зацверджаны. Затое планаў і цікавых ідэй — багата!

— Дык не трымайце іх у сакрэце!

— Сярод найбліжэйшых — у канцы сакавіка запросім усіх на дзіцячы мюзікл, падрыхтаваны самі дзецьмі. А сярод далёкіх — ёсць, да прыкладу, такая ідэя: паказаць на заднім дварыку... кіно. Абавязкова — старое! Каб было гэткае рэтра. І праецыраваць выяву на сцяну дома. Уявіце: людзі сядзяць за столікамі кафэ, няспешна п'юць каву, глядзяць кіно. Увогуле, да лета збіраюцца асвоіць усю прастору — не толькі самога будынка, але і яго наваколля. Бо канцэрты могуць праходзіць і на адкрытым паветры, іх можна весці, да прыкладу, нават з балкона ратушы! Гэта па-

просту не зможа не прыцягнуць дадатковую публіку! І саміх мінчан, і гасцей сталіцы, і шматлікіх турыстаў. Дый у падвалы, спадзяюся, будуць наладжаны экскурсіі — з расповедамі пра гісторыю будынка, ахінутую легендамі, пра Мінск, пра нашу багатую культуру, пра павязь часоў. У гэтым месцы — папраўдзе асаблівае энергетыка, і не адчуць тую аўру высокай духоўнасці, сплеценую з таямніцамі даўніны і святлом душы нашых сучаснікаў, немагчыма!..

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА
На здымках: экстр'ер
і інтэр'ер Канцэртнай залы
"Верхні горад".**

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

Даклад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі на выніковай калегіі Міністэрства культуры

(Працяг. Пачатак на стар. 2.)

Важным складнікам дзейнасці ў гэтым кірунку з'яўляецца ўдасканаленне нарматыўна-прававой базы сферы культуры. Міністэрствам рэалізуецца рэформа, накіраваная на ўнясенне змяненняў у заканадаўчыя акты, якія рэгулююць прыцыпы кіравання, дзяржаўнага фінансавання і стварэння сістэмы канкурэнтных механізмаў развіцця культуры.

У сваім выступленні хацеў бы засяродзіць увагу на наступных пытаннях:

1. Аналіз заканадаўчых актаў у сферы культуры.
2. Новыя культурныя праекты.
3. Аналіз выканання ўрадавай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гг.

АНАЛІЗ ЗАКАНАДАЎЧЫХ АКТАЎ У СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ

У 2011 годзе створаны шэраг заканадаўчых прэферэнцый для сферы культуры.

1 ліпеня 2011 года ўступіў у сілу Указ Прэзідэнта № 145 "Аб некаторых пытаннях падаткаабкладання ў сферах культуры і інфармацыі", якім зацверджаны даволі шырокі пералік падатковых ільгот для сферы культуры.

Разам з тым, Указ № 145 абвастрыў праблемы існуючай практыкі работы ўстаноў культуры. Падатковымі льготамі могуць карыстацца толькі ўстановы, якія маюць статус юрыдычнай асобы. На жаль, сёння 90 працэнтаў бібліятэк і клубных устаноў не маюць гэтага статусу. Міністэрствам створана рабочая група па выпрацоўцы парадку дзейнасці па дадзенай праблематыцы. Гэта — найважнейшая задача для абласных упраўленняў, бо менавіта на месцах неабходна будзе прымаць канчатковыя рашэнні аб наданні статусу юрыдычнай асобы падпарадкаваным установам культуры.

Шэраг захадаў зроблены для стварэння сістэмы дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў кінавытворчасці, стымулявання развіцця кінапрадзюсарства. Гэта ўступленне ў сілу Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 567 ад 5 снежня 2011 г. "Аб мерах па дзяржаўнай падтрымцы і стымуляванні развіцця кінематаграфіі".

З 1 студзеня 2011 г. уступіў у сілу Указ № 457 аб новым парадку фінансавання дзяржаўных тэатральна-відовішчых і кінавідэапракатных арганізацый.

Мінулы год паказаў, што рэалізацыя Указа дае станоўчыя вынікі: напрыклад, сума страт у арганізацыях кінематаграфіі знізілася, у параўнанні з 2010 годам, у 4,8 раза.

У адпаведнасці з Указам Прэзідэнта № 77 ад 28 лютага 2011 г. пашыраюцца магчымасці па выкарыстанні спонсарскай дапамогі ў сферы культуры.

У мінулым годзе толькі на правядзенне "Славянскага базару ў Віцебску", кінафестывалю "Лістапад", Нацыянальнай тэатральнай прэміі, фестывалю "ТэАРТ", Фестывалю Юрыя Башмета было прыцягнута каля 14 млрд. руб. спонсарскіх і іншых пазабюджэтных сродкаў.

У мэтах развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства і стымулявання новых творчых ідэй Саветам Міністраў прынята пастанова ад 23 снежня 2011 года, якой зацверджана Палажэнне аб парадку правядзення конкурсу на арганізацыю і (або) правядзенне культурных мерапрыемстваў і парадку іх фінансавання. Па выніках года Міністэрства прааналізуе выкарыстанне рэгіянальнымі ўпраўленнямі культуры палажэнняў дадзенай Пастановы.

Яшчэ адным фактарам, які дапаможа прыцягнуць прыватны капітал у культуру, з'яўляецца прыняцце Саветам Міністраў у сакавіку 2011 года пастановы № 308 па стварэнні апякунскіх саветаў.

Ужо створаны апякунскія саветы Вялікім тэатрам, Нацыянальным мастацкім і Нацыянальным гістарычным музеямі, Нацыянальным музеем-запаведнікам "Нясвіж". Трэба праводзіць гэтую працу і ў рэгіёнах, але не ўсеахопна, не для справаздачнасці, а для рэальнай падтрымкі і дапамогі ў ажыццяўленні новых культурных праектаў.

З ліпеня 2011 года быў прыняты Закон "Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь". Увядзенне ў дзеянне новых норм дадзенага Закону з'яўляецца новым крокам для функцыянавання музеяў нашай краіны.

У лістападзе Палатай прадстаўнікоў разгледжаны ў першым чытанні змяненні ў Закон аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны, якім прадугледжваецца ўзмацненне кантролю за ўтрыманнем і выкарыстаннем каштоўнасцей.

Міністэрствам падрыхтаваны шэраг прававых актаў, што рэгулююць дзейнасць устаноў адукацыі сферы культуры ў кантэксце ўвядзення ў дзеянне Кодэкса "Аб адукацыі".

(Працяг на стар. 4.)

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

Даклад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі на выніковай калегіі Міністэрства культуры

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 3.)

На чарзе — праца над стварэннем Кодэкса аб культуры, які павінен быць уведзены ў дзеянне ў 2015 годзе.

Кодэкс аб культуры як прынцыпова новы комплексны акт дазволіць сістэмна аб'яднаць дзеючыя нарматыўныя прававыя акты, скараціць колькасць існуючых нарматываў, будзе садзейнічаць укараненню інавацыйных механізмаў арганізацыі дзейнасці ў сферы культуры.

Сёння канцэпцыя Кодэкса вынесена на грамадскае абмеркаванне. Для нас прынцыпова важным з'яўляецца рэакцыя на канцэпцыю з рэгіёнаў краіны.

НОВЫЯ ПРАЕКТЫ

2011 год быў багаты на новыя праекты ў нашай сферы.

У 2011 годзе ўпершыню мы прынялі ўдзел у Канскім кінафестывалі, кінафестываль "Лістапад" атрымаў акрэдытацыю Міжнароднай федэрацыі асацыяцый кінапрадзюсараў.

Распачаў сваю працу Рэспубліканскі савет па справах культуры і мастацтва.

Упершыню былі вызначаны пераможцы Нацыянальнай тэатральнай прэміі.

Яскравай падзеяй стала правядзенне ў другі раз Мінскага міжнароднага Каляднага опернага форуму, у трэці раз — Вялікага навагодняга балю ў Вялікім тэатры.

Рэалізаваны два новыя музычныя праекты: Нацыянальная музычная прэмія і "Залатая калекцыя беларускай песні".

Культурнымі падзеямі сталі беларуска-расійскія праекты: традыцыйны Міжнародны фестываль Юрыя Башмета і новыя — канцэрт сімфанічнага аркестра Марыінскага тэатра пад кіраўніцтвам Валерыя Гергіева і "Рускія сезоны" Андрэя Ліепы.

На Венецыянскім біенале адкрыў свае дзверы Нацыянальны павільён Беларусі. Нашы мастакі бралі таксама ўдзел у IV Маскоўскім біенале сучаснага мастацтва.

Упершыню на Міжнародным фестывалі "Інтэрмузей" (Масква) перамогу атрымалі беларускія музеі: Гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і Віцебскі абласны краязнаўчы музей. У 2012 годзе галоўнай культурнай падзеяй стане Першы Нацыянальны форум "Музеі Беларусі", які адбудзецца ў Гродне.

У мінулым годзе Гомель паспяхова рэалізаваў праект першай Культурнай сталіцы СНД. У 2012-м Культурную сталіцу Беларусі прадстаўляе Нясвіж.

На наданне статусу "Культурная сталіца Садружнасці і Беларусі" ў 2013 годзе Міністэрствам культуры наміраваны Магілёў.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ" НА 2011 — 2015 ГАДЫ

Паважаныя калегі!

2011-ы — першы ў рэалізацыі прынятай Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады, якая вызначае стратэгію і перспектывы нашай працы.

ПРАФЕСІЙНАЕ МАСТАЦТВА

Прафесійнае мастацтва краіны вызначае сёння сучаснае аблічча і ўзровень нашай культуры.

На сённяшні дзень паспяхова дзейнічаюць 27 тэатраў (па жанравым кірунку — 2 музычных, 18 драматычных, 7 лялечных). Статус "Нацыянальны" маюць 4 тэатра, званна "Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь" удастоены 9 тэатраў.

Склалася трывалая сістэма фестывальнага руху. Толькі ў 2011 годзе было праведзена 6 фестываляў і форумаў у Мінску і рэгіёнах па розных накірунках тэатральнага мастацтва. Упершыню — Форум тэатральнага мастацтва "ТЭАРТ".

Разам з тым, у Нацыянальнай тэатральнай прэміі з 12 спектакляў-намінантаў удзельнічалі толькі 2 спектаклі па творах беларускіх аўтараў, што сведчыць пра неадпаведную работу нашых тэатраў з беларускім матэрыялам. Шмат надзей у гэтым кірунку мы ўскладалі на Цэнтр беларускай драматургіі. Але яго дзейнасць, як і работа тэатраў з беларускім рэпертуарам, патрабуе значнага ўдасканалення.

(Працяг на стар. 5.)

— Шаноўныя ўдзельнікі пасяджэння калегіі!

У дакладзе міністра былі дакладна акрэслены стратэгічныя мэты і задачы развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы культуры, дадзена характарыстыка падрыхтаванай заканадаўчай і нарматыўна-прававой базы для яго рэалізацыі. Дапоўню, што ў чэрвені мінулага года на грамадскае абмеркаванне быў прадстаўлены праект Закону "Аб дзяржаўна-прыватным партнёрстве", які нядаўна быў прэзентаваны ў Жэневе Еўрапейскай камісіі ААН і прызнаны як вельмі актуальны, адпавядаючы запатрабаванням беларускай эканомікі. (Прынцыпы дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы культуры будуць замацаваны таксама і ў Кодэксе аб культуры.)

**Тацэуш
СТРУЖЭЦКІ,
намеснік міністра
культуры
Рэспублікі
Беларусь**

блемы і здымаць канфліктныя сітуацыі, фарміраваць культурныя брэндзі...

На калегіі Міністэрства ў мінулым годзе мы ўжо разглядалі дадзенае пытанне і прынялі адпаведныя рашэнні. Сёння, яшчэ раз пацвярджаючы надзвычайную актуальнасць і перспектыву практычнай рэалізацыі дзяржаўна-прыватнага партнёрства, мы павінны вызначыць дакладныя падыходы і алгарытм нашых дзеянняў. У ліку першых могуць быць:

1) вывучэнне, аналіз і шырокае распаўсюджванне назапашанага вопыту, у тым ліку і замежнага;

2) падрыхтоўка арганізацый культуры да працы ў новых умовах і арганізацыя сістэмнага навучання нашых спецыялістаў, у тым ліку за мяжой;

3) аптымізацыя структуры і сеткі, аператыўнае адаптаванне дзейнасці нашых арганізацый культуры да працы ў новых умовах, далейшае ўдасканаленне нарматыўнай базы.

Мы ўжо маем у рэспубліцы некаторыя пачатковыя вопыты, які павінен стаць у найбліжэйшай перспектыве базой для фарміравання ў сферы культуры шырокай сістэмы дзяржаўна-прыватнага партнёрства (развіццё меланачтва і спонсарства, рэалізацыя сумесных праектаў...). Асобныя прыклады значных

адзена 26 унікальных старадрукаваных кніг, беларускіх перыядычных выданняў і карт.

У снежні 2010 года кампанія "Джапан Табака Інтэрнацыянал" і Нацыянальны гістарычны музей падпісалі Пагадненне аб стратэгічным супрацоўніцтве, а ўжо ў 2011-м рэалізавалі шэраг цікавых праектаў на суму звыш 600 млн. рублёў. У бягучым годзе кампанія плануе пералічыць музею 85 тыс. долараў ЗША на выставачную дзейнасць. Для даведкі: згаданая кампанія за апошнія пяць гадоў рэалізавала ў Беларусі больш за 30 дабрачынных праектаў.

З Нацыянальным гістарычным музеем актыўна супрацоўнічае і Белзнешканамбанк, які фінансава пастрыяў ажыццяўленню некалькіх важных праектаў: набыты ўнікальныя арт-факты — сярэбраная манета і карта Вялікага Княства Літоўскага канца XVI — XVII ст., камплект старадрукаваных кніг XVII — XVIII стст. з бібліятэкі Будслаўскага бернардынскага манастыра.

Той жа банк з'яўляецца таксама генеральным партнёрам фольк-фестывалю "Камяніца", які ўжо цягам некалькіх гадоў праводзіцца на тэрыторыі Белдзяржмузея народнай архітэктуры і побыту (выручаныя сродкі ад фес-

Партнёрства з бізнесам у сферы: тактыка і перспектывы

Можна сцвярджаць, што ў цэлым — стратэгія выпрацавана, цяпер справа — за нашай ініцыятывай, за нашымі цікавымі і прывабнымі творчымі праектамі...

Перадумовы для выкарыстання механізмаў ДПП у сферы культуры становяцца больш відавочнымі, падштурхоўвае да гэтага і эканамічная рэформа, скіраваная на больш эфектыўнае выкарыстанне матэрыяльных рэсурсаў, прыватызацыю дзяржмаёмасці і развіццё недзяржаўнага сектара эканомікі.

Можна сцвярджаць, што меланачтва і спонсарства ў нашай краіне зусім рэальныя і маюць дастатковы патэнцыял, а сфера культуры з'яўляецца прывабнай і валодае значнымі перавагамі для прыцягнення прыватнага капіталу (шырокае публічнае прызнанне, высокія творчыя вынікі, вядомыя імёны, яркая рэклама...).

Дзякуючы і нашым актыўным намаганням у грамадстве пачала фарміравацца натуральная патрэба ўкладваць сродкі ў культуру як найбольш эфектыўныя інвестыцыі ў сённяшні дзень (напрыклад, рэалізацыя фестывальнага праекта "Уладзімір Співакоў запрашае"), так і ў будучае нашага мастацтва (набыццё музычных інструментаў, падрыхтоўка музыкантаў, мастакоў і г. д.).

Сёння экспертамі многіх краін шырока абгрунтаваецца думка аб тым, што менавіта культура акумуляе пазітыўныя эфекты ў розных сферах, дазваляе ператвараць слабыя бакі ў моцныя. Пераход да пазіцыі супрацоўніцтва дзяржавы і бізнесу, кааперацыі арганізацый культуры з іншымі эканамічнымі суб'ектамі дазваляе паляпшаць культурна-эстэтычны клімат і грамадскае асяроддзе, развіваць турызм, прыцягваць інвестыцыі для развіцця культурнай інфраструктуры, ініцыяваць стварэнне новых рабочых месцаў, вырашаць сацыяльна-эканамічныя пра-

культурных праектаў адзначаліся ў дакладзе міністра. З улікам складу сённяшняй аўдыторыі і наяўнасці скептыкаў у стаўленні да гэтай праблемы дазволіў сабе прывесці і іншыя... У якасці аргументаў да таго, што дзякуючы ДПП могуць актыўна развівацца музеі і бібліятэкі, навукальныя ўстановы і творчыя калектывы — не толькі сталічныя, але і рэгіянальныя.

Цікавым з'яўляецца шматгадовае плённае супрацоўніцтва Нацыянальнага мастацкага музея і кампаніі "Брыціш Амерыкан Табака", якое дазволіла прыцягнуць значныя фінансавыя сродкі для арганізацыі міжнародных выставачных праектаў "Шэдзёры Траццякоўскай галерэі", "Праваслаўная ікона Расіі, Украіны, Беларусі", "Палонныя прыгажосці" (прысвечанага рускаму акадэмічнаму салоннаму мастацтву 1830 — 1910 гг.), выдання каштоўных альбомаў і буклетаў... Пры актыўным супрацоўніцтве з кампаніяй праводзіцца штогадовы конкурс на стварэнне дызайну ўваходнага білета ў НММ (для дырэктараў музеяў, тэатраў і іншых арганізацый нагадваю: уваходныя білеты павінны выконваць не толькі тэхнічную ролю квіткаў, але і быць цікавым сувенірам, які застаецца на памяць аб наведанні), Міжнародная акцыя "Ноч музеяў", калядныя праекты. У верасні мінулага года кампанія-партнёр набыла для НММ скульптуру "Мастак і горад. Марк Шагал" С.Гарбуновай у сувязі з адзначэннем сёлета 125-годдзя з дня нараджэння творцы.

Пры фінансавай падтрымцы гэтай жа кампаніі Нацыянальная бібліятэка Беларусі быў падрыхтаваны прадстаўнічы альбом "Рарытэты Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі", тыражаваны дыск "Слуцкае Евангелле: беларускі рукапіс XVI ст.", адбылася акцыя "Рарытэты выданні — беларускай скарбніцы", у рамках якой у дар НББ было перад-

тывалю накіроўваюцца на рэстаўрацыю ўнікальных помнікаў драўлянай архітэктуры). Дарэчы, Музей народнай архітэктуры і побыту працуе на дагаворнай аснове з 90 турыстычнымі фірмамі. Рэалізуемыя сумесна з іншымі партнёрамі інтэрактыўныя абрадавыя мерапрыемствы "Масценка", "Гуканне вясны", "Вербная нядзеля", "Вяселле ў Малінаўцы", "Восеньскі фэст", "Апошні звянок" ды іншыя не толькі прыцягваюць шматлікіх дадатковых наведвальнікаў, але і прыносяць добрыя прыбыткі ўстанове.

Цікавым прыкладам сістэмнага падыходу ў развіцці комплексу культурных паслуг з актыўным выкарыстаннем небюджэтных сродкаў з'яўляецца Гомельскі палацава-паркавы ансамбль Румянцавых-Паскевічаў (паездкі на аўтацягніку па парку, плаванне на цеплаходзе па Сожы, курсіраванне па горадзе рэкламнага тралейбуса № 20, стварэнне аддзела турызму, забеспячэнне цікавых маршрутаў "Залатое колыца Гомельшчыны", па трансмажым і рэлігійным турызме). Па выніках 2011 года Палацава-паркавы комплекс адзначаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Невялікі ў параўнанні з вышэйназванымі Літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа сабраў немалыя дабрачынныя сродкі на стварэнне да 130-годдзя з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры скульптурнай кампазіцыі "Якуб Колас. Роздум".

Паказальным прыкладам з'яўляецца шматгадовае супрацоўніцтва сімфанічнага аркестра Маладзечанскага музычнага вучылішча і мясцовай прыватнай фірмы "ЭНЭФ" (створаны сумесны аякунскі савет, у адпаведнасці з падпісанай дамовай фірма выдзяляе штогод аркестру фінансавыя сродкі

на рэкламна-інфармацыйную дзейнасць, транспарт, пашыў сцэнічных касцюмаў, пастаноўку канцэртных нумароў...).

Станоўчым прыкладам ДПП у сферы мастацкай культуры з'явілася адкрыццё новага мастацкага салона "Ад вучня — да майстра" ў Мінску. Мецэнаты з апякунскага савета і кіраўніцтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў задумалі гэты выставачны маладзёжны праект дзеля таго, каб даць магчымасць мастакам-пачаткоўцам адчуць запатрабаванасць сваіх твораў і атрымаць дадатковыя імпульсы для творчага развіцця.

У гэтым выпадку хачу звярнуць вашу ўвагу на неабходнасць фарміравання дзейных і аўтарытэтных апякунскіх саветаў — прыклады падобных былі прыведзены ў дакладзе міністра. Аднак аналіз інфармацыі, атрыманай Міністэрствам, паказвае, што пры многіх арганізацыях культуры, асабліва — на абласным і раённым узроўнях, фармальна створаны "бутафорскія" склады саветаў з ліку кіраўніцтва і прадстаўнікоў гэтых жа арганізацый.

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў з'яўляецца ганаровым партнёрам прафесійнага конкурсу "Брэнд года Беларусі". У рамках партнёрства акадэмія ажыццявіла пастаноўку спектакля па матывах рамана Рычарда Баха "Чайка па імені Джонатан Лівінгстан", прад'юсарам якога выступіў Нацыянальны конкурс.

Акадэміяй падрыхтавана чатырохбаковае пагадненне паміж "Прыорбанкам", Аўстрыйскім культурным форумам (г. Масква) і Універсітэтам мастацтваў г. Лінца (Аўстрыя) аб абмене студэнтамі і арганізацыі стажыровак.

За апошні час з'явіліся цікавыя прыклады партнёрства і з прыватнымі асобамі. Так, па ініцыятыве старшыні Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Расіі" Валерыя Казакова Нацыянальная бібліятэка Беларусі атрымала ў дар некалькі дзясяткаў тамоў каштоўных кніг: копію Слуцкага летапісу і Баркалабайскай хронікі XVI — XVII стст., выданне Бібліі XVIII ст. Часовы Павераны нашай краіны ў Швейцарыі А.Кулажанка перадаў НББ некалькі кніжных помнікаў (выданне ўспамінаў прынцэсы Антуаны Радзівіл, Парыж, 1911 г., і лічбавую копію Нюрнбергскіх хронік аб захопе Полацка войскамі Івана Жалівага ў 1563 г.).

Перспектывным сумесным праектам ДПП на бліжэйшыя гады можа быць фарміраванне дзяржаўнай музычнай калекцыі на базе аднаго з нацыянальных музеяў. Пачатак яе пакладзены набыццём унікальнага для нашай краіны інструмента — скрыпкі Іварнеры 1674 года, якую вы сёння пачуеце ў час выступлення новага маладзёжнага камернага ансамбля з удзелам лаўрэатаў і стыпендыятаў спецфонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі пад кіраўніцтвам Улады Беражной.

Сёння Міністэрства культуры мае трывалыя адносіны як з надзейнымі фінансавымі партнёрамі з амаль 40 кампаніямі, фірмамі, банкамі (Беларуская калійная кампанія, Белтрансгаз, "Трайпл", Белгазпрамбанк, Белнешэканамбанк, Белінвестбанк, Альфа-банк, БПС-банк, Прыорбанк, МТС, Велком, Белтэлекам, Беларуская чыгунка, БелАВІА і іншымі).

Пастрыяюць замацаванню і пашырэнню партнёрскіх сувязей запланаваныя Міністэрствам правядзенне ў бягучым годзе конкурсу "Мецэнат культуры", публічнае ўшанаванне спонсараў і мецэнатаў у час правядзення Фестывалю опернага і балетнага мастацтва ў нясвіжскім Палацы Радзівілаў...

З'явіліся ў нас і цікавыя міжнародныя праекты ў рамках Еўрапейскага інструмента добрасуседства і партнёрства, да прыкладу, "Заахвочванне турызму па абодвух баках Літвы і Беларусі, павялічваючы даступнасць і прыцягальнасць культурна-гістарычнай спадчыны ў Рокішскім і Пастаўскім раёнах" (будзе выдзелена звыш 230 тыс. еўра на аднаўленне Палаца Тьвенгаўза ў Паставах), "Даўгаўпілс і Віцебск: культурнае супрацоўніцтва і развіццё"

праектаў, якія будуць заўтра абавязкова запатрабаваны...

Даводзіцца канстатаваць, што да працы ў такіх умовах большасць нашых арганізацый і творчых калектываў ні псіхалагічна, ні эканамічна пакуль не гатова... Як і тое, што на рэгіянальных узроўнях праблема развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства належным чынам пакуль не вырашаецца.

Спонсары і тыя, каго спансіруюць, часцей дзейнічаюць наўгад, аддаючы перавагу асабістым кантактам і густам кіраўнікоў спансіруючых фірм. Але, безумоўна, першы крок павінен быць за намі, за нашай ініцыятывай...

Відавочна, што гэта часовы этап. Для яго хутчэйшага пераадолення ўзнікае вострая патрэба ў інфармацыйным забеспячэнні спонсарства, фарміраванні інфармацыйных баз даных для патэнцыйных спонсараў аб культурных праектах, установах, калектывах або выканаўцах, іх узроўні, рэпутацыі, міжнародным прызнанні. Гаворка ідзе пра фарміраванне інфармацыйнага рынку паслуг, пра стварэнне адпаведных структур.

Мяркую, што найбліжэйшай надзённай задачай для Міністэрства і Інстытута культуры Беларусі павінна стаць абагульненне вопыту і фарміраванне інфармацыйнага банка аб рэалізуемых праектах і на іх аснове — арганізацыя серыі семінараў для спецыялістаў культуры з удзелам прадстаўнікоў міністэрстваў эканомікі і фінансаў, Нацыянальнай акадэміі навук, вядомых менеджараў, у тым ліку і з замежных краін, а пазней — правядзенне навукова-практычнай канферэнцыі па тэме "Развіццё ДПП у сферы культуры: тэорыя, рэальнасць і перспектывы", як гэта было зроблена ў Расіі ў 2010 г.

Актуальнай з'яўляецца задача функцыянальных і структурных змяненняў нашых арганізацый культуры і больш дакладнае адаптаванне да працы ва ўмовах ДПП: перагляд статутаў і палажэнняў, штатных раскладаў, стварэнне структурных падраздзяленняў — аддзелаў маркетынгу і інавацыйнай дзейнасці, унясенне змяненняў у Кваліфікацыйны даведнік (уклучэнне пасада арт-менеджара, маркетолога, менеджара па міжнародных культурных сувязях і інш.).

Важнай задачай з'яўляецца эксперыментальная адпрацоўка розных мадэляў ДПП на базе нашых вядучых цэнтраў культуры, напрыклад, на базе Замкавага комплексу "Мір", Музея-запаведніка "Нясвіж" і іншых, дзе ёсць для гэтага шырокія магчымасці (цікавыя і прыцягальныя для наведвальнікаў аб'екты, прэзентацыйныя памяшканні, элітныя канцэртныя залы, гасцініцы і рэстараны можна скарыстаць для арэнды, дагавораў, канцэсіі, сумеснага фінансавання праектаў і г. д.).

Надзённай задачай для устаноў культуры з'яўляецца больш шырокае асваенне існуючых "культурных ніш": карпаратыўны адпачынак, культурна-гістарычны і фестывальны турызм, курортна-аздараўленчыя арганізацыі і аграздзібы, нацыянальная сувенірная прадукцыя, рытуальна-абрадавыя паслугі, беларускі этыкет, нацыянальная кухня і інш.

І некалькі слоў у заключэнне. У кожнай краіне фарміруецца свая мадэль дзяржаўнага фінансавання культуры і мастацтва, адэкватная нацыянальнай сістэме міжбюджэтных зносін і традыцыйным накірункам дзяржаўнай падтрымкі гэтай сферы. У той жа час, для ўсіх краін характэрны адзін падыход да культуры не толькі як да фактара духоўнага, але і эканамічнага прагрэсу грамадства.

Шматканальнае дзяржаўнае фінансаванне, міжбюджэтнае і партнёрскае дзяржаўна-прыватнае формы субсідзіравання лепш за ўсё забяспечваюць прэмак сродкаў у сферу культуры, асабліва — ва ўмовах дэфіцыту дзяржаўнага бюджэту. Паспяховаць дзяржаўных мер падтрымкі культуры і мастацтва ў многім залежыць ад эфектыўнасці выкарыстання патэнцыялу прыватнага спонсарства і мецэнатства.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

Даклад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі на выніковай калегіі Міністэрства культуры

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 4.)

Каб палепшыць дадзеную сітуацыю, Міністэрства, са свайго боку, аказала фінансавую падтрымку пастаноўкам спектакляў па творах беларускіх аўтараў Тэатру юнага глядача, Гродзенскаму і Магілёўскаму абласным драматычным тэатрам. Міністэрствам ажыццёўлены дзяржаўныя заказы Вялікаму тэатру на пастаноўку ў 2012 годзе оперы "Сівая легенда" Дзмітрыя Смольскага, Цэнтра візуальных і выканальніцкіх мастацтваў — на пастаноўку спектакля "Ладдзя роспачы" паводле У.Караткевіча.

Для тэатральнага мастацтва, як і раней, праблемай з'яўляецца падрыхтоўка рэжысёрскіх кадраў. Адсутнічаюць галоўныя рэжысёры ў Нацыянальным тэатры імя Я.Коласа, Мінскім абласным драматычным тэатры. Сёння з'явілася магчымасць ажыццяўляць стажыроўкі тэатральных спецыялістаў галіны культуры за кошт бюджэтных сродкаў. Аднак тэатры краіны пасіўна ставяцца да гэтага пытання.

На сустрэчы Кіраўніка дзяржавы з творчай моладдзю, якая адбылася ў снежні мінулага года, адзначалася, што неабходна падтрымліваць маладых рэжысёраў. Можа, настаў час, каб пасады галоўных рэжысёраў займалі маладыя рэжысёры. Таму звяртаюся да кіраўнікоў абласных і Мінскага гарадскога ўпраўленняў культуры, рэспубліканскіх тэатраў з просьбай надаць асаблівую ўвагу пастаноўкам спектакляў маладымі рэжысёрамі, выпускнікамі Акадэміі мастацтваў. Са свайго боку, Міністэрства культуры гатова фінансава дапамагчы ў вырашэнні дадзенага пытання.

Трэба адзначыць недастатковую ўвагу да праблем мінскіх гарадскіх тэатраў. Пасля шматлікіх зваротаў нарэшце зрушылася з мёртвай кропкі справа з рамонтам Тэатра юнага глядача, дафінансавання на новыя пастаноўкі Музычнаму тэатру і Тэатру юнага глядача.

Сучаснае музычнае мастацтва Беларусі. У краіне створаны ўнікальныя кампазітарская і выканальніцкая школы. Айчыныя музыканты-выканаўцы паспяхова ўдзельнічаюць у самых прэстыжных міжнародных конкурсах.

Сёння канцэртную дзейнасць ажыццяўляюць 16 дзяржаўных канцэртных арганізацый рэспубліканскага і мясцовага падпарадкавання, якія аб'ядноўваюць каля 1500 чалавек артыстычнага персаналу. Амаль усе творчыя калектывы і выканаўцы годна прынялі ўдзел у Культурнай акцыі "Гомель — Культурная сталіца Беларусі і СНД 2011 года", у адзначэнні 120-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча, 70-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Мулявіна.

Пры падтрымцы Міністэрства, рэгіянальных упраўленняў працягваліся праекты Вялікага тэатра "Вечары ў Нясвіжскім замку", "Магія раяля", "Таўкачыкі на Каляды", шэраг праектаў Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі, такіх, як Святы беларускага мастацтва ў Хойніках, Чачэрску, "Музы Нясвіжа", "Мірскі замак", "Пінскія спатканні", 500 гадоў надання Магдэбургскага права Навагрудку і іншыя.

Прайшоў шэраг фестывалюў, найбольш значныя з якіх — юбілейны, XX Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", XI Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, Міжнародныя фестывалі "Беларуская музычная восень", Фестываль Юрыя Башмета, "Залаты шлягер" у Магілёве, Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску і іншыя.

З мэтай падтрымкі творчасці прафесійных кампазітараў у 2011 годзе Міністэрствам набыта больш за 160 арыгінальных твораў на суму каля 163 млн. рублёў.

Разам з тым, адчуваюцца пэўныя праблемы ў сферы музычнага, харэаграфічнага, эстраднага мастацтва. Цягам года Міністэрства займалася праблемай Беларускага саюза кампазітараў: фінансавання арэнды памяшканняў і заробкаў адміністрацыйнага персаналу. Гэтая праблема патрабуе неадкладнага вырашэння.

На сустрэчы Кіраўніка дзяржавы з творчай моладдзю адзначалася, што патрэбна ўдасканаленне дзейнасці Маладзёжнага тэатра эстрады, асабліва ў накірунку пошуку і падрыхтоўкі маладых таленавітых выканаўцаў, большай творчай актыўнасці.

(Працяг на стар. 6.)

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 5.)

Дарэчы, праца нашых канцэртных арганізацый таксама патрабуе большай актыўнасці.

Тое ж самае датычыцца і гастролей нашых творчых калектываў. Выхад на замежны рынак — адзін з прыярытэтных напрамкаў дзейнасці кожнага прафесійнага творчага калектыву. Большай актыўнасці чакаем і ад Дзяржаўнага ансамбля танца, Дзяржаўнага ансамбля "Харошкі" і Нацыянальнага хору імя Г.Цітовіча, іншых калектываў.

Абвастрылася праблема адтоку творчых кадраў: артыстаў балета, артыстаў-салістаў-інструменталістаў. Так, за 2011 год у Вялікім тэатры звольнілася 15 артыстаў балета, з Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі — 14 артыстаў, Дзяржаўнага ансамбля "Харошкі" — 6 чалавек. Кіраўніцтву нашых падведмасных арганізацый неабходна прыняць тэрміновыя меры для змяншэння гэтай негатыўнай тэндэнцыі. З іншага боку, эканамічнаму ўпраўленню Міністэрства неабходна ўнесці прапановы ў Савет Міністраў па сістэмным падыходзе да вырашэння гэтай праблемы.

У 2011 годзе вялася работа па развіцці выяўленчага мастацтва.

Актуальным творчым праектам стала Рэспубліканская выстаўка манументальнага мастацтва.

У працяг маштабных выставачных праектаў у гэтым годзе плануецца арганізацыя Першай Усебеларускай выстаўкі сучаснага мастацтва ў Мінску. У бліжэйшыя дні Міністэрства аб'явіць конкурс на стварэнне канцэпцыі выстаўкі.

Адкрыты помнікі Уладзіміру Караткевічу ў Кіеве, героям-пагранічнікам у Брэсцкай крэпасці.

Міністэрствам закуплена работ у мастакоў на суму 826 млн. рублёў (у тым ліку за кошт фонду Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва — 180 млн. рублёў). Аднак у абласцях практычна не вядзецца работа па набыцці твораў выяўленчага мастацтва. Вырашалася гэтае пытанне толькі ў Гродзенскай вобласці, дзе на дадзеныя мэты ў мінулым годзе было выдзелена 107 млн. рублёў. Аднак у Брэсцкай вобласці — толькі 13,6 млн. рублёў, у Магілёўскай — 7 млн. рублёў. Мінскім гарвыканкамам, Мінскім, Гомельскім, Віцебскім аблвыканкамамі сродкі наогул не выдаткоўваліся.

Аднак, калі ў рэгіёнах не будуць пастаянна набывацца творы мастакоў, то праз 10 — 15 гадоў будзе страчаны цэлы культурны пласт. Праз 50 гадоў правесці выстаўку мастакоў пачатку XXI стагоддзя, напрыклад, Віцебскай школы жывапісу, будзе немагчыма з прычыны адсутнасці работ у фондах музеяў. Ігнараванне рэгіёнамі дадзенай праблемы можа прывесці да паўтору сітуацыі, якая склалася з творами культурнай спадчыны Беларусі, калі даводзіцца марнаваць значныя фінансавыя і арганізацыйныя рэсурсы на вяртанне ў Беларусь культурных каштоўнасцей.

Урадам прынята пастанова ад 8 чэрвеня 2011 г. № 732 па пытаннях стварэння і прыёмкі твораў манументальнага мастацтва. Пастанова ўзмацніла ролю Міністэрства ў рэгуляванні дадзенай сферы. Цяпер патрабуецца абавязкова атрыманне заключэння Міністэрства культуры па праектах рашэнняў мясцовых органаў улады аб стварэнні і ўстаноўцы манументальных твораў.

Разам з тым, вопыт прымянення пастанова паказаў, што ў рэгіёнах у большасці выпадкаў узнікае ініцыятыва па стварэнні манументальных твораў асобам, якія, у асноўным, не маюць дачынення да культуры і гісторыі краіны (напрыклад, помнік работнікам дарожнай службы, помнік ветэрынару), у той час, калі сёння ў Беларусі адсутнічаюць помнікі славытым дзеячам нашай гісторыі і культуры.

КІНАСФЕРА

У 2011 годзе мы фактычна зрабілі канцэптальныя заканадаўчыя захады, накіраваныя на рэформу кінавытворчасці нашай краіны: стварэнне сістэмы дзяржаўна-прыватнага партнёрства, стымуляванне і развіццё кінапрадукцыі. Гэта павінна павялічыць эфектыўнае выкарыстанне дзяржаўных бюджэтных сродкаў на стварэнне кінапрадукцыі, пашырыць сумесную кінавытворчасць з айчыннымі і замежнымі партнёрамі.

(Працяг на стар. 7.)

Рэсурс інфармацыі: кропка электроннага доступу

— 2012-ы абвешчаны Указам Кіраўніка дзяржавы годам кнігі. Гэтае рашэнне ўспрыята бібліятэчнай супольнасцю з радасцю, бо з'яўляецца сведчаннем асаблівай дзяржаўнай увагі да праблемы кнігі і чытання.

У зацверджаным Саветам Міністраў Рэспубліканскім плане мерапрыемстваў па правядзенні года кнігі закладзены шматаспектныя задачы. Да прыкладу, нас цікавіць канчатковы вынік чытання: распаўсюджванне ідэй, ведаў, інфармацыі для фарміравання на іх базе сістэмы духоўных і матэрыяльных каштоўнасцей.

Разгледзім магчымасці дасягнення гэтага выніку пры дапамозе традыцыйнай друкаванай кнігі і электроннай.

Сёння асаблівую актуальнасць набывае змястоўнае напайненне бібліятэчных фондаў. Мы заўсёды ганарыліся іх вялікім аб'ёмам. Цяпер жа гэты паказчык адлюстроўвае, хутчэй, міф, чым рэальнасць, бо па абарачальнасці фондаў мы ў пяць разоў адстаём ад міжнародных патрабаванняў.

Нягледзячы на Даручэнне Прэзідэнта краіны аб 15-працэнтным

**Раман
МАТУЛЬСкі,
дырэктар
Нацыянальнай
бібліятэкі
Беларусі**

фінансаванні камплектавання фондаў публічных бібліятэк, якое сапраўды іх выратавала, неабходна канстатаваць, што фонды ў значнай ступені састарэлі. Каб забяспечыць іх абнаўляльнасць і запатрабаванасць чытачамі, неабходна павялічыць колькасць новых паступленняў і, адпаведна, фінансаванне гэтага працэсу — як мінімум у чатыры — пяць разоў.

Каб забяспечыць стабільны аб'ём фонду, не дапускаць яго скарачэння ва ўмовах невялікіх аб'ёмаў новых паступленняў, публічныя бібліятэкі вымушаны былі штучна стрымліваць спісанне літаратуры, што прывяло да назапашвання састарэлых выданняў. Я не заклікаю да ўсеагульнага спісання літаратуры, але ва ўсім павінен быць рацыянальны падыход, бо плошча пад

фондасховішчы не хапае амаль усім, а памяшканні гэтыя трэба ацяпляць, асвятляць, утрымліваць...

Але куды больш складанымі і актуальнымі з'яўляюцца праблемы, звязаныя з распаўсюджваннем электроннай кнігі.

Нагадаю, што бібліятэка — найбольш шматлікі сацыяльны інстытут. Яна заўсёды працавала з сацыяльна актыўнымі групамі насельніцтва, у першую чаргу — з моладдзю, якая складае каля 75 — 95% бібліятэчных карыстальнікаў. Гэта найбольш актыўныя спажыўцы розных відаў інфармацыі, як каштоўнасна-ідэалагічнай, так і вытворча-практычнай. І яны аддаюць перавагу менавіта электронным відам дакументаў. Як задавальняецца гэты попыт?

Агульны аб'ём бібліятэчных фондаў публічных устаноў — 58,3 мільёна экзэмпляраў, электронныя дакументы складаюць 50,5 тысячы, менш за 0,1 працэнта. А сучасны свет — гэта сеткавы свет: моладзь працуе і хоча працаваць, у першую чаргу, з сеткавымі інфармацыйнымі рэсурсамі, найбольш аб'ёмнымі і аператыўнымі. Гэта першае.

КУЛТУРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

**Рыгор БЫСЮК, начальнік упраўлення
культуры Брэсцкага аблвыканкама:**

— Адна з асноўных нашых задач на 2012 год — і на ёй акцэнтаваў увагу ў сваім дакладзе міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка — развіццё прыватна-дзяржаўнага партнёрства. Абавязкова буду звяртаць увагу на гэты кірунак дзейнасці культуротнікаў на абласной выніковай калегіі. У нас ужо ёсць пэўныя паспяховыя прыклады такога супрацоўніцтва. Напрыклад, летась у падобныя праекты ў рэгіёнах было ўкладзена больш за 70 мільёнаў рублёў. Гэта Іванаўскі, Пінскі раёны і некаторыя іншыя. На тыя ж "Студзеньскія музычныя вечары" ў Брэсце летась мы прыцягнулі блізу 30 мільёнаў рублёў спонсарскіх сродкаў. А ўжо сёлета, па маіх падкліках, — амаль 100 мільёнаў рублёў.

Не магу не сказаць цёплыя словы і на адрас газеты "Культура" ў сувязі з тым, што яна своечасова распачала сёлета публікацыі на гэтую тэматыку. Мы ладзілі на пачатку студзеня нараду з усімі начальнікамі аддзелаў культуры, і я звярнуў увагу ўсіх прысутных на публікацыі ў вашай газеце. Гэта і матэрыялы пра прыватна-дзяржаўнае супрацоўніцтва ў Горках, а нядаўна, памятаю, выйшаў артыкул па Ашмяншчыне. Таму я сказаў усім культуротнікам: чытайце гэтыя матэрыялы, шукайце тых, з кім можна супрацоўнічаць у вашых рэгіёнах, і вучыцеся працаваць з прыватнікамі так, як гэта робяць суседзі. Таму я на сто працэнтаў падтрымліваю ўвядзенне гэтай новай рубрыкі: яна нам сёння вельмі патрэбна.

**Алег СІЛЬВАНОВІЧ,
генеральны
дырэктар
Нацыянальнай
кінастудыі
"Беларусьфільм":**

— Самае важнае для кінастудыі на сённяшні дзень — уступленне ў сілу новага заканадаўства ў сферы кінамастацтва. Яно павінна спрыяць з'яўленню канкурэнцыі і ліквідацыі манаполіі ў нашым кінамастацтве, садзейнічаць творчай атмасферы. Аднак пытаннем нумар адзін з гэтага вынікае адладка новага механізма бюджэтнага фінансавання нашай галіны. Што на сёння відавочна непакоіць — гэта становішча з кадрамі для нашага кіно, як з творчымі, так і з тэхнічнымі.

Аднак эфектыўнасць выкарыстання набытых ЦБС баз даных выглядае на ўзроўні статыстычнай хібы — 1,5 звароту на 10 тысяч карыстальнікаў. Наўрад ці ў нашых абласных і раённых цэнтрах народ у тысячу разоў менш дапытлівы, чым у сталіцы. Асноўная прычына тут, на нашу думку, крыеца ў кваліфікацыі супрацоўнікаў бібліятэк. Сістэму перападрыхтоўкі, а таксама самаадукацыі спецыялістаў трэба карэнным чынам рэфармаваць.

Мы маем магчымасць прадаставіць сёлета некалькім бібліятэкам бясплатны тэставы доступ да адной з самых аўтарытэтных у свеце замежных баз даных "Евско", якая мае рускамоўны інтэрфейс. Звяртаюся з гэтай трыбуны да начальнікаў абласных упраўленняў культуры: давайце вызначым у кожнай вобласці па дзве — тры раённыя бібліятэкі для падключэння да віртуальнай чытальнай залы НББ, а напрыканцы года разам падвядзем вынікі эфектыўнасці іх працы: як працуе абсталяванне, ці дастаткова прапускных здольнасцей сетак, а самае галоўнае — ведаў і таленту бібліятэкараў для працы ў такім рэжыме.

Комплекснае ж рашэнне ўзнятай праблемы бачыцца нам у рэалізацыі Дзяржаўнай праграмы "Нацыянальная электронная бібліятэка". Яна павінна ўяўляць з сябе інтэграваны размеркаваны электронны інфармацыйны рэсурс, у стварэнні якога павінны ўдзельнічаць сотні, калі не тысячы нацыянальных агрэгараў. А доступ карыстальнікаў будзе ажыццяўляцца як праз сістэму публічных інфармацыйных цэнтраў, у першую чаргу — бібліятэк, так і непасрэдна праз персанальныя гаджаты. Рэалізацыя такой праграмы дасць магчымасць змяніць і ўніфікаваць падыходы да фарміравання камп'ютарнага парку, праграмнага забеспячэння і сетак, стварэння кантэнту, павышэння кваліфікацыі персаналу і змены крытэрыяў ацэнкі эфектыўнай дзейнасці бібліятэк.

Другое. Нягледзячы на пэўныя поспехі, неабходна прызнаць, што тэмпы аўтаматызацыі бібліятэк далёкія ад патрэб грамадства. Камп'ютары ёсць толькі менш чым у палове публічных бібліятэк, доступ да сеткі Інтэрнэт — толькі ў трэцяй частцы названых устаноў. Пры гэтым, неабходна ўлічыць узрост ПК і іх магчымасць, прапускную здольнасць сетак. У выніку эфектыўна працаваць з паўнатэкставымі дакументамі могуць толькі адзіночкі.

Але ўявім, што з камп'ютарнай тэхнікай і сеткай у нас усё ў парадку. Чым будзе напоўнена гэтая сетка? Сеткавая нацыянальная інфармацыйная рэсурс практычна адсутнічае. Адзінае выключэнне складае сегмент прававой інфармацыі, які актыўна развіты дзякуючы дзейнасці Нацыянальнага цэнтра прававой інфармацыі і шэрагу камерцыйных фірм. Іншых аналагічных рэсурсаў няма, і выда-

вецтвы краіны, падобныя арганізацыі нават не прыступалі да рэалізацыі згаданых праектаў.

Сусветны рынак інфармацыйных сеткавых прадуктаў развіты добра, і інфармацыйныя цэнтры на канкурэнтнай аснове прапаноўваюць свае паслугі. Адрозж пасля завяршэння будаўніцтва НББ мы забяспечым доступ грамадзян краіны да дадзеных рэсурсаў. За мінулы год наша ўстанова адкрыла доступ да 153 баз даных сусветных вытворцаў. Пры дапамозе сеткавых рэсурсаў цяпер задавальняецца каля 60% попыту карыстальнікаў НББ.

Наступным крокам была спроба пашырыць колькасць кропак доступу да дадзеных рэсурсаў з дапамогай сістэмы віртуальных чытальных залаў. Летась яны былі адкрыты ў 49 бібліятэках і інфармацыйных цэнтрах краіны, 50% з якіх — ВНУ. Такія залы дзейнічаюць і ва ўсіх абласных бібліятэках і 3-х ЦБС.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

Даклад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі на выніковай калегіі Міністэрства культуры

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 6.)

Дзяржава будзе і надалей падтрымліваць кінавытворчасць. У бягучым годзе з бюджэту плануецца выдаткаваць 90 млрд. рублёў на падтрымку кінавытворчасці.

Галоўная задача 2012 года: прыняцце ўсіх неабходных падзаконных актаў, якія вынікаюць з Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 567 "Аб мерах па дзяржаўнай падтрымцы і стымуляванні развіцця кінематаграфіі".

Згодна з Даручэннем Савета Міністраў, Міністэрству культуры неабходна ўнесці ва Урад да 20 лютага бягучага года праекты адпаведных нарматыўных актаў.

Разам з тым, перад кінастудыяй "Беларусьфільм" ужо сёння стаіць задача аб паляпшэнні мастацкай якасці фільмаў і павелічэнні канкурэнтаздольнасці і самаакупнасці кінапрадукцыі, прыцягненні пазабюджэтных сродкаў у кінавытворчасць.

У 2011 годзе было створана 9 адзінак мастацкіх, 66 дакументальных і 9 анімацыйных фільмаў. Беларускія кінематаграфісты атрымалі 39 узнагарод больш чым на 50 міжнародных кінафестывалях: у Італіі, Канадзе, Францыі, Бразіліі, Чэхіі, Польшчы, Германіі, Індыі, Грэцыі і іншых краінах.

Упершыню агульная сума прыцягнутых у фільмавытворчасць пазабюджэтных сродкаў дасягнула 81, 5 млрд. рублёў, у тым ліку на вытворчасць дакументальных фільмаў — 2,5 млрд. рублёў.

У 2011 годзе пашырылася геаграфія дзелавых партнёраў кінастудыі. Упершыню ажыццяўляецца супрацоўніцтва з Германіяй, Нідэрландамі, Латвіяй, Эстоніяй, Фінляндыяй, еўрапейскім фондам "Eurimages".

У 2011-м кінастудыяй сумесна з замежнымі партнёрамі створаны 2 поўнаметражныя мастацкія стужкі: "Адзінокі востраў" (рэжысёр — П.Сім, Эстонія), сумесна з кінакампаніямі Латвіі і Эстоніі; "Снайпер-2. Тунгус", сумесна з расійскімі партнёрамі.

У 2011 годзе запушчаны ў вытворчасць 5 сумесных мастацкіх фільмаў, завяршэнне якіх запланавана ў 2012-м: "Паляванне на гаўляйгара", "Смерш", "Цугцванг", "Роль", "У тумане".

Рэканструкцыя кінастудыі

Віктар Іосіфавіч Кураш, Аляксандр Віктаравіч Трыфанаў, Алег Ігаравіч Сільвановіч, прашу Вас забяспечыць штодзённы кантроль за ходам рэканструкцыі кінастудыі. Ваш працы абавязак — забяспечыць выкананне Даручэння Прэзідэнта і завяршыць пабудову новага і рэканструкцыю галоўнага карпусоў да канца 2012 года.

Кінапракат

У адпаведнасці з мерапрыемствамі Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на набыццё і ўстаноўку лічбавага абсталявання ў 96 месцах кінапаказу прадугледжана 73,6 млрд. рублёў (у тым ліку ў бягучым годзе — амаль 29 млрд. рублёў).

Дадатковы аналіз, праведзены Міністэрствам культуры сумесна з абласнымі кінавідапракатамі, паказаў, што такім абсталяваннем у рэгіёнах неабходна забяспечыць 119 месцаў паказу, у тым ліку 38 устаноў клубнага тыпу, дзе адсутнічаюць кінатэатры.

Мы вымушаны канстатаваць, што раздзел Праграмы ў гэтай частцы не выконваецца. Праблемай з'яўляецца значнае недафінасанаванне мерапрыемстваў згаданай праграмы. Звяртаюся да мясцовых органаў улады: неабходна забяспечыць выдаткаванне сродкаў у запланаваных пачаках з прыцягненнем пазабюджэтных крыніц фінансавання. Справаздачу трэба будзе трымаць кожнай вобласці.

Аднак трэба адзначыць і станоўчы вынік. У 2011 г. платныя паслугі насельніцтву, аказаныя кінавідапракатнымі арганізацыямі рэспублікі, склалі амаль 71 млрд. рублёў, што на 157,5 працэнтаў больш, чым у 2010-м.

Прыкладам з'яўляецца Мінскі кінапракат, які выйшаў на прыбытковую дзейнасць.

УСТАНОВЫ КУЛЬТУРЫ. НАРОДНАЯ ТВОРЧАСЦЬ

На пачатак 2012 года ў галіне культуры налічваецца каля 3,5 тысяч клубных устаноў і больш чым 3700 бібліятэк. У параўнанні з 2010 годам, колькасць названых устаноў скарацілася ў сярэднім на 2,2% (клубных устаноў — на 2,3%, бібліятэк — на 2,1%).

(Працяг на стар. 8.)

КУЛТУАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

Ганна СВЯТЛОВА, начальнік аддзела культуры Аршанскага гарвыканкама:

— Адна з нашых актуальных і летась, і сёлета задач — праца над выкананнем плана платных паслуг. Калі ў мінулым годзе ад нас патрабавалі зарабіць на аказанні платных паслуг 180 працэнтаў ад факта мінулага года, дык сёлета гэты паказчык знізіўся да 150 працэнтаў. Лічу, з ім мы павінны справіцца, бо летась план платных паслуг быў выкананы аддзелам культуры Оршы на 145 працэнтаў.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 7.)

Тэндэнцыя скарачэння ўстаноў культуры звязана з устойлівым памяншэннем насельніцтва рэспублікі, асабліва ў сельскай мясцовасці.

Адбываецца так званая ўніверсалацыя найбольш масавых устаноў: публічных бібліятэк і клубаў. У маланаселеных пунктах ва ўмовах эканоміі фінансавых сродкаў лагічна ствараюцца ўстановы культуры змяшанага тыпу. Сёння такіх устаноў па рэспубліцы налічваецца 525, або 7 працэнтаў ад агульнай колькасці (бібліятэкі-клубы — 281 адзінка, бібліятэкі-музеі — 32, клубы-бібліятэкі — 193, клубы-музеі — 19).

Культурным абслугоўваннем маланаселеных пунктаў павінны больш актыўна займацца перасоўныя ўстановы, разам з тым, у рэгіёнах працуюць толькі 104 аўтаклубы і 57 бібліобусаў.

Не выкананы паказчыкі праграмы "Культура Беларусі" па павелічэнню колькасці клубных фарміраванняў у 2011 годзе на 1 працэнт (у тым ліку дзіцячых — на 0,5 працэнта).

На самой справе, па выніках года колькасць калектываў не толькі не павялічылася да прагназуемага ўзроўню, але, наадварот, скарацілася па рэспубліцы на 452 адзінкі.

Толькі Магілёўская вобласць выканала прагнознае паказчыкі па росту колькасці клубных фарміраванняў: павелічэнне на 52 адзінкі (1,2 працэнта). У Гомельскай вобласці, наадварот, — 461 аматарскае клубнае фарміраванне спыніла сваю творчую дзейнасць.

Можа, і настаў час перагляду гэтага паказчыка, але работа ўпраўленняў і аддзелаў культуры на месцах у гэтых умовах павінна быць накіравана на захаванне народнай творчасці.

Вельмі важна, што больш за палову клубных фарміраванняў — 14 тысяч адзінак — скіравана на развіццё дзіцячай мастацкай творчасці. У рэгіёнах неабходна ўдзяляць асаблівую ўвагу падтрымцы тых напрамкаў народнай творчасці, якія ахопліваюць дзіцячую і маладзёжную мастацкую творчасць.

У апошнія гады надаецца ўвага аднаўленню і развіццю народных мастацкіх промыслаў і рамёстваў. У галіне культуры працуе 100 дамоў і цэнтраў рамёстваў, 2,5 тыс. студый і гурткоў па розных відах народных мастацкіх промыслаў і рамёстваў, дэкаратыўна-прыкладнага і выяўленчага мастацтва.

Аб станоўчай дынаміцы мастацкага ўзроўню сведчыць рост колькасці аматарскіх калектываў мастацкай творчасці, якім рашэннем калегіі Міністэрства прысвоены ганаровыя званні.

У 2011 годзе колькасць народных і ўзорных калектываў у галіне павялічылася на 72. Званне "Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь" прысвоена 4 калектывам.

Разам з тым, па выніках маніторынгу Міністэрства ўнутраных спраў адзначана, што ўзровень арганізацыі дасугу падлеткаў ва ўзросце 14 — 17 гадоў у гарадскіх установах культуры, а таксама ў сельскай мясцовасці — недастаковы. Гэта абумоўлена перш за ўсё няпоўным запатрабаваннем сучасных форм баўлення вольнага часу.

Прыярытэт аддаецца не самым папулярным, а таксама не патрабуючым значных матэрыяльных затрат відам баўлення вольнага часу — такім, як гурткі дэкаратыўна-прыкладнага, выяўленчага мастацтва. Не заўсёды вытрымліваюцца графікі працы гурткоў і секцый. Выяўлены факты, калі яны не функцыянуюць у вяршыні час, а многія сельскія ўстановы наогул не працуюць.

Звяртаем увагу ўпраўленняў і аддзелаў культуры на існуючую праблему непрацуючых сельскіх устаноў культуры. Такія прыклады маюць месца, аб чым сведчаць паступаючыя ў Міністэрства скаргі.

Міністэрствам дадзена Даручэнне Інстытуту культуры Беларусі правесці маніторынг стану арганізацыі дасугу для дзяцей і моладзі ва ўстановах культуры, надаўшы асаблівую ўвагу рабоце сельскіх клубных устаноў і бібліятэк. Зразумела, вырашэнне гэтых праблем — задача для кіраўніцтва ўпраўленняў і аддзелаў культуры.

Аналіз выканання ў 2011 г. нарматыву сацыяльнага стандарту па культуры ў частцы забеспячэння аграгарадкоў дзяржаўнымі ўстановамі культуры паказвае незадавальняючую сітуацыю ў дадзеным кірунку ў некаторых абласцях. Так, з 254 аграгарадкоў Віцебскай вобласці толькі ў 117 забяспечана кінавідэаабслугоўваннем з выкарыстаннем стацыянарнай або перасоўнай кінавідэаўстаноўкі не менш за адзін раз на тыдзень.

(Працяг на стар. 9.)

Як удасканаліць нарматыўна- прававую базу?

**Анатоль
АКУШЭВІЧ,
начальнік
упраўлення
культуры
Мінскага
аблвыканкама**

— Мінувалі год для галіны культуры Міншчыны быў напружаным і адказным. Выкананы ўсе даведзеныя заданні і паказчыкі. Тэмп росту пазабюджэтных пакупленняў склаў 110,9%, зароблена без малага 16 млрд. рублёў, на будаўніцтва, рэканструкцыю і рамонтны асвоена 87,2 млрд. рублёў, на набыццё — 9,5 млрд. Узведзены амфітэатр у Маладзечне і Дом культуры ў пасёлку Чысць, Любанская і Мар'інагорская дзіцячыя школы мастацтваў.

Для адраджэння і захавання нацыянальных традыцый упершыню праведзены абласны кон-

курс майстроў па ткацтве і пляценні "Беларускі пояс". Цягам года вялася маштабная праца па падрыхтоўцы абласнога конкурсу па ўзнаўленні народнага строю "Традыцыйны касцюм Міншчыны". Выдадзены пяты том шасцітомнай серыі "Традыцыйная мастацкая культура Беларусі" — першы вопыт фальклорна-этнаграфічнага апісання сучаснага стану аўтэнтычнай народнай культуры цэнтральнага рэгіёна Беларусі.

Вынікам мэтанакіраванай работы па выяўленні ўнікальных аб'ектаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны стала рашэнне Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады аб наданні статусу гісторыка-культурнай спадчыны абраду "Цягнуць Каляду на дуба", што захавалася ў вёсцы Новіны Бярэзінскага раёна, і традыцыі закладнога ткацтва чырвона-белых ручнікоў, характэрнай для вёскі Семежава Капільскага раёна.

Плэнным быў год для творчай моладзі і аматарскіх калектываў вобласці. Гран-пры Міжнароднага фестывалю маладых талентаў "Карлін-2011" (Польшча) і званне лаўрэата I ступені XIV Міжнароднага фестывалю народнай музыкі "Звіняць цымбалы і гармонік" атрымаў народны інструментальны ансамбль "Нясвіжскія лыжары". Гран-пры ў намінацыі

"Вакал" Міжнароднага фестывалю "Дыямент Карпат" (Украіна) удастоена Алена Шаплыка з Любанскага раёна, лаўрэатам прэстыжнага Міжнароднага фестывалю памяці Г. Гараняна ў Маскве стала джаз-трыа настаўнікаў Салігорскай школы мастацтваў.

Цікавыя і яркія праекты ажыццёлены сумесна з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь. Адзін з іх — XI Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі, у рамках якога на сямі пляцоўках адбыліся разнапланавыя мерапрыемствы. Жыхары і госці Маладзечна змаглі далучыцца да розных напрамкаў музычнай культуры — эстраднай, акадэмічнай, джазавай і рок-музыкі, — тэатральных пастановак, наведваць сустрэчы з беларускімі паэтамі і кампазітарамі.

У апошнія гады Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь распрацавала і зацвердзіла на ўзроўні Урада заканадаўчыя акты, якія вызначаюць агульныя напрамкі дзяржаўнай культурнай палітыкі. У першую чаргу гэта — Дзяржаўная праграма "Культура Беларусі" на 2011 — 2015-ы, Закон Рэспублікі Беларусь ад 3 ліпеня 2011 г. "Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь "Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь", Закон Рэ-

КУЛҮАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

**Аляксандр ВЯРСОЦКІ,
начальнік упраўлення культуры
Гродзенскага аблвыканкама:**

— Праблем хапае ў кожным кірунку нашай дзейнасці. Для дзіцячых школ мастацтваў гэта — недахоп харэографу, а таксама — музычных інструментаў. Падобныя пытанні ўзнікаюць і са сцэнічнымі касцюмамі... Але кіраўнік Гродзенскай вобласці Сямён Шапіра заўжды ідзе насустрач нашым неадкладным патрэбам. Літаральна тыдзень таму, пад час сустрэчы з работнікамі культуры вобласці, губернатар паабяцаў дадаткова выдаткаваць на развіццё галіны 10 мільярдаў рублёў...

Карацей, праблемы — існуюць, але ёсць і дакладнае бачанне іх вырашэння. Што да харэографу, то і гэтае пытанне — у нашых руках: павялічым набор у каледж мастацтваў.

Калі ж казаць пра перспектыву, то для рэалізацыі Дзяржпраграмы "Замкі Беларусі" прыцягвалі і будзем прыцягваць прыватны капітал. Ёсць такія прыклады, як вы ведаеце, па Любанскім замку. Мяркуем пашыраць межы і трансгранічнага супрацоўніцтва. Даволі эфектыўнае дзяржаўна-прыватнае ўзаемадзеянне наладжана ў Смаргонскім, Мастоўскім раёнах, у Гродне... Так што спадзявацца тут варта не толькі на дзяржаўныя сродкі.

**Міхаіл БАРАЗНА,
рэктар Беларускай
дзяржаўнай
акадэміі мастацтваў:**

— Галоўнай задачай для нас з'яўляецца капітальны рамонт будынкаў Акадэміі. У нас навуцаецца вялікая колькасць вельмі таленавітых маладых людзей. Наша задача — каб ва ўмовах часовага скарачэння плошчаў яны мелі магчымасць атрымаваць якасную і паўнаўважальную адукацыю.

клубнай установе пасля 22.00, паводзяць сябе бескантрольна за яе межамі. Па-другое, значна скараціліся даходы ад рэалізацыі дыскатэчных білетаў. Калі ў 2006 годзе доля платных паслуг ад іх продажу ў Мінскай вобласці складала 48,5% ад агульнай сумы даходаў, а ў 2009-м, калі актывізаваліся правяркі органаў унутраных спраў, — 34,5%, дык у 2011 годзе, з уступленнем у сілу пункта 17.12 Кодэкса аб адміністрацыйных парушэннях, — усяго 25,6%.

Нам вядома, што цяпер у першым чытанні разгледжаны папраўкі ў Закон "Аб асновах сістэмы прафілактыкі безнагляднасці і правапарушэнняў непаўналетніх". Законапраект дапоўнены артыкулам, які прадугледжвае абмежаванне знаходжання непаўналетніх во ўзросце да 16 гадоў у грамадскіх месцах з 23.00 да 06.00, іншых абмежаванняў не прадугледжана. Прыняцце ўказанага нарматыўнага акта будзе спрыяць захаванню адной з асноўных форм актыўнага адпачынку моладзі, але — пры ўмове прывядзення ў адпаведнасць з папраўкамі ў Закон пастановы № 582.

Упершыню на Міншчыне стартуе рэспубліканская акцыя "Культурная сталіца Беларусі". Услед за Полацкам і Гомелем гэты статус нададзены аднаму з найстаражытных гарадоў вобласці — Нясвіжу. У 2012-м ён будзе прымаць прафесійных артыстаў, адбудуцца тэатральныя пастаноўкі і фестывалі народнай творчасці, мастацкія пленэры і музейныя выстаўкі, навуковыя канферэнцыі і іншыя культуралагічныя акты.

Дазвольце выказаць словы шчырай удзячнасці Міністэрству культуры Рэспублікі Беларусь за творчую ініцыятыву і рэалізацыю праекта на тэрыторыі Мінскай вобласці і выказаць упэўненасць, што наданне статусу "Культурная сталіца года" стане імпульсам для далейшага развіцця інфраструктуры Нясвіжа, павышэння яго прэстыжу і турыстычнай прывабнасці.

спублікі Беларусь "Аб аўтарскім праве і сумежных правах" ад 17 мая 2011 г. № 262-З, Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адукацыі ад 13 студзеня 2011 г. № 243-З, Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "Аб некаторых пытаннях падаткаабкладання ў сферы культуры і інфармацыі" ад 14 сакавіка 2011 г. № 145, шэраг інструктыўных дакументаў, у аснову якіх пакладзена задача далейшага развіцця сферы культуры, якаснага паляпшэння і пашырэння культурнай прасторы.

Даручэнне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 23 лютага 2007 года аб накіраванні на камплектаванне фондаў бібліятэк не менш як 15% сродкаў ад сумы бюджэтнага фінансавання на іх утрыманне змяніла псіхалогію кіраўнікоў рэгіёнаў. Аднак, на наш погляд, ёсць неабходнасць змены метадзікі разліку названага нарматыву, у якім сума сродкаў на камплектаванне вызначаецца, зыходзячы з агульнага аб'ёму фінансавання на ўтрыманне бібліятэкі з улікам

сродкаў на камплектаванне і бягучыя рамонтны. У выніку, чым больш сродкаў мы накіроўваем на рамонт бібліятэк, тым складаней выканаць нарматыў.

З гэтай нагоды прапануем наступныя змены: разлічваць нарматыў, выключыўшы раздзел "Аплата бягучага рамонтна будынкаў і памяшканняў". Гэта будзе садзейнічаць выкананню Даручэння Прэзідэнта і больш аб'ектыўнаму і раўназначнаму выдзяленню сродкаў на камплектаванне бібліятэк.

Уступленне ў сілу пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 14 мая 2007 года № 582 "Аб зацвярджэнні Палажэння аб арганізацыі правадзена дыскатэк і працы культурна-забаўляльных (начных) клубаў у Рэспубліцы Беларусь" шмат у чым пагоршыла сітуацыю з арганізацыяй вольнага часу моладзі. Па-першае, не дасягнута галоўная мэта пастановы — прафілактыка правапарушэнняў, паколькі маладыя людзі, не маючы магчымасці знаходзіцца ў

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

Даклад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі на выніковай калегіі Міністэрства культуры

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 8.)

Трэба адзначыць, што Даручэнне Кіраўніка дзяржавы аб накіраванні на камплектаванне фондаў бібліятэк сістэмы Міністэрства культуры не менш чым 15% сродкаў ад сумы бюджэтнага фінансавання, якія ідуць на ўтрыманне названых устаноў, выканана па ўсіх абласцях і г. Мінску. Але ж па раёнах карціна не такая аптымістычная. Напрыклад, нарматыў па камплектаванні фондаў бібліятэк Магілёўскай вобласці не выкананы ў 13 раёнах, па Брэсцкай і Віцебскай — у 8 адпаведна.

2012-ы абвешчаны ў Беларусі годам кнігі. З улікам існуючай тэндэнцыі зніжэння інтарэсу да кнігі ў цэлым і да беларускай літаратуры ў прыватнасці, актуалізавалася неабходнасць распрацоўкі Нацыянальнай Праграмы падтрымкі і развіцця чытання.

Крытычна ацэньваю працу па распрацоўцы Дзяржаўнай праграмы "Нацыянальная электронная бібліятэка", рэалізацыя якой дазволіць больш эфектыўна выкарыстоўваць Бібліятэчны фонд краіны. Неабходна памятаць, што для сумеснага фарміравання і выкарыстання інфармацыйных рэсурсаў будучай Нацыянальнай электроннай бібліятэкі бібліятэчныя ўстановы павінны быць падрыхтаваны: камп'ютарызаваны, аснашчаны серверным абсталяваннем, падключаны да сеткі Інтэрнэт. На канец 2011 года было камп'ютарызавана толькі 48% публічных бібліятэк, 31% — падключаны да Інтэрнэта.

Трэба адзначыць, што ў 2011-м адбыліся змены ў нарматыўных прававых актах, якія спрыяюць паляпшэнню культурынага абслугоўвання жыхароў сельскіх населеных пунктаў рэспублікі, актывізацыі творчых ініцыятыў устаноў культуры і мастацтва па канцэртным і тэатральным абслугоўванні сельскага насельніцтва, захаванню кваліфікаваных кадраў, стварэнню матэрыяльных стымуляў і паляпшэнню прэстыжу прафесіі музейнага, клубнага, бібліятэчнага работніка. Так, Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 1 жніўня 2011 г. № 432 зацверджана Дзяржаўная праграма ўстойлівага развіцця сяла на 2011 — 2015 гады, якой прадугледжана правадзене рэспубліканскага спаборніцтва. Унесены змяненні ў пастанову Міністэрства культуры ад 12 верасня 2007 г. № 38, на падставе якіх спаборніцтва з 2012 года будзе праходзіць па новых умовах. Таксама, Міністэрствам культуры вылучаны прапановы па ўнясенні змяненняў у пастанову Міністэрства працы ад 21 студзеня 2000 г. № 6 "О мерах по совершенствованию условий оплаты труда работников организаций, финансируемых из бюджета и пользующихся государственными дотациями" і ў Кваліфікацыйны даведнік "Должности служащих, занятых в культуре и искусстве".

МУЗЕЙНАЯ СПРАВА

Прыемна адзначыць, што ўсе колькасныя паказчыкі, запланаваныя праграмай "Культура Беларусі", музеймі выкананы. Але, што да выканання мерапрыемстваў, запланаваных праграмай, існуе шэраг нявырашаных пытанняў.

Сёння ў краіне дзейнічаюць 154 дзяржаўныя музеі. Па Даручэнні Кіраўніка дзяржавы ствараюцца Музей сучаснай беларускай дзяржаўнасці, экспазіцыі Нацыянальнага гістарычнага музея, Палацава-паркавага ансамбля ў Нясвіжы.

У новым адрамантаваным будынку адкрыўся для наведвальнікаў Жабінкаўскі гісторыка-краязнаўчы музей у в. Малыя Сяхновічы. У чэрвені распачаў працу Глускі раённы краязнаўчы музей, завершаны будаўнічыя работы ў Асіповіцкім краязнаўчым музеі.

Новыя экспазіцыі былі створаны ў Мінскім, Брэсцкім абласным і Бярозаўскім гісторыка-краязнаўчым музеях, Гродзенскім дзяржаўным музеі гісторыі рэлігіі, распрацаваны навуковыя праекты шасці музеяў у Магілёўскай вобласці. У Гродзенскім гісторыка-археалагічным музеі створана пастаянная экспазіцыя, прысвечаная падзеям вайны ў Афганістане. Вядзецца праца па стварэнні новых экспазіцый у Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Музеі Янкі Купалы, Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, Клецкім, Дзяржынскім, Уздзенскім раённым музеях.

Але вымушаны канстатаваць, што запланаваныя на 2011 год работы па стварэнні Верхнядзвінскага і Дубровенскага музеяў Віцебскай вобласці, а таксама — 8 экспазіцый музеяў Магілёўскай вобласці, 7 экспазіцый Мінскай, 3 экспазіцый Гомельскай вобласці не выкананы.

(Працяг на стар. 10.)

КУЛУАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

Таццяна КАВАЛЁК, начальнік аддзела культуры Бярозаўскага райвыканкама:

— Адно з тых пытанняў, на якое будзем звяртаць увагу ў 2012 годзе, — кадравы. Хаця магу сказаць, што гэтыя дадатныя вынікі па паляпшэнні кадравай сітуацыі ў сферы культуры Бярозаўскага раёна ўжо маюцца. Так, на сённяшні дзень у нас у бібліятэчнай сферы працуюць 83 працэнты спецыялістаў, у клубнай — 71. Паказчыкі — досыць неаблагі. Але будзем і надалей працаваць над паляпшэннем кадравай сітуацыі ў сферы культуры раёна, павышаць прафесійную падрыхтоўку мясцовых культурна-адукацыйных работнікаў.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 9.)

У адпаведнасці з Даручэннем Прэзідэнта краіны пачалося стварэнне Музейнага квартала ў Мінску. У яго склад прадугледжана ўключэнне некалькіх будынкаў па вул. Кірава, 25; Леніна, 20 і 22; К.Маркса, 24. Рэканструкцыю і прыстасаванне дадзеных аб'ектаў прадугледжваецца ажыццявіць у рамках Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы ў два этапы з 2012 па 2017 гады.

Стварэнне адзінага комплексу будынкаў Нацыянальнага мастацкага музея дазволіць:

— павялічыць экспазіцыйныя плошчы да 7,5 тыс. кв. м (на 43 працэнты больш ад існуючых);

— стварыць прывабную для турыстаў інфраструктуру;

— стварыць Рэспубліканскі рэстаўрацыйны цэнтр.

Увогуле, перспектывы развіцця музейнай справы мы бачым у двух кірунках: з аднаго боку, у паспяховых менеджменце і маркетынгу, развіцці інтэрактыву і крэатыву ў музейнай дзейнасці, выкарыстанні новых інфармацыйных тэхналогій і стварэнні ў музеях гандлёвых зон рэкламна-сувенірнага прадукцыі, уласных брэндаў, а з іншага — у пашырэнні міжнароднага супрацоўніцтва.

Неабходна вельмі ўважліва працаваць над стварэннем новых музеяў. Патрэбна прадумаць, які музей павінен быць у тым або іншым рэгіёне: традыцыйна краязнаўчы ці такі, што падкрэсліць асаблівасці гісторыі і традыцый менавіта гэтага рэгіёна.

Цікавых прыкладаў у нашай краіне не так шмат: прыватная ініцыятыва стварэння Музея гумару ў Калінкавіцкім раёне, адкрыццё прыватнага Музея рыцарства ў Полацку, стварэнне Музея дарог у Старых Дарогах.

Вопыт стварэння новых экспазіцый у Замкавым комплексе "Мір", Нацыянальным гісторыка-культурным-запаведніку "Нясвіж", Музеі сучаснай беларускай дзяржаўнасці, Нацыянальным гістарычным і шэрагу іншых музеяў паказаў, што школа стварэння экспазіцый у нашай краіне не адпавядае сучасным патрабаванням. Міністэрства культуры прапануе пэўныя крокі ў гэтым кірунку і запланавала адпаведныя сродкі на правядзенне шматузроўневага семінара па праблемах стварэння экспазіцый з запрашэннем спецыялістаў з Расіі.

Важным складнікам дзейнасці музеяў з'яўляецца выставачная. Музеямі краіны штогод праводзіцца звыш 3000 выставак, але гэты напрамак дзейнасці патрабуе глыбокага аналізу. Міністэрствам дадзенае пытанне ў 2012 годзе будзе разгледжана на калегіі.

Паспяховымі праектамі 2011-га можна лічыць выстаўкі з уласных фондаў, прысвечаныя Айчыннай вайне 1812 года ў Нацыянальным гістарычным музеі, "Новы год у партызанскім атрадзе" ў Белдзяржмузеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, "Ігнат Буйніцкі — бацька беларускага тэатра", "Мастацтва суверэннай Беларусі" і "Адкрыццё святой прыгажосці" ў Нацыянальным мастацкім музеі. У апошняй экспазіцыі была прадстаўлена работа творчага калектыву па выніках рэстаўрацыі 10 твораў сакральнага жывапісу і абразоў Жыровіцкага Свята-Успенскага манастыра. Праца рэстаўратараў адзначана прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2011 года.

У 2011-м толькі некалькі выставачных праектаў было прадстаўлена за мяжой, у тым ліку Брэсцкай крэпасці — у Лондане, Музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры — у Варшаве, Літаратурнага музея Якуба Коласа — у Польшчы і Арменіі, Літаратурнага музея Максіма Багдановіча — у Літве, Латвіі і Украіне, Гомельскага палацава-паркавага ансамбля — у Расіі і Польшчы, Гомельскага абласнога музея ваеннай славы — у Вялікабрытаніі.

Асобна хацелася б адзначыць міжнародную, у тым ліку выставачную, працу Музея сучаснага выяўленчага мастацтва. Пры невялікай (2709 адзінак) колькасці прадметаў музейнага фонду, гэты музей штогод паспяхова праводзіць выстаўкі з уласных калекцый.

У гэтым годзе з мастацтвам Беларусі, дзякуючы фондам гэтага музея, азнаёміліся жыхары Італіі, Арменіі, Сербіі. У сценах музея экспанаваліся работы мастакоў Чэхіі, Германіі, Швецыі, Славакіі, Польшчы, Францыі.

Сярод рэгіянальных музеяў актыўную выставачную дзейнасць прадэманстравалі Гомельскі палацава-паркавы ансамбль, які быў адзначаны прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2011 года.

(Працяг на стар. 11.)

Многіх хібаў можна было б пазбегнуць...

**Алег РЫЖКОЎ,
начальнік
упраўлення
культуры
Гомельскага
аблвыканкама**

— Адным з важных кампанентаў прыцягальнасці таго або іншага рэгіёна з'яўляецца, апрача прыроднага рэсурсу, яго гісторыка-культурная спадчына. Акумуляваным адлюстраваннем яе часта выступаюць мясцовыя музеі, што дазваляюць экспазіцыйнымі сродкамі данесці да наведвальніка своеасаблівае гісторыі, традыцый, духоўнай і матэрыяльнай культуры кожнага кутка краіны. Але гэтая задача выканальная толькі пры ўмове, калі музейныя экспазіцыі будуць сапраўды арыгінальнымі, яркімі, непаўторнымі.

На жаль, гэтага нельга сказаць пра большасць рэгіянальных музеяў Гомельшчыны. У адносінах да тых устаноў, дзе экспазіцыі складзены шмат гадоў таму, гэта яшчэ можна патлумачыць дзеяннем шэрагу аб'ектывных фактараў. Аднак такая тэндэнцыя, на жаль, распаўсюджваецца і на тыя экспазіцыі, якія цягам апошніх гадоў ствараліся нанова ці абнаўляліся. У ліку апошніх — Хойніцкі, Добрушскі, Петрыкаўскі, Рэчыцкі краязнаўчы, Чачэрскі і Светлагорскі гісторыка-этнаграфічныя музеі. Усе яны даволі аднатыпныя паводле тэматычнай структуры, тэхнічных і выяўленчых сродкаў прэзентацыі экспазіцыйнага матэрыялу. Стуацыю нейкім чынам карэктуюць, але не ратуе цалкам, прадметнае насычэнне экспазіцыі, якое мае ў кожнай канкрэтнай установе пэўныя адрозненні, звязаныя з паўнатой тых або іншых калекцый.

Самі ж гэтыя калекцыі ў большасці выпадкаў фарміраваліся цягам доўгага часу ў адпаведнасці з тыпавай класічнай структурай краязнаўчага музея, якая складалася яшчэ за савецкім часам. Структура тая дыктавала ці не абавязковую наяўнасць у экспазіцыі раздзелаў, прысвечаных прыродзе краю, яго этнаграфіі, гісторыі (дарэвалюцыйнай і паслярэвалюцыйнай перыяды), падзеям Вялікай Айчыннай вайны, сацыялістычнаму будаўніцтву і г. д. У постсавецкі час дадаліся комплексы, звязаныя з афганскімі падзеямі і трагедыяй Чарнобыля.

Гэтая інерцыя, акрамя аб'ектывных прычын, захоўваецца ў многім яшчэ і з суб'ектывнай прычыны, калі рэгіянальнае кіраўніцтва імкнецца ра-

біць музеі "як ва ўсіх", не зважаючы на наяўнасць тых або іншых музейных калекцый.

Немалаважны фактар падабенства новых экспазіцый, апрача тэматычнай структуры, — з'яўленне ўніфікаванага экспазіцыйнага абсталявання. Справа ў тым, што пры яго стварэнні выкарыстоўваюцца аднолькавыя матэрыялы і канструктыўна-тэхналагічныя прыёмы. У поўнай меры гэта датычыцца і матэрыялаў, што выкарыстоўваюцца пры афармленні экспазіцый, і прыწყіпаў іх мастацкага афармлення (раздрукоўка адсканіраваных фатаграфій і дакументаў, у тым ліку шырокафарматных фонавых здымкаў, дэкаратыўных колеравых плямы, камп'ютарная графіка і г. д.).

Многіх з названых недахопаў можна было б пазбегнуць, калі б стварэнне новых музеяў і экспазіцый мела планавы характар і базіравалася на доўгатэрміновым грунце. Пагадзіцеся, гэты працэс — ад асэнсавання ідэі, канцэпцыі, распрацоўкі мастацка-вобразнага рашэння да непасрэднага мантажу — працяглая і карпатлівая справа, а не імгненнае акцыя, як гэта часцей і бывае апошнім часам. Адкрыццё ўстаноў ці стварэнне новых экспазіцый прымяркоўваецца да нейкай падзеі, юбілею і, адпаведна, мае вельмі абмежаваны часавыя рамкі выканання. А недастатковае, як правіла, фінансаванне, у сваю чаргу, дыктуе выбар самых танніх і распаўсюджаных матэрыялаў. У выніку маем тое, што маем.

Прыкладамі іншага роду з'яўляюцца экспазіцыі ці музеі, прысвечаныя вузкай тэматыцы, што дазваляе канцэнтравана выказаць сэнсавую сутнасць, галоўны складнік пэўнай, характэрнай для рэгіёна з'явы. Веткаўскі музей народнай творчасці — брэнд не толькі вобласці, але і рэспублікі. Пра духоўную сілу мясцовых жыхароў, пра трагізм пэўных перыядаў іх жыцця тут кажуць не фраг-

менты зброі, не ганаровыя граматы, а ручнікі, старадрукі ды іконы са слядамі снарадных аскепкаў... Музейны аб'ект Мазырскага аб'яднанага краязнаўчага музея "Палеская веда" — яшчэ адзін прыклад падобнага роду: гэта арыгінальная спроба распавесці пра жыццёвы цыкл чалавека ў кантэксце традыцыйнай паляшчэцкай матэрыяльнай і духоўнай культуры. Адзін з арыгінальных праектаў — беларуска-французская выстаўка ў Брагінскім гістарычным музеі... Менавіта такія вузкатэматычныя музеі і экспазіцыі могуць быць прыцягальнымі для турыстаў. Задача музейшчыкаў — знайсці "зерне", распрацаваць канцэпцыю, тэматычную структуру. Іншым разам для гэтага можна перапрафіляваць і асобныя навуныя музеі.

Наступны перспектывны кірунак — стварэнне комплексных музейна-турыстычных цэнтраў, якія базіруюцца на мясцовых аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны. Прыкладам можа паслужыць музей-экафілія палатца ў вёсцы Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна. Такі ж падыход правамоцны і ў дачыненні да Палацава-паркавага ансамбля ў Нароўлі. Узгадаць можна і комплекс археалагічных помнікаў старадаўняга Турава: развіццё той музейнай інфраструктуры, пачатак якой пакладзены краязнаўчым музеем, стварэнне экспазіцыі ў павільёне-крыпце над руінамі ўнікальнага храма XII стагоддзя, уключэнне ў экскурсійны маршрут Барысаглебскіх могілак дазваляць стварыць у Тураве адзін з найцікавейшых турыстычных цэнтраў.

Развіццё музейнай справы ў раёнах з дапамогай выкарыстання канцэнтравана выдаткоўваемых фінансавых сродкаў і з акцэнтам на найбольш знакавыя ды перспектывныя аб'екты саўплывае, неаспрэчна, на развіццё сацыяльнай інфраструктуры малых населеных пунктаў і на стварэнне новага, прыцягальнага іміджа рэгіёна.

КУЛУАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

**Надзея ЖУК,
начальнік
адзела
культуры
Кобрынскага
райвыканкама**

Як разлічыць бюджэт і разлічыцца з пазабюджэту?

— Дзяржаўная культурная палітыка летась ажыццяўлялася з улікам рэальных умоў і асаблівасцей канкрэтнай мясцовасці, таму кожны рэгіён мае свае адметныя напрацоўкі і дасягненні. Мы ўсе — розныя, і гэта добра, бо дапаўняем адно аднаго і агульнымі намаганнямі робім вельмі многае! Дзяржаўная праграма "Культура Беларусі" на 2011 — 2015-ы — гэта своеасаблівы пяцігадовы план нашай дзейнасці. З якімі праблемамі сутыкнуліся ў працэсе яе рэалізацыі? З-за не вельмі спрыяльных умоў фінансавання нам не ўдалося напоўніць забяспечыць сябе камп'ютарнай тэхнікай. Становішча выправім сёлета, бо фінансы ўжо выдаткаваны.

У раздзеле праграмы "Развіццё музейнай справы", дзе гаворка — пра забяспечэнне захаванасці Музейнага фонду краіны і агульнадаступнасць музейных прадметаў, прадугледжваецца павелічэнне аб'ёму гэтага фонду (на 10% да 2015 года). На наш погляд, у больш цяжкім становішчы апынуліся музеі са значным фондавым аб'ёмам. Напрыклад, музейны фонд Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя Суворова складае амаль 24 тысячы музейных прадметаў. Павелічэнне на 10% — гэта павелічэнне на 2350 прадметаў за пяць гадоў: па 470 прадметаў — штогод. Задачу не толькі цяжка выканаць: мы лічым, што дасягненне лічбавага паказчыка не паспрыяе якасному развіццю музейнай справы. На выдаткаваны грошы мэтазгодна набываць абмежаваную колькасць прадметаў, але яны стануць сапраўды каштоўным набывкам для канкрэтнага музея. Павелічэнне ж фон-

даў у такім аб'ёме прыцягне яшчэ адну праблему — захоўвання музейных зберажэнняў.

Так, праграму трэба выконваць, але ёсць прапанова: са згоды Міністэрства культуры распрацаваць па абласцях дыферэнцаваную сістэму павелічэння згаданага аб'ёму — у залежнасці ад наяўных фондаў і магчымасцей розных груп музеяў, каб у выніку ўсё ж выйсці на праграму лічбу...

Выкананне Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця сця дало магчымасць якасна ўдасканаліць матэрыяльна-тэхнічны стан устаноў культуры. На гэта пайшлі мільярды рублёў. Камп'ютарызаваныя аграгарадоцкія бібліятэкі з хуткасным Інтэрнэтам ліквідавалі дыспарцыю паміж інфармацыйнымі запятамі вяскоўных жыхароў і бібліятэчнымі магчымасцямі. Гэта радуе. Як і тое, што выдаткаванне 15% сродкаў ад бюджэтнага фінансавання ЦБС на набыццё сацыяльна значнай літаратуры паспрыяла цягам апошняга часу значнаму папаўненню кніжных фондаў, але ж напрыканцы года, асабліва — мінулага, уліваючы карэктуючы павышэння бюджэтных расходаў, з заданнем цяжка было справіцца. Таму вялікая просьба ад усіх маіх калег: прадугледжваць 15-працэнтнае фінансаванне на камплектаванне фондаў на пачатак фінансаванага года фіксаванай сумай...

Сёння настала і неабходнасць унясення змяненняў у парадак выкарыстання пазабюджэтных сродкаў у частцы вяртання ў бюджэт кошту камунальных, транспартных паслуг, паслуг сувязі (пастанова Міністэрства фінансаў № 152). Часта, асабліва ў сельскіх установах культуры, сума

пералічэнняў перавышае суму заробку ад платных паслуг. З леташняй раённай пазабюджэтнай дзейнасці сумы на аплата камунальных, транспартных паслуг, паслуг сувязі пайшло 52%, на заработную плату з налічэннямі на яе — 30,3%, на набыццё прадметаў забяспечэння і расходных матэрыялаў выкарыстана 10,8%, іншыя расходы склалі 3%. А на ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы засталася толькі 5,9%. Карацей кажучы, сродкаў на абнаўленне гэтай базы амаль не застаецца. Гэта пры ўсім тым, што мы заробілі за год 1 млрд. 310 млн. рублёў (па 16 тысяч рублёў на жыхара раёна) плюс 20 мільёнаў спонсарскіх грошай.

На бюджэт разлічваць таксама не даводзіцца, таму што 93% такога фінансавання складаюць расходы на заработную плату, камунальныя выплаты, і толькі 2,2% застаецца на ўдасканаленне матэрыяльна-тэхнічнай базы. Такая сітуацыя на сёння ніяк не стымулюе развіццё пазабюджэтнай дзейнасці ўстаноў культуры, таму, думаецца, настай час перагледзець формулу разлікаў у бок зніжэння, ці ўвогуле адмяніць гэты пункт...

Цяпер актыўна выконваецца Закон "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь". Аднак, з узмацненнем кантролю, часта сустракаем з недаканаласцю заканадаўчай базы: насуперак нормам заканадаўчых актаў дасялаюцца інструкцыйныя лісты ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры. Адсутнічае выразная пазіцыя па распрацоўцы рэгіянальных праграм, не зусім зразумелая працэдура пастаўкі на ўлік асноўных сродкаў гісторыка-культурных каштоўнасцей, ды іншае.

Не дадае аптымізму інфармацыя пра распрацоўку новага праекта Закона аб унясенні дапаўненняў і змяненняў у згаданы ўжо закон. Мы з калегамі асцерагаемся, што з яго выходам, напрыклад, неабходна будзе рыхтаваць новыя ўліковыя дакументы. А на гэта пойдучы вялікія грошы — адзін уліковы дакумент — ад 800 тысяч рублёў. Толькі па Кобрынскім раёне спатрэбіцца больш за 170 мільёнаў рублёў. Дык навошта гэта рабіць, калі ўжо зроблена і прафінансавана больш за 90% уліковых дакументаў на гісторыка-культурныя каштоўнасці?

Думаю, што ахова спадчыны — гэта тая сфера, дзе ўся праца павінна весціся планамерна, без перьядычнай перапрацоўкі з нуля. Падаецца, уносіць кардынальныя змены ў Закон 2006 года немэтазгодна. Таму вялікая просьба даслаць праект Закона "Аб унясенні дапаўненняў і змяненняў" у Закон Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь" да ўсіх зацікаўленых, каб і мы на месцах маглі прапрацаваць і афіцыйна накіраваць нашы прапановы ў Міністэрства культуры.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 10.)

Нацыянальныя музеі, якія захоўваюць найбуйнейшыя ў краіне зборы калекцый, не прадставілі ні аднаго выставачнага праекта ў суседніх краінах (акрамя ўдзелу з асобнымі работамі ў адным праекце Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі).

Аналіз выканання колькаснага паказчыка наведванняў музеяў вызначыў хібы, якія сёння ёсць у асобных музеяў.

Высветлілася, што для дасягнення выканання паказчыка колькасць бясплатных наведванняў складае амаль палову колькасці наведвальнікаў. І, калі ў музеі "Брэсцкая крэпасць — герой" гэта зразумела, паколькі з 340 тысяч наведвальнікаў палова прыходзіцца на ўдзельнікаў мерапрыемстваў патрыятычнага кірунку, то паказчык Нацыянальнага мастацкага музея — 97 тысяч платных наведвальнікаў (менш за Гомельскі, Гродзенскі, Брэсцкі, абласныя музеі), пры тых плошчах, якія выкарыстоўвае вядучы музей краіны, — проста незразумелы.

Для параўнання: 119 тыс. платных наведвальнікаў прымае Белдзяржмузей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, 131,3 тыс. — Нацыянальны гістарычны музей, больш за 200 тыс. — іншыя нацыянальныя музеі.

Ёсць і другая процілегласць: 141 тыс. чалавек платна наведала Брэсцкі абласны краязнаўчы музей, дзе пастаянная экспазіцыя пакуль да канца не створана, 195 тыс. — Гомельскі, 113 — Гродзенскі, 101 — Віцебскі абласны музей, і толькі 59 тыс., адпаведна, — Магілёўскі абласны краязнаўчы музей, дзе працуюць сучасныя пастаянныя экспазіцыі ў музеі і філіяле — Музеі этнаграфіі.

Не да канца вырашаным застаецца пытанне стварэння Дзяржаўнага каталога Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь.

Перадача звестак музеямі краіны ідзе вельмі марудна. На сённяшні дзень у Дзяржкаталогу зарэгістравана толькі 27 137 апісанняў. Адзначу станючыю працу ўпраўлення культуры **Мінскага аблвыканкама**. Між тым, у 25 музеях Віцебскай, 22 музеях Магілёўскай, 16 музеях Гомельскай, 6 музеях Брэсцкай вобласці ўвогуле не ўсталявана праграма забяспечэння.

Нагадаю, што Міністэрствам неаднаразова накіроўваліся лісты на імя старшынь аблвыканкамаў, але пакуль істотных вынікаў не назіраецца. Між тым, засталася толькі 10 месяцаў на выкананне гэтага Даручэння Урада.

ЗАХАВАННЕ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ

У 2011 годзе за кошт розных крыніц фінансавання рэстаўрацыя-аднаўленчыя работы праводзіліся на 500 гісторыка-культурных каштоўнасцяў. З іх на 20 найбольш знакавых аб'ектах спадчыны выкананне работ ажыццёўлена за кошт сродкаў дзяржаўнага бюджэту. (3 рэспубліканскага бюджэту выдаткавана 173 млрд. беларускіх рублёў.)

Завершана рэстаўрацыя на палацавым комплексе ў Нясвіжы, адкрыццё якога стане найважнейшай культурнай падзеяй 2012 года.

Упершыню на ўрадавым узроўні прынята Дзяржаўная праграма "Замкі Беларусі" на 2012 — 2018 гады, якая скіравана на захаванне і прыстасаванне да ўмоў сучаснага выкарыстання 38 замкаў Беларусі, у ліку якіх — Стары замак у Гродне, Лідскі, Любчанскі, Навагрудскі, Крэўскі, Гальшанскі, Браслаўскі, Быхаўскі, Глускі замкі, Мінскае замчышча, Тураўскае гарадзішча і іншыя.

У мэтах выяўлення і прадухілення парушэнняў заканадаўства ў галіне аховы гісторыка-культурнай спадчыны па ініцыятыве Міністэрства культуры з Генеральнай пракуратурай рэспублікі падпісана сумесная пастанова аб узаемадзеянні.

Фактычна ўпершыню ў мінулым годзе на патрэбы захавання спадчыны былі прыцягнуты пазабюджэтные сродкі. У тым ліку:

— **Каложская царква: сабрана каля 6,4 мільярда рублёў (Гродзенскі аблвыканкам);**

— **Навагрудскі замак: 88,4 мільёна рублёў (51,6 мільёна рублёў — латарэя "Скарбніца", добраахвотныя ахвяраванні);**

(Працяг на стар. 14.)

Каментарый пасля калегіі

Святлана ГАУРЫЛАВА, намеснік начальніка ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь:

— Сёння ў Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь знаходзіцца каля 2,9 млн. музейных прадметаў, якія сабралі некалькі пакаленняў музейшчыкаў. Але гэта пасляваенны збор, паколькі пад час Другой сусветнай вайны значная частка калекцый, у тым ліку такія рарытэты, як Крыж Ефрасінні Полацкай, студцкія паясы, Слуцкае Евангелле XVI ст. і іншыя, не захаваліся. Таму ў першыя пасляваенныя дзесяцігоддзі музеі краіны актыўна збіралі матэрыялы, што раскрывалі менавіта гэтую тэму. У 1950 — 1990-я фонды музеяў папаўняліся экспанатамі, якія дэманстравалі дасягненні краіны: гэта, у асноўным, фота- і дакументальны матэрыял, узоры прадукцыі прамысловасці. Частку калекцый папоўнілі прадметы з дублетных фондаў расійскіх музеяў (з іх дапамогай, дарэчы, сфарміраваны экспазіцыі і фонды Кобрынскага музея).

Толькі ў апошнія гады музеі пачалі мэтанакіравана камплектаваць калекцыі матэрыяламі тых эпох, якія зусім не адлюстраваны ў фондах.

Прааналізаваўшы ў 2009 годзе якасны склад Музейнага фонду, мы прыйшлі да высновы, што частка матэрыялаў не адпавядае таму статусу, які мае музейны прадмет. Таму адпаведныя змяненні былі ўнесены ў Закон "Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь", дзе вывучана "асабліва каштоўная" частка Музейнага фонду.

Неабходна было тэрмінова прымаць меры для таго, каб якасна палепшыць стан Музейнага фонду і паступова насычаць яго прадметамі як мінулых стагоддзяў, так і сучаснасці. Праграмай "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 г. прадугледжана павялічыць колькасць музейных прадметаў на 2% у год. У гэтую лічбу ўваходзіць агульны паказчык як па набываемых прадметах, так і па тых, што перадаюцца бязвыплатна. Безумоўна, на месцах у працэсе культуры павінны вызначыць, якім музеям неабходна павялічыць гэты паказчык, а якім — паменшыць.

Калі мы не зробім гэта зараз, мы не зможам ствараць ні якасныя, адметныя экспазіцыі, ні значныя выставачныя праекты. Яшчэ раз падкрэслію: музей пачынаецца з музейнага прадмета. Калі ў экспазіцыях — муляжы ды копіі, гэта не музей, а іншая ўстанова.

Сярод закупак — слуцкія паясы

Рэстаўрацыйныя работы ў былой Нясвіжскай рэзідэнцыі Радзівілаў ужо, бадай, завяршыліся, а вось стварэнне экспазіцыі і папаўненне фондаў Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" адбываюцца надзвычай актыўна. Так, літаральна напрыканцы 2011-га былі набыты два слуцкія паясы: адзін з іх датуецца XVIII-м, а другі — XIX стагоддзем. Кожны каштаваў прыкладна 30 тысяч долараў, а знайсці іх удалося ў прыватнай калекцыі.

Агулам за мінулы год асноўны музейны фонд, адзінкі якога менавіта сёлета стануць часткай экспазіцыі палаца, папоўніўся на 1160 прадметаў. Як зазначыў карэспандэнт "К" дырэктар установы Сяргей Клімаў, многія з іх — гэта сапраўдныя рарытэты, якія маюць вялікую гістарычную і культурную каштоўнасць. Прыкладам, чайны сервіз на 40 персон, выраблены майстрамі Мэйсана напрыканцы XIX — на пачатку XX ст., гадзіннік з Заходняй Еўропы першай трэці мінулага стагоддзя, хрустальныя збанкі і графіны XIX ст., выраблены ў Францыі.

— Мы самастойна закуплялі шмат гістарычных артэфактаў, а таксама нам былі перададзены на бязвыплатнай аснове прыкладна 850 прадметаў з Дзяржаўнага сховішча каштоўнасцей Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь, — распавёў Сяргей Клімаў. — Яшчэ нашы фонды папоўніліся экспанатамі, перададзенымі брэсцкай і мінскай мытнямі...

Сярод гэтых каштоўнасцей — агнястрэльная і халодная зброя XIX — пачатку XX ст., старадаўнія манеты, а таксама шматлікія іконы, крыжы, складні.

— Летась на закупку 111 экспанатаў пайшоў прыкладна 1 мільярд 300 мільёнаў рублёў, — адзначае галоўны захавальнік фондаў Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" Ала Курыла. — Гэта мэбля XVII — XX стагоддзяў, прадметы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, творы жывапісу і многае іншае...

Як адзначыў дырэктар музея-запаведніка, закупка новых экспанатаў, якая прадоўжыцца і сёлета, будзе адпавядаць патрэбам фарміравання лакальных экспазіцый.

— Цяпер мы распрацоўваем такія тэмы, як "Радзівілы", "Вялікае Княства Літоўскае", "Паўночная вайна", — кажа Сяргей Клімаў. — Спадзяёмся, што здолеем "раскрыць" іх дзякуючы новым каштоўным артэфактам, якія з'явіліся ў нашых калекцыях...

Неаспрэчна, аднаўленне колішняй велічы Радзівілаўскай рэзідэнцыі запатрабуе нямала часу. Каштоўныя артэфакты даводзіцца адшукваць па "драбніцах", літаральна выхопліваючы іх з міжнароднага рынку антыкварыяту. Да таго ж, спешка ў такой карпатлівай і затратнай справе, як фарміраванне экспазіцыі аднаго з "турыстычных брэндаў" краіны, зусім не патрэбна. А дзяржаўная ўвага да гэтага аб'екта — якая мае, у тым ліку, і фінансавое вымярэнне — дазваляе спадзявацца, што вынікі працы музейшчыкаў будуць плённымі.

Фотарэпартаж Юрыя ІВАНОВА

НЯСВІЖСКІ ПАЛАЦ: ПА ПРЫСТУПКАХ ГОДА

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 11.)

— Нясвіжскі замак (рэканструкцыя вежы): 634 мільёны рублёў.

Прыватным інвестарам перададзена 6 гістарычных сядзіб.

Па ініцыятыве Міністэрства культуры прынята Канцэпцыя стварэння Цэнтра захавання сусветнай культурнай спадчыны дзяржаў — удзельніц СНД.

У 2012 годзе Міністэрствам запланавана вызначыць на конкурснай аснове лепшы прыклад аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Захаванне гісторыка-культурнай спадчыны з'яўляецца вызначальным фактарам развіцця дзяржавы.

Разам з тым, застаецца шэраг праблемных пытанняў, неабходнасць вырашэння якіх прыпадае на бягучы і бліжэйшыя гады. Безумоўным прыярытэтам з'яўляецца падрыхтоўка прапанов па ўдасканаленні сістэмы аховы гісторыка-культурнай спадчыны краіны. Застаюцца актуальнымі:

— *папаўненне Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь, у чым асабліва роля належыць мясцовым органам улады;*

— *распрацоўка праектаў зон аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, умовам захавання якіх пагражае будаўнічая дзейнасць;*

— *вырашэнне пытанняў усталявання ахоўных дошак;*

— *падпісанне ўласнікамі ахоўных абавязацельстваў;*

— *падрыхтоўка ўліковых дакументаў і рэгіянальных праграм па захаванні і належным выкарыстанні гісторыка-культурных каштоўнасцей.*

Ніякімі прычынамі немагчыма патлумачыць, чаму ўпраўленні культуры з часу прыняцця Закону аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны ў лістападзе 1992 года так і не забяспечылі безумоўнае выкананне вызначаных заканадаўствам патрабаванняў.

У планах Міністэрства — падрыхтоўка нарматыўных прававых актаў, скіраваных на прадухіленне рабавання археалагічнай спадчыны, вызначэнне метадыкі ацэнкі шкоды, нанесенай помнікам археалогіі, спрашчэнне падыходаў па перадачы гісторыка-культурных каштоўнасцей прыватным інвестарам, унясенне прапанов па наладжванні дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Напрыканцы 2011 года мы павінны былі разгледзець на пасяджэнні Рэспубліканскага Савета па культуры і мастацтве пры Саўце Міністраў Рэспублікі Беларусь пытанне аховы гісторыка-культурнай спадчыны. Упраўленню па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства даручаецца вырашыць усе арганізацыйныя мерапрыемствы для правядзення пасяджэння ў першым паўгоддзі 2012 года.

АДУКАЦЫЯ

Статус вядучай установы ў галіне атрымала Акадэмія мастацтваў, паспяхова прайшла працэдуру акрэдытацыі Акадэмія музыкі, завершана работа па рэарганізацыі ўстаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі сферы ў каледжы, вядзецца актыўная работа па наданні дзіцячым школам мастацтваў (ДШМ) статуса юрыдычнай асобы ў адпаведнасці з Кодэксам аб адукацыі. Колькасць навучэнцаў на пачатак 2011/2012 навучальнага года ў ДШМ павялічылася ў адпаведнасці з паказчыкамі, устаноўленымі праграмай "Культура Беларусі", на 2,2 працэнта і складае 107 тыс. чалавек (у 2010/2011 навучальным годзе — 104 тыс. чалавек).

Ва ўстановах вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў сферы культуры пачала дзейнічаць сістэма менеджменту якасці падрыхтоўкі кадраў.

На падставе рашэнняў, прынятых Кіраўніком дзяржавы, актывізавалася работа па арганізацыі стажыровак за межамі краіны работнікаў галіны. Пастановай Савета Міністраў зацверджана Палажэнне аб парадку накіравання навучэнцаў і педагогічных работнікаў устаноў адукацыі ў сферы культуры і работнікаў культуры на навучанне (стажыроўку) за межы Рэспублікі Беларусь.

(Працяг на стар. 15.)

**Наталля
ШАРАНГОВІЧ,
дырэктар
Музея
сучаснага
выяўленчага
мастацтва**

лі сучаснае айчынае мастацтва на адным з найбуйнейшых міжнародных мастацкіх форумаў у свеце, а галоўнае — засведчылі наяўнасць у рэспубліцы цікавай прафесійнай куратарскай думкі і арганізацыйных магчымасцей для ўдзелу ў прэстыжных праектах, што падштурхнула цікавасць да сучаснага мастацтва і форм яго прэзентацыі ў краіне і за мяжой.

Як паказала практыка, форм прэзентацыі сучаснага мастацтва вельмі шмат. Галоўнае — не баяцца ініцыятывы. Да прыкладу, леташняя канцэптальная інсталяцыя групы маладых беларускіх мастакоў упершыню была абрана спецпраектам на

Другі перспектыўны напрамак, праца над якім толькі распачынаецца, — гэта актыўнае асваенне гарадской прасторы. Нашы краіны-суседкі напоўніцу карыстаюцца такім спосабам інтэрактыўнага ўваходжання мастацтва ў сферу жыцця людзей. Згадайма рэпрадукцыі карцін на сценах дамоў Масквы і Санкт-Пецярбурга; ёсць і прыклады больш кардынальнага выкарыстоўвання прасторы — калі аўтавакзалы, паркі і нават гістарычныя помнікі становяцца аб'ектамі мастакоўскіх эксперыментаў. У краінах Заходняй Еўропы асваенне публічнай прасторы стала ўжо традыцыяй — ад абстрактнай скульптурнай пластыкі на вуліцах і плош-

Апекуны для сучаснага мастацтва

— Мінуты год быў азнаменаваны значнай для нас падзеяй — адкрыццём Нацыянальнага павільёна Рэспублікі Беларусь на 54-м Венецыянскім біенале сучаснага мастацтва. Гэта здзейснілася пры арганізацыйнай і фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры, а таксама пры дапамозе Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, іншых дзяржаўных і творчых арганізацый краіны. Генеральным спонсарам выступіў адзін з прыватных банкаў. Упершыню мы так ярка паказа-

IV Маскоўскім біенале сучаснага мастацтва — не менш значным форуме, чым Венецыянскі. А папярэдне гэтая экспазіцыя была прадстаўлена ў нашым музеі пад час Рэспубліканскай выстаўкі сучаснага выяўленчага мастацтва. Аўтарскае мастацкае шкло атрымала штуршок для развіцця, калі шкловозавод "Нёман" падтрымаў ідэю правесці на ўласным абсталяванні міжнародны сімпозіум. Адгукнуліся не толькі мастакі з Беларусі, але і з Расіі, Украіны, Літвы, Латвіі.

чах да скульптурных інтэрвенцый на сценах дамоў.

Мы таксама пачынаем актыўна працаваць над гарадской прасторай. Да прыкладу, у Мінску на плошчы Якуба Коласа былі выстаўлены да Дня горада і ўвесь верасень 2011 года дэманстраваліся беларуска-польскія плакаты ў рамках фестывалю "Дызайн дыялога". Былі прыцягнуты пры дапамозе Польскага інстытута ў Мінску замежныя сродкі і выкарыстаны адміністрацыйны рэсурс і магчымасці

КУЛҮАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

**Мікалай ШАМШЭНЯ,
дырэктар
Гомельскага
абласнога
цэнтра
народнай
творчасці:**

— План дзейнасці на бягучы год — даволі насычаны: шмат мерапрыемстваў абласнога ўзроўню, а таксама — рэгіянальнага. Сёлета, як вядома, пройдзе Фэстываль гумару ў Аўцюках, Фальклорны фэст "Берагіна" ў Акцябрскім... Імкнёмся наладзіць пры гэтым дзяржаўна-прыватнае партнёрства, пра надзённасць якога шмат гаварылася на сённяшняй выніковай калегіі. Без дадатковых інвестыцый належнай якасці мерапрыемстваў дабіцца сёння вельмі цяжка...

Так, іншым разам на раённым узроўні бракуе ініцыятывы, выдумкі, канкрэтных прапанов. Усё ж кадравае пытанне для Гомельшчыны заўжды было адным з бальючых... Між тым, наша задача — не толькі генерыраваць, але і акумуляваць ідэі. Менавіта ў гэтае рэчышча творчай актыўнасці і скіроўваем пастаянна дзейнасць нашых раённых метадычных цэнтраў. 2012-ы абвешчаны годам кнігі, і паўдзельнічаць у самых розных мерапрыемствах з гэтай нагоды павінны не толькі бібліятэкары. Так што крэатыў літаральна для кожнага з работнікаў культуры Гомельшчыны — рэч планавая, абавязковая.

таў ад іх агульнага фінансавання, што дазволіла б нам быць не толькі фіксатарам падзей, але і захавальнікам лепшых мастацкіх твораў.

Не варта забывацца і пра традыцыйныя формы дзейнасці — маю на ўвазе стварэнне музейнай экспазіцыі. Пытанні тэхнічнага абсталявання паступова вырашаюцца. За апошні год з'явілася сучасная апаратура, палова камп'ютараў адноўлена для працы над Дзяржаўным каталогам. Аднак Музею сучаснага выяўленчага мастацтва (і гэта датычыцца многіх іншых музейных устаноў рэспублікі) патрэбна павелічэнне плошчаў для стварэння пастаяннай экспазіцыі, якая сёння ў нас з аб'ектыўных прычын адсутнічае. Музей працуе як выставачная галерэя. Цяперашнія памяшканні ад пачатку стварэння ўстановы планаваліся як часовыя. Сёння для арганізацыі экспазіцыі мы выкарыстоўваем не толькі дзве выставачныя залы, якія маем у сваім распараджэнні, але і калідоры, фая, лесвіцу. Ад агульнай плошчы ў 1000 кв. метраў разам з фондасховішчамі і падваламі гэта складае ўсяго 350 кв. метраў. Багатая калекцыя апошніх двух дзесяцігоддзяў — мастацтва незалежнай Рэспублікі Беларусь — застаецца схаванай ад гледча ў фондах.

Нам неабходна дзючая структура, якая акумуляе ў сабе творчыя ініцыятывы маладзёжнага асяроддзя, усю разнастайнасць тэндэнцый сучаснай культуры і мастацтва нашай краіны. Правядзенне ў бліжэйшыя гады ў Мінску буйных спартыўных спаборніцтваў, развіццё міжнароднага турызму, павелічэнне міжнародных кантактаў Рэспублікі Беларусь з краінамі Заходняй Еўропы і Бліжняга Усходу, звязаныя з прыездам у краіну вялікай колькасці замежных грамадзян, узмацняюць важнасць развіцця ў сталіцы такога сегмента культуры, як сучаснае мастацтва.

сталіцы. Праект быў падтрыманы ўпраўленнем культуры Мінгарвыканкама. Станоўчую ініцыятыву мяркуецца прадоўжыць і сёлета, аднак пашырыць яго межы ад плошчы Якуба Коласа на іншыя сталічныя пляцоўкі.

Асваенне гарадской публічнай прасторы мае шмат перспектывы. Заводскія цэхі могуць стаць пляцоўкамі для маладзёжных творчых эксперыментаў або правядзення фестывалю. Можна прадстаўляць творы сучаснага выяўленчага мастацтва на бігбордах, прыпыначных пунктах. Аднак для здзяйснення такіх праектаў неабходна актыўнае прыцягненне спонсарскіх сродкаў. На жаль, далёка не ўсе бізнес-структуры і камерцыйныя банкі падтрымліваюць пачынанні ў галіне культуры. Пытанне фінансавання вырашаецца не так хутка, як нараджаюцца ідэі. Вось тут абавя-

заны дапамагчы і апякунскі савет музея, і скарыстанне сістэмы грантаў.

Сучаснае мастацтва можа быць ярка прэзентавана і фондамі музея. Каб гэта было дзейсна, наспела неабходнасць набываць мастацкія творы тэматчнымі калекцыямі, якія дазволілі б фарміраваць фонды па накірунках мастацтва, актуальных тэндэнцыях, адсочваць развіццё пакаленняў і яркіх творчых груп. І тут патрэбна папярэдняе колькаснае і якаснае планаванне такіх закупаў. На сёння яны адбываюцца хаатычна і выпадкова. Шляхі змянення сітуацыі, безумоўна, ёсць. Для набывання новых кніг бібліятэкам адлічваецца 15 працэнтаў ад агульнага бюджэту на іх утрыманне. Як падаецца, і для музеяў на набыванне фондавай калекцыі варта адлічваць не менш за 10 працэнт-

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

Даклад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі на выніковай калегіі Міністэрства культуры

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 11, 14.)

За мінулы год прайшлі стажыроўку ў вядучых творчых установах вышэйшай адукацыі і тэатрах Расіі і Германіі 16 чалавек — прадстаўнікоў таленавітай моладзі.

На гэтыя мэты выкарыстана каля 120 млн. рублёў са сродкаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі. Гэтыя работы ўжо прынеслі свой плён.

Разам з тым, мінулы год паказаў, што гэтую магчымасць скарысталі, у асноўным, установы вышэйшай адукацыі. З 16 чалавек, якія прайшлі замежную стажыроўку, прадстаўнікамі вышэйшых устаноў з'яўляюцца 15, і толькі 1 чалавек — работнік Вялікага тэатра.

Ніводнай заяўкі на атрыманне гранту на арганізацыю замежнай стажыроўкі цягам года не паступіла ад устаноў культуры рэгіянальнага падпарадкавання.

Не знята вострая праблема забеспячэння інтэрнатамі, а таксама — і вучэбнымі аўдыторыямі, асабліва — па спецыяльных дысцыплінах. Важна адзначыць, што недахоп вучэбных аўдыторый абмяжоўвае дадатковыя магчымасці па выкарыстанні педагогічнага патэнцыялу і вопыту нашых устаноў адукацыі, забеспячэнні і развіцці экспертных адукацыйных паслуг.

Застаецца актуальнай праблема абнаўлення, рамонт у і рэстаўрацыі музычных інструментаў ва ўстановах адукацыйнай сферы культуры.

Пэўныя меры прадугледжаны ў праграме "Культура Беларусі". Разам з тым, сённяшні дзень патрабуе па-гаспадарчаму ставіцца да гэтай праблемы. Трэба не толькі абнаўляць музычны інструментарый праз набыванне новых мадэляў, але і рабіць пэўныя захады для рамонт у і рэстаўрацыі, а такія ўмовы ў нас ёсць.

Інстытут культуры Беларусі, што распачаў сваю дзейнасць, паспяхова прайшоў акрэдытацыю.

Інбелкульт выдадзены спецыяльны дазвол (ліцэнзія) на ажыццяўленне адукацыйнай дзейнасці і сертыфікат аб дзяржаўнай акрэдытацыі дзвюх спецыяльнасцей перападрыхтоўкі спецыялістаў з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. Усяго за 2011 год прайшлі павышэнне кваліфікацыі 1400 спецыялістаў (107% да планавага задання). У 2010-м гэты паказчык складаў 105,6%.

Інбелкульт разам з адукацыйнымі функцыямі павінен ажыццяўляць навукова-даследчую, інфармацыйна-аналітычную і арганізацыйна-метадычную работу па вывучэнні, распрацоўцы і прагназаванні развіцця прыярытэтных напрамкаў нацыянальнай культуры і дзяржаўнай культурнай палітыкі.

У сувязі з тым, што ў апошнія гады сістэма павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў сферы культуры аказалася раздробненай, неабходна прапрацаваць:

— пытанне аб стварэнні адзінай агульнарэспубліканскай галіновай сістэмы бесперапыннай прафесійнай адукацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў сферы культуры;

— дакладную каардынацыю дзейнасці паміж Інбелкультам і абласнымі цэнтрамі павышэння кваліфікацыі;

— стварэнне ў Інбелкультце адзінага галіновага банка даных бесперапыннай прафесійнай адукацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў сферы культуры з забеспячэннем іх штогадовай актуалізацыі.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

Як сказаў Янка Купала, "...Самы важны і пераломны закон жыцця — гэта людская мова, праз якую чалавек стаў найвышэйшай ад усялякага стварэння пад сонцам".

Беларуская мова з'яўляецца адным з найважнейшых складнікаў айчынай культуры і адметнага фарміравання яе этнічных рыс.

Адной з асноўных задач Міністэрства культуры з'яўляецца захаванне роднай мовы і стварэнне належных умоў для яе далейшага развіцця і шырокай папулярнасці.

Прэм'ер-міністрам Рэспублікі Беларусь і Кіраўніком Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь 28.01.2010 г. зацверджаны План мерапрыемстваў па папулярнасці і пашырэнні сферы выкарыстання беларускай мовы ў жыцці грамадства на 2010 і наступныя гады.

(Працяг на стар. 16.)

КУЛҮАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

Анатоль СІНКАВЕЦ, начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама:

— Вельмі хацелася б, каб усё ж наладзілася адзіная рэспубліканская сістэма кіравання кінагаліной у рэгіёнах. На жаль, такой сістэмы пакуль няма. Яшчэ адна праблема звязана з неабходнасцю стварэння цэнтралізаванай сістэмы закупачнага фільмафонду...

І трэцяе. Калі ж з'явіцца гастрольныя пасведчанні, якія стануць надзейнай "заслонай" для так званых "левых" артыстаў? Пытанне гэтае яшчэ не вырашана.

Калі ж гаворку весты не аб праблемах, то хачу выказаць шырокую ўдзячнасць нашаму Міністэрству за Дзяржпраграму "Культура Беларусі", якая адыграла вялікую ролю ў фарміраванні бюджэту на бягучы год. Я працую ў сферы з 1972-га, і за ўвесь гэты час ўпершыню з'явілася такая дзейная матэрыяльная падтрымка нашай культуры на высокім дзяржаўным узроўні.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 11, 14 — 15.)

Гэты падыход закладзены і ў Праграме дзейнасці Урада на 2011 — 2015 гады.

Разам з тым, адзначу: мерапрыемствы Плана не выконваюцца ў поўнай меры ўсімі дзяржаўнымі арганізацыямі, асабліва — на мясцовых узроўнях.

Думаю, што ў справе папулярызацыі беларускай мовы мы павінны выкарыстаць мерапрыемствы, прысвечаныя Году кнігі, сёлетнім юбілеям класікаў: Якуба Коласа, Янкі Купалы, Максіма Танка.

Зусім лагічна, што нашы ўстановы культуры, асабліва тыя, якія маюць статус "Нацыянальны", павінны паказваць прыклады па папулярызацыі беларускай мовы.

МІЖНАРОДНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

У 2011 годзе значнымі праектамі сталі Дні культуры Беларусі ў Літве, якія з'явіліся найбольш маштабнай беларускай культурнай акцыяй у краінах Еўропы. Адбыліся таксама Дні культуры Беларусі ў Арменіі. Свой прыкметны след у культурным жыцці Беларусі пакінулі Дні культуры Украіны, Кітая, Тызень культуры Ірана.

Актуальным становіцца пытанне пошуку новых ідэй па прэзентацыі беларускай культуры за мяжой і падтрымкі новых форм іх практычнага ўвасаблення.

Прыярытэтным з'яўляецца і развіццё супрацоўніцтва ў сферы культуры ў шматбаковым фармаце.

Мы актыўна развівалі супрацоўніцтва ў рамках СНД і ЕўрАзЭС. Прынялі ўдзел у рабоце XXVI пасяджэння Савета па культуры дзяржаў СНД і VI Форуму навукавай і творчай інтэлігенцыі дзяржаў СНД, якія прайшлі ў Кіеве.

У лістападзе ў Замкавым комплексе "Мір" адбылося трэцяе пасяджэнне Савета па культуры пры Інтэграцыйным Камітэце ЕўрАзЭС.

У маі ў Астане (Казахстан) прайшоў II Фэстываль культур народаў ЕўрАзЭС з удзелам беларускіх калектываў мастацкай творчасці.

Эксперты Міністэрства бралі ўдзел у пасяджэнні чацвёртай платформы "Кантакты паміж людзьмі" ініцыятывы ЕС "Усходняе партнёрства" ў Бруселі, у канферэнцыі "Усходняе вымярэнне мабільнасці", арганізаванай Еўрапейскай камісіяй.

У 2011 годзе адбыўся 91 выезд кіраўнікоў падпарадкаваных Міністэрству арганізацый і ўстаноў у службовых камандзіроўкі ў 18 краін свету.

Па выніках камандзіровак падпісана каля 20 дамоў, дасягнуты дамоўленасці аб правядзенні стажыровак беларускіх спецыялістаў за мяжой і майстар-класаў, гастролей беларускіх калектываў.

Аналіз эфектыўнасці камандзіровак будзе разглядацца на калегіі Міністэрства культуры.

Кіраўнікам арганізацый культуры трэба звярнуць увагу на адказнае стаўленне да планавання камандзіровак і дасягнення канкрэтных вынікаў з доўгатэрміновымі эфектамі, падпісанне дамоў, якія забяспечаць эфектыўнае прасоўванне беларускай культуры за мяжой, уключаючы развіццё гастрольна-канцэртнай дзейнасці на камерцыйнай аснове.

У мэтах удасканалення дагаворнай базы міжнароднага культурнага супрацоўніцтва ў 2011 годзе падпісана міжуродавае пагадненне аб культурным супрацоўніцтве з Італіяй, міжведамасныя пагадненні аб супрацоўніцтве з міністэрствамі культуры Арменіі і Таджыкістана. У стадыі падрыхтоўкі знаходзяцца праекты дакументаў аб супрацоўніцтве з міністэрствамі культуры Кітая, Польшчы, Латвіі, Катары, Сербіі.

Па аб'ектыўных абставінах рэалізацыя міжнародных дагавораў аб культурным супрацоўніцтве адрозніваецца рознай ступенню эфектыўнасці.

З улікам неабходнасці эфектыўнага выкарыстання дзяржаўных сродкаў, прадугледжаных на развіццё сферы культуры, Міністэрства надалей лічыць прыярытэтнай работу па развіцці і ўмацаванні адносін з краінамі-суседкамі, з традыцыйнымі партнёрамі па культурным супрацоўніцтве, са стратэгічнымі партнёрамі Беларусі.

(Працяг на стар. 17.)

**Наталля
ІГНАЦЬЕВА,
намеснік
дырэктара
Магілёўскага
абласнога
метадычнага
цэнтра народнай
творчасці
і культурна-
асветніцкай
работы**

Праектная лабараторыя Магілёўшчыны

— Вырашаючы задачы, якія стаяць перад устаноўмі культуры, на сучасным этапе работнікам сферы Магілёўшчыны даводзіцца сутыкацца з шэрагам праблем, вырашэнне якіх патрабуе ўсебаковага і сістэмнага падыходу. Найбольш адпаведнай і эфектыўнай формай работы ў гэтым мы лічым праектную дзейнасць.

У сваім выступленні я закрану шэраг праектаў, што ініцыююцца і рэалізуюцца Магілёўскім АМЦНТІКАР і клубнымі ўстановамі Магілёўшчыны.

Пачну з праекта "Клубныя ўстановы ў люстэрку прэсы". Ідэя яго — актывізаваць работу ўстаноў культуры вобласці па адлюстраванні рэгіянальных культурных падзей на старонках СМІ. Праект ладзіўся сумесна з абласной газетай "Магілёўскія ведамасці". Дзякуючы гэтай акцыі сельскія дамы культуры і клубы атрымалі ўнікальную магчымасць прадэманстраваць свае дасягненні і творчыя знаходкі шырокай аўдыторыі. І, натуральна, праект стаў стымулам да абнаўлення культурнага жыцця вёскі, з'яўлення інавацыйных формаў працы.

Так, у Кіраўскім раёне створаны ў якасці аб'екта аграрызму Дом мёду, у Горках зладжаны конкурс па саломкапляцэнні "Жытнёвы звон", у Чавускім раёне рэалізаваны маладзёжны праект "Захоўвай традыцыі, жыві сучасным, стварай будучае", адбыліся многія іншыя ўнікальныя мерапрыемствы.

Таксама сёння Абласным метадычным цэнтрам сумесна з абласным тэлеканалом працягваецца рэалізацыя праекта "Святы, традыцыі і абрады Магілёўшчыны". Ідэя праекта — стварэнне праграмы, якая падрабязна распавядала б пра майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, творчыя аматарскія калектывы, абрадавыя

звычай Магілёўшчыны. Ужо выйшла 22 выпускі, падрыхтавана 45 фільмаў, выдадзены шэраг буклетаў.

Вынікам праектнай дзейнасці можна лічыць і наданне 9 культурным аб'ектам Магілёўскай вобласці статуса нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь. Тры з іх атрымалі яго летась: гэта тэхналогія пляцення лапцёў у Дрыбінскім раёне, абрады хрышчэння вёскі Паршына Горцакага раёна, а таксама абрад "Бразгун" і яго складнік — шанаванне іконы святых апосталаў Пятра і Паўла вёскі Наркі Чэрыкаўскага раёна.

Магілёўскім метадычным цэнтрам выкарыстоўваецца праектная дзейнасць і для развіцця аматарскага мастацтва. Летась быў рэалізаваны праект "Дні аматарскіх тэатраў у Магілёве". Выступленне ў абласным цэнтры, натуральна, запатрабавала ад аматарскіх тэатральных калектываў вельмі высокага ўзроўню падрыхтоўкі. У рамках праекта было таксама арганізавана навучанне кіраўнікоў аматарскіх тэатраў, праведзена серыя кансультацый, майстар-клас з удзелам рэжысёра, сцэнарыста, дацэнта Усерасійскай акадэміі перападрыхтоўкі работнікаў культуры Уладзіслава Панфілава, адбыўся конкурс сярод тэатральных калектываў вобласці.

На Магілёўшчыне, на жаль, не атрымалі шырокага развіцця такія віды традыцыйнага мастацтва, як ткацтва, вышывка... У святле рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі па адраджэнні і развіцці народных промыслаў і рамёстваў, а таксама для вырашэння названай праблемы, намі быў распрацаваны і цяпер паспяхова рэалізуецца доўгатэрміновы творча-адукацыйны праект "Чароўны куфар". Галоўная мэта яго — прыцягнуць

да супрацоўніцтва майстроў вобласці і рэгіёнаў Беларусі, каб з іх дапамогай наладзіць навучанне маладых кадраў. Таму адбываліся не толькі навучальныя мерапрыемствы з гэтай катэгорыяй спецыялістаў, але і была рэалізавана іх усебаковая творчая падтрымка.

Пры рэалізацыі праекта мы сутыкнуліся з праблемай забеспячэння спецыялістаў адпаведным абсталяваннем, у прыватнасці — кроснамі. Ініцыятыўнай групай была праведзена праца па пошуку неабходнага ткацкага інвентару, і ў выніку метадычнаму цэнтру былі перададзены на бязвыплатнай аснове двое кроснаў.

Асноўнымі формамі працы ў рамках названага праекта сталіся майстар-класы, творчыя лабараторыі, практыкумы вядомых майстроў народнай творчасці з усёй Магілёўшчыны, выданне шматлікіх метадычных рэкамендацый і дапаможнікаў. Цягам 2011 года ў адукацыйных мерапрыемствах, праведзеных пад час праекта, прынялі ўдзел амаль 120 чалавек.

Прадстаўленныя праекты, несумненна, унеслі значны ўклад у развіццё культурнай прасторы рэгіёнаў Магілёўшчыны, і гэтая праца будзе працягвацца. Так, дзякуючы падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у красавіку бягучага года адбудзецца Міжнародны форум "Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства". На гэтым мерапрыемстве плануецца абмеркаванне шырокага кола праблем: фарміраванне стратэгічнай падтрымкі і развіцця традыцыйнай культуры, выяўленне ролі органаў кіравання і устаноў культуры ў працэсе захавання, аховы і трансляцыі каштоўнасцей традыцыйнай культуры, развіццё міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы ды многае іншае.

КУЛЮАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

Ахова спадчыны: кантроль больш жорсткі

**Уладзімір
ЦЯРЭНЦЕЎ,
начальнік
упраўлення
культуры
Віцебскага
аблвыканкама**

— Дзейнасць органаў улады Віцебшчыны ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны ажыццяўляецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі Закона Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь" і адпаведнымі нарматыўнымі дакументамі. На тэрыторыі вобласці — 936 гісторыка-культурных каштоўнасцей, унесеныя ў Дзяржспіс. За апошнія пяць гадоў ён павялічаны на 51 аб'ект, і праца ў гэтым кірунку працягваецца. Для разгляду на Навукова-метадычнай радзе Міністэрства культуры падрыхтаваны чатыры элементы нематэрыяльнай спадчыны.

Летась рэстаўрацыйна-абнаўленчыя работы ладзіліся на 62 аб'ектах. Агульны аб'ём фінансавання — больш за 20 млрд. рублёў. Вынікам стала якаснае пераўтварэнне гістарычнага цэнтра Віцебска. На 9 аб'ектах устаноў абласнога падпарадкавання выканана рэстаўрацыя на 2,4 млрд. рублёў. Сёлета для гэтага запланавана 6,6 млрд. Міністэрства культуры выдаткавала 1,5 млрд. рублёў на рамонт органа ў Сафійскім саборы. У Полацку працягваецца рэстаўрацыя фрэсак Спаса-Праабражэнскай царквы, Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра. У мінулым годзе на гэта выкарыстаны 1 млрд. рублёў рэспубліканскага і абласнога бюджэтаў, сёлета запланавана 500 млн. рублёў долевага ўдзелу.

У адпаведнасці з даручэннем Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2 верасня 2011 г. вызначаны пералік аб'ектаў рэстаўрацыі з арганізацыяй на іх базе турыстычнай інфраструктуры. Сярод іх — былы манастыр бернардынцаў у Дуброўне (будучы раённы гісторы-

ка-краязнаўчы музей). На сёлетні працяг рэстаўрацыйных работ з абласнога бюджэта выдаткавана 700 млн. рублёў. Распрацаваны праект і адшукваюцца інвестары для стварэння турыстычнага аб'екта "Дом рыбака" на сядзібе вёскі Азярцы Глыбоцкага раёна.

Дзяржпраграма "Замкі Беларусі" на 2012 — 2018 гады прадугледжвае кансервацыю замкавых руін "Белы Ковель" у вёсцы Смальяны Аршанскага раёна і добраўпарадкаванне тэрыторыі замчышчаў у Браславе, вёсках Іказань, Стары Лепель, Кульнева, Верхняга і Ніжняга замкаў у Полацку. Для гэтага будзе выкарыстана больш за 500 млн. рублёў.

Пытанні гісторыка-культурнай спадчыны знаходзяцца на пастаянным кантролі і разглядаюцца на пасяджэннях выканаўчых камітэтаў, прэзідыумах Саветаў дэпутатаў усіх узроўняў, калегіях упраўлення культуры аблвыканкама. Ва ўсіх раёнах распрацаваны і зацверджаны рашэннямі выканкамаў палажэнні аб каардынацыйных саветах па ахове спадчыны. Праведзены маніторынг стану матэрыяльных каштоўнасцей, даследавана 250 аб'ектаў.

Пачалі вырашацца пытанні, якія гадамі не вырашаліся. Верхнядзвінскі райвыканкам правёў перамовы і падрыхтаваў праект рашэння па перадачы сядзібна-паркавага комплексу ў вёсцы Опытная іншаму ўласніку. У Талачынскім раёне ўжо ёсць дакументы аб прыёме на баланс вадзянога млына XIX стагоддзя, які не меў уласніка аж з 1996-га. На Лепельшчыне, у адпаведнасці з рашэннем выканкама, уладальнік по-

мніка архітэктуры (будынка вінаачышчальнага завода) склаў тэхнічную дакументацыю для продажу аб'екта новаму ўласніку. Ушацкі райвыканкам прыняў рашэнне аб кансервацыі былой сядзібы ў вёсцы Арэхаўна. Уласнік сядзібнага дома з вёскі Дзедзіна Міёрскага раёна замовіў праект рэстаўрацыі. Актывізавалася работа па ўстанавленні ахоўных дошак на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны.

Разам з тым, леташнія праверкі выканання патрабаванняў заканадаўства ў сферы гісторыка-культурнай спадчыны, праведзеныя органамі пракуратуры і Міністэрствам культуры, выявілі шэраг парушэнняў. У гэтых раёнах адсутнічае ўлік аб'ектаў, асобныя з іх не маюць уліковых дакументаў, ахоўных дошак. Ёсць выпадкі выканання работ на аб'ектах без дазволу Міністэрства культуры. Па выніках праверак да дысцыплінарнай адказнасці прыцягнуты 18 службовых асоб. Больш жорсткім стаў кантроль за захаваннем заканадаўства пры размяшчэнні рэкламы на гістарычных аб'ектах: цалкам выпраўлены выяўленчыя парушэнні ў Оршы, Полацку, Глыбокім.

Пытанне аб працы мясцовых органаў улады ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны вынесены для разгляду на пасяджэнні сесіі Віцебскага абласнога савета дэпутатаў у другім квартале бягучага года. Дадзенае пытанне запланавана для разгляду і на пасяджэннях гар-, райвыканкамаў і сесіях гар-, райсаветаў у дзевяці раёнах вобласці.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 11, 14 — 16.)

Нам падаецца прынцыпова важным, каб у вырашэнні пытанняў развіцця міжнароднага культурнага супрацоўніцтва дзейнасць Міністэрства культуры знаходзіла падтрымку з боку мясцовых органаў улады. Мы разлічваем таксама на ініцыятыву і падтрымку з боку Міністэрства замежных спраў і дыпламатычных прадстаўніцтваў нашай краіны за мяжой.

Дазвольце падзякаваць за сумесную працу пасольствам Беларусі ў Расіі, Літве, Польшчы, Вялікабрытаніі, Кітаі, Італіі, Францыі, Сербіі.

ТВОРЧЫЯ ДАСЯГНЕННІ

2011 год адзначаны творчымі вынікамі. Дзяржаўныя прэміі Беларусі 2010 года ў галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры прысуджаны творчаму калектыву на чале з Леанідам Левіным — за мемуарыял "Дзецім — ахвярам Вялікай Айчыннай вайны" ў г. п. Чырвоны Бераг Гомельскай вобласці і мастаку Паўлу Татарнікаву — за серыю графічных твораў "Брама мінуўшчыны".

Салістка Вялікага тэатра Кацярына Алейнік заваявала Першую прэмію і залаты медаль на XVIII Міжнародным харэаграфічным фестывалі-конкурсе "Танцавальны Алімп" у Берліне.

Беларускі віяланчэліст Іван Карызна ўдастоены Трэцяй прэміі XIV Міжнароднага конкурсу імя П.І. Чайкоўскага.

Уладальніцай Гран-пры Міжнароднага конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск-2011" стала Алена Ланская.

Беларусь пацвердзіла свой высокі статус і аўтарытэт на Дзіцячым конкурсе песні "Еўрабачанне" ў Ерэване (Арменія), дзе наша прадстаўніца Лідзія Заблоцкая заняла III месца.

Уладальнікамі прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" 2011 года стаў аўтарскі калектыў грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў" — за цыкл мазаік капліцы ў гонар іконы "Знаменне Прасвятой Багародзіцы" Мемуарыяльнага комплексу па ўвекавечанні памяці ахвяр Першай сусветнай вайны на месцы Мінскіх брацкіх могілак 1914 — 1918 гадоў.

Спецыяльнымі прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2011 года ўручаны Кацярыне Алейнік, салістцы Вялікага тэатра оперы і балета; ансамблю салістаў "Класік-Авангард" Белдзяржфілармоніі; народнаму артысту Беларусі Яўгенію Гладкову, прафесару Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі; "Харэаграфічнаму ансамблю "Зорка" Цэнтра культуры "Віцебск"; калектыву Гомельскага палацава-паркавага ансамбля; народнай артыстцы Беларусі Бэле Масумян, артыстцы Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага; мастаку-графіку Генадзю Шутаву.

Званне народных артыстаў Беларусі атрымалі 7 твораў: Аляксандр Анісімаў, Таццяна Бандарчук, Сяргей Журавель, Віктар Манаеў, Таццяна Мархель, Якаў Навуменка, Аляксандр Яфрэмаў; 15 — званне "заслужаны". Ордэнамі і медалямі ўзнагароджаны 43 творцы.

У 2011 годзе званне "Заслужаны калектыў" атрымалі Гродзенскі абласны драматычны тэатр і Тэатр кінаакцёра Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм".

КУЛУАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНАЕ РАЗВІЦЦЁ ГАЛІНЫ

У сферы эканомікі асноўная ўвага Міністэрства была накіравана на забеспячэнне арганізацыі культуры неабходнымі фінансавымі сродкамі на іх утрыманне, правядзенне культурных мерапрыемстваў, кантроль за эфектыўным і мэтавым выкарыстаннем бюджэтных сродкаў, за своєчасовай і поўнай выплатай заробтнай платы і разлікамі за энерга-носьбіты.

Бюджэт з'яўляецца значнай і стабільнай крыніцай фінансавання культуры.

(Працяг на стар. 18.)

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 11, 14 — 17.)

На 2011 год кансалідаваны бюджэт на культуру (без уліку сродкаў на капітальнае будаўніцтва) складаў 1360,4 млрд. рублёў (0,5 працэнтаў ад ВУП), у 2012 годзе — 2465,3 млрд. рублёў (0,51 працэнтаў ад ВУП).

Пастановай Урада на рэалізацыю Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады запланаваны сродкі ў суме 1 144,7 млрд. рублёў, у тым ліку на 2012 год — 245,8 млрд. рублёў. З улікам магчымасцей рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў фактычныя выдаткі ў 2011 годзе склалі каля 75,6 млрд. рублёў.

Цягам 2011 года Міністэрствам праводзілася работа па забеспячэнні выканання ў поўным аб'ёме паказчыкаў, якія вызначаны названай праграмай, у тым ліку па павелічэнні дзяржаўнымі арганізацыямі культуры пазабюджэтных (уласных) даходаў. Па выніках працы за 2011 год пазабюджэтных паступленняў дзяржаўных арганізацый сістэмы Міністэрства склалі 300,6 млрд. рублёў, што на 44 працэнта больш у параўнанні з 2010 годам пры плане 5 працэнтаў.

Даходы ад аказання платных паслуг насельніцтву з'яўляюцца асноўным складнікам у пазабюджэтных паступленнях. Паводле папярэдніх даных, у 2011 годзе, у параўнанні з 2010-м, аб'ём платных паслуг культуры ў цэлым па рэспубліцы павялічыўся на 40 працэнтаў (336,5 млрд. рублёў).

Рашэнні аб выкананні ў кожнай вобласці ўстаноўлены нарматыў забяспечанасці бюджэтных выдаткаў на культуру для кожнага раёна і горада, зыходзячы з рэальнага ўзроўню прадугледжаных у мясцовых бюджэтах сродкаў на ўтрыманне сеткі ўстаноў культуры і дэмаграфічнай сітуацыі рэгіёнаў. У 2011 г. выдаткі на культуру ў разліку на аднаго жыхара ў сярэднім па рэспубліцы складаюць 4,7 базавай велічыні, у тым ліку за кошт сродкаў бюджэту — 3,8 базавай велічыні, платных паслуг — 0,9 базавай велічыні.

Удзельная вага пазабюджэтных паступленняў ад аказання паслуг культуры і спонсарскай дапамогі ў агульных даходах на развіццё культуры (з улікам бюджэту) склала ў 2011 годзе 21%. Пры гэтым дадзеныя пазабюджэтных паступленняў (356,3 млрд. рублёў) выраслі, у параўнанні з 2010-м, на 43,4%. Неабходна адзначыць павелічэнне долі спонсарскай дапамогі па пазабюджэтных паступленнях (2010 год — 2,3%, 2011 год — 5,2%).

МАТЭРЫЯЛЬНА- ТЭХНІЧНАЯ БАЗА

Мінулы год быў складаным у плане забеспячэння фінансавання выконваемых работ. Некалькі разоў праводзілася аптымізацыя планавых асігнаванняў, што не магло не адбіцца на планавасці, рытмічнасці выканання ўсіх відаў работ у цэлым з боку падрадных будаўнічых арганізацый.

У 2011 годзе за кошт фінансавання па артыкуле "капітальны рамонт" праводзіліся работы на 26 аб'ектах, асвоена 22,8 млрд. рублёў. Гэта ўстановы адукацыі, музеі і тэатры краіны.

Аднак гэта толькі частка праблемы. Нямаюць недахопаў маецца і ў нашай працы. Кіраўнікі арганізацый сферы культуры пры правядзенні будаўнічых і рамонтных работ на сваіх аб'ектах шмат у чым спадзяюцца на ведамаснага заказчыка — Аб'яднаную дырэкцыю аб'ектаў, а самі практычна ўхіліліся ад удзелу ў вырашэнні вытворчых пытанняў.

Шмат нараканняў маецца і да дзейнасці Аб'яднанай дырэкцыі будуючыхся аб'ектаў. У яе працы яшчэ шмат расхлябанасці і бюракратызму. Бракуе планавасці ў падыходах да вырашэння ўсяго пераліку задач. Дырэкцыя даручана перагледзець наяўную штатную структуру і прыйсці да стварэння паўнаважнай службы заказчыка ў будаўніцтве.

Нездавальняюча працавала ў 2011 годзе "Праектрэстаўрацыя", што выклікала сур'ёзныя нараканні з боку заказчыкаў і падрадных. У той жа час, паспяхова можна прызнаць працу "Белрэстаўрацыі".

(Працяг на стар. 19.)

У чым жа справа? Сістэма, форма, "МОСТ"

**Аляксей
САЛАДУХІН,
дырэктар
Гродзенскага
дзяржаўнага
музычнага
каледжа**

— Педагагічны калектыў нашай установы здольны ажыццяўляць навучанне на самым высокім узроўні. 23% выкладчыкаў і канцэртмайстраў павысілі сваю кваліфікацыю з дапамогай самых розных форм паслядыпломнай адукацыі, двое з іх маюць вучоную ступень кандыдата мастацтвазнаўства, 11 з'яўляюцца магістрамі мастацтваў, 6 — бакалаўрамі. Навучэнцы каледжа з поспехам удзельнічаюць у рэспубліканскіх і міжнародных конкурсах ды фестывалях, выкладчыкі годна прадстаўляюць рэспубліку на міжнародных навуковых канферэнцыях, выступаюць у прэстыжных канцэртных залах Еўропы.

Я б мог яшчэ доўга распавядаць пра нашы поспехі, і гэта

цудоўна, калі ёсць чым ганарыцца. Але вы скажаце: пры чым тут сістэма адукацыі? А менавіта ў сістэме — уся справа! Мы — не толькі сярэдняе звяно ў ланцугу. Мы — мост, які звязаны і са школам, і з ВНУ. А ўсе мы разам — сістэма, моцная і надзвычай інтэграваная. І калі мы нечым ганарымся, то гэта наш агульны гонар. Як і праблемы: калі яны ёсць, дык таксама — агульныя.

Адна з галоўных звязана з прафарыентацыяй. Безумоўна, абітурыенты ніколі да нас "з неба" не сыпаліся, бо талентаў не можа быць шмат. На жаль, апошнім часам гэтая праблема абвастралася, і яе вынікам сталі леташнія недаборы ў большасці музычных каледжаў рэспублікі. А значыць, праз чатыры гады, напэўна, будуць праблемы з наборам і ў Акадэмію музыкі, бо, паўтаруся, мы ж — сістэма. Дарэчы, яны былі і ў мінулым годзе, і тое невыпадкова, бо ў 2007-м таксама быў недабор. Улічваючы аб'ектыўныя дэмаграфічныя працэсы, мы не здымаем віну і з сябе, хаця, здавалася б, працавалі, як заўсёды, выздзялі ў школы з метадычнай дапамогай, шукалі перспектывных,

апекавалі таленавітых, агітавалі... Аднак усё цяжэй становіцца размаўляць з вучнямі і асабліва — з іхнімі бацькамі...

Як вядома, "мастацтва патрабуе хвяр". Не сакрэт, што для авалодання такой спецыяльнасцю, як, напрыклад, "інструментальнае выканальніцтва", трэба вучыцца ад 14 да 16 гадоў. А ёсць жа яшчэ падрыхтоўчыя класы ў школе, паслядыпломная адукацыя. І пасля гэтага малады спецыяліст, канцэртмайстар нашага каледжа, за дзве стаўкі атрымлівае трохі больш за палову сярэдняй зароботнай платы па краіне... Вось і думаюць многія бацькі: а ці варта? І сыходзяць таленты ў юрысты ды эканамісты. І не толькі туды, бо па некаторых спецыяльнасцях культуры і мастацтва вядуць падрыхтоўку ў устаноў сярэдняй і 10 — вышэйшай адукацыі, якія не ўваходзяць у сістэму Міністэрства культуры! І толькі з 1 верасня мінулага года адкрыццё такіх спецыяльнасцей стала немагчымым без узгаднення з Міністэрствам культуры.

Не усім правільную пазіцыю займаюць і некаторыя школы мастацтваў, акцэнтуючы агульнаэстэтычнае выхаванне як га-

КУЛУАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

**Зінаіда КАМАРОЎСКАЯ, дырэктар
Дзяржаўнага літаратурна-
мемарыяльнага музея Якуба Коласа:**

— Падзей у нашым жыцці вельмі шмат, і ўсе яны — прыемныя. Тым больш, гэты год — юбілейны, і святкаванне 130-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа мы ўжо распачалі.

А мінулы год запомніцца пачаткам многіх новых праектаў, заключнем дамоў з музеямі іншых краін, абменнымі выстаўкамі... Важная падзея — стварэнне пры ўстанове дабрачыннага савета. Яго першым важным праектам стаў збор сродкаў для ўстаноўкі на тэрыторыі музея скульптурнай кампазіцыі, прысвечанай Песняру. Прыемна ўразіла тое, што многія людзі ахвотна ахвяруюць грошы на гэтую добрую справу.

Наперадзе — капітальны рамонт нашага музея і бягучы — у яго філіяле Смольня, дзе 100 гадоў таму ўпершыню сустрэліся Купала і Колас. Сродкі на гэтыя мэты ўжо выдаткаваны.

**Уладзімір САМСОНАЎ, начальнік аддзела
культуры Лідскага райвыканкама:**

— Вынікі працы нашай каманды за мінулы год засведчыла нядаўняе выніковае пасяджэнне абласной калегіі, дзе традыцыйна праводзіцца конкурс на лепшую ўстанову культуры года. Мы сабралі там цэлы ўрадавы дыпламаў: ажно сем! Згадаю тут і паказчык пазабюджэтнай дзейнасці. Пры плане ў 800 мільёнаў рублёў мы зарабілі больш за мільярд! Хаця працаваць было складана, бо тая крыніца, якая раней давала ладную частку сродкаў — дыскатэкі, — апошнім часам амаль "перасохла". Таму давялося крыху "перабудоваць" сваю дзейнасць, акцэнтаваць увагу на масавыя мерапрыемствы, канцэрты, акцыі, рэгіянальныя святы...

Дарэчы, неўзабаве спадзяёмся знайсці яшчэ адну крыніцу грашовых паступленняў. У раёне актыўна развіваецца ткацтва, і таму ёсць задума стварыць на базе Цэнтра рамёстваў своеасаблівую мануфактуру: будзем шыць сцэнічныя касцюмы з уласнага палатна — як для сваіх калектываў, так і на заказ. Падаецца, гэтая ніша пакуль вольная, і мы паспрабуем яе заняць.

Важная падзея бягучага года, а таксама, спадзяюся, і наступнага — праект транспамятнага супрацоўніцтва "Дух продкаў жывы ў нашых сэрцах", які мы ўпершыню ладзім сумесна з партнёрамі з літоўскага Тракаю.

Ёсць у нас і іншыя праблемы, да прыкладу, перагружанасць навучэнцаў. Мы ўжо не ставім пытанне наяўнасці ў вучэбных планах агульнаадукацыйных прадметаў на ўзроўні сярэдняй адукацыі, аднак дзеля статыстыкі адзначу, што за апошнія тры гады ва УВА паступіў 131 выпускнік нашага каледжа, і толькі 9 — не на спецыяльнасці культуры і мастацтва, а з іх толькі 2 — не ў гуманітарную галіну! Нас крытыкавалі за парушэнне правоў навучэнцаў, якія хочуць мець агульную сярэднюю адукацыю. Дык аб чьіх правах у выніку мы клапацімся? Той большасці, якая, асэнсавана паступіўшы да нас, вырашыла звязаць лёс з культурай, ці жменькі тых, хто памыліўся з выбарам? На другім узроўні (ва УВА) гэтая праблема зноў-такі ўзнікае. Паўстае пытанне: мы рыхтуем спецыялістаў або толькі дыпламаваных маладых людзей з шырокім разуменнем працэсаў культуры?

Праблема — і з нарматыўным, і з метадычным забеспячэннем. Агульныя пытанні распрацоўвае Міністэрства адукацыі, аднак у нас жа так шмат спецыфічнага! А пераканаць у гэтым ці адстаяць свае пазіцыі часам даволі цяжка, бо за Міністэрствам адукацыі — цэлыя інстытуты, а ў нас — маленькі аддзел у Інстытуце культуры Беларусі, які вельмі плённа працуе, але мае надта абмежаваныя магчымасці...

Сістэма мастацкай адукацыі мае шэраг дасягненняў. Аднак, напэўна, наспеў час надаць ёй новыя імпульсы. Гэтану магла б паспрыць распрацоўка Канцэпцыі развіцця адукацыі ў галіне культуры і мастацтва, якая, дарэчы, у Расіі была прынята яшчэ ў 2008 годзе. А заняцца гэтым мог бы, скажам, Дэпартамент па адукацыі Міністэрства культуры, які, на маю думку, варта стварыць. Разуваю, што гэта — дадатковыя фінансавыя ўкладанні, але эканоміўшы сёння, мы можам "двойчы заплаціць" заўтра.

лоўную задачу. Згодны: адна з галоўных, але ж — не адзіная. А праэнт паступаючых мог быць бы і большы. Напрыклад, усяго 10,7% выпускнікоў дзіцячых школ мастацтваў Гродзеншчыны паступілі летась ва УССА. Для параўнання: у нашым каледжы мінулагодні паказчык паступлення ў Акадэмію музыкі склаў 27,6%. З 2003-га ў каледж прыбыло 27 маладых спецыялістаў, з якіх 23 — нашы выпускнікі, 21 — замацаваліся і плённа працуюць. Такім чынам, мы практычна вырашылі кадравую праблему.

Не дадаў, на наш погляд, аптымізму ў праблеме прафарынтацыі і Кодэкс аб адукацыі, у адпаведнасці з якім паступленне ва УВА цяпер вызваляе ад абавязку працы па размеркаванні толькі ў выпадку паступлення за кошт рэспубліканскага бюджэту і толькі ў год атрымання сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Гэта значыць, што, па-першае, выпускнік музычнага каледжа, які

не прайшоў па конкурсе, мае магчымасць яшчэ раз паспрабаваць ажыццявіць сваю мару толькі праз два гады. А за два гады вельмі не проста застацца "ў форме". Па-другое, паступаць можна толькі ва ўстановы Беларусі — а як жа агульная дзяржава, калі Маскоўская кансерваторыя зноў закрыта для беларусаў? Трэба адзначыць, што Міністэрства культуры прымае пэўныя захады ў гэтым кірунку, арганізоўвае стажыроўкі, майстар-класы для нашых студэнтаў, але ж там і "сцены вучаць"... Канешне ж, адток "мазгоў" (а ў нашым выпадку — талентаў) — не зусім добрая справа, і дзяржава павінна аб гэтым клапаціцца. Аднак, на маю думку, гэтую праблему трэба вырашаць не столькі забаронай, колькі стварэннем умоў, пры якіх наша творчая моладзь, маючы магчымасць атрымаць адукацыю ў Расіі ці Еўропе, будзе вяртацца на Радзіму і з задавальненнем працаваць на яе карысць.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

Даклад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі на выніковай калегіі Міністэрства культуры

(Працяг. Пачатак на стар. 2 — 11, 14 — 18.)

Неабходна спыніцца на ходзе рэалізацыі Праграмы рэканструкцыі і тэхнічнага пераабсталявання дзяржаўных тэатраў Рэспублікі Беларусь на 2004 — 2013 гады. Прымаючы пад увагу, што тэрмін яе завяршэння — 2013 год, упраўленнем культуры Брэсцкага, Гродзенскага аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама неабходна прыняць вычарпальныя меры па рэалізацыі запланаваных мерапрыемстваў. Сёння ж памер запланаваных на іх ажыццяўленне сродкаў выклікае сумневы ў выкананні Праграмы ва ўстаноўленыя тэрміны.

У мінулым годзе была прадоўжана праца па аказанні дапамогі за кошт цэнтралізаваных сродкаў у рамках фестывалю "Майстры мастацтваў — працаўнікам вёскі". Пад час акцыі была закуплена і перададзена сельскім арганізацыям культуры гукаўзмацняльная апаратура на суму 288 млн. рублёў.

Установамі культуры забяспечана выкананне мэтавага паказчыка па энергазберажэнні на даведзеным узроўні (- 4%). На мерапрыемствы па энергазберажэнні ў нашай галіне выдаткавана 19,5 млрд. рублёў.

Задача на парадку дня — забеспячэнне ў 2012 годзе выканання мэтавых паказчыкаў па энергазберажэнні на ўзроўні (- 3%).

І ЯШЧЭ РАЗ ПРА РЭГІЁНЫ

Прыярытэтам у нашай дзейнасці з'яўляецца культурнае развіццё рэгіёнаў краіны.

Дзякуючы арганізацыйнай дзейнасці Міністэрства, абласных упраўленняў і раённых аддзелаў культуры ў мінулым годзе адбылося звыш 50 разнастайных фестывалю. Дарэчы, у Інбелкульце плануецца стварэнне электроннай карты фестывальнага руху на Беларусі.

Сфарміравалася добрая традыцыя: усе абласныя, многія раённыя цэнтры, малыя гарады Беларусі паспяхова праводзяць шматлікія міжнародныя, рэспубліканскія і рэгіянальныя фестывалі.

Брэст — тэатральны фестываль "Белая вежа", "Студзеньскія музычныя вечары";

Віцебск — "Славянскі базар"; Музычны фестываль імя І.Салярцінскага; Фестываль сучаснай харэаграфіі;

Гомель — "Славянскія тэатральныя сустрэчы", Фестываль харэаграфічнага мастацтва "Сожскі карагод";

Гродна — Фестываль нацыянальных культур;

Магілёў — "Залаты шлягер", Фестываль анімацыйных фільмаў "Анімаёўка";

Маладзечна — Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі;

Баранавічы — Фестываль духавой музыкі "Беларускія фанфары";

Клімавічы — "Залатая пчолка";

Бабруйск — Фестываль нацыянальнай драматургіі; Фестываль-пенэр керамістаў "Арт-Жыжаль";

Паставы — Фестываль народнай музыкі "Звіняць цымбалы і гармонік";

цэлая серыя фестывалю, якія ладзяцца Нацыянальнымі акадэмічнымі канцэртнымі аркестрамі Беларусі ў малых гарадах — гістарычных культурных цэнтрах краіны.

Пералічыць усе фестывалі не хопіць часу. Галоўнае — у іншым: кожны з іх ужо стаў візітоўкай пэўнага горада і рэгіёна, вакол якога фарміруецца асаблівы сацыяльна-культурны і эканамічны клімат. У выніку расце цікавасць да гэтага месца, ствараюцца ўмовы для прыцягнення рознага роду інвестыцый, развіцця турыстычнай інфраструктуры. Фестывалі, як і іншыя культурныя праекты, спрыяюць пашырэнню канцэртна-гастрольнай дзейнасці як прафесійных, так і аматарскіх калектываў, развіццю народных промыслаў і рамёстваў, стварэнню сучасных канцэртных пляцовак, добраўпарадкаванню нашых гарадоў.

Зараз мы думаем аб неабходнасці заснавання Фестывалю фальклору, які "вандраваў" бы па абласных цэнтрах, а потым завяршыўся б у Мінску.

Упершыню ў 2012 годзе ў Гомелі пройдзе Беларускі фестываль аматарскага цыркавага мастацтва.

(Заканчэнне на стар. 20.)

КУЛҮАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

Сяргей ГАНЧАР, дырэктар Вілейскага краязнаўчага музея:

— У 2012 год наша ўстанова ўвайшла з вельмі цікавымі і даволі незвычайнымі для краязнаўчых музеяў праектамі, якія, тым не менш, надзвычай запатрабаваны мясцовымі жыхарамі. У прыватнасці, сёлета ў музеі будзе ажыццяўляцца праект "Арт-Вілейка": цыкл лекцый па сучасным мастацтве. У яго рамках раз на месяц у мясцовую выставачную залу будуць прыязджаць знакамітыя беларускія творцы і даследчыкі, знаўцы таго або іншага віду мастацтва. У іх шэрагу — Уладзімір Слабодчыкаў, Наталля Шаранговіч, Сяргей Плыткевіч і многія іншыя. Гэтым праектам мы хацелі паказаць, што не толькі сталічныя музеі могуць быць пляцоўкамі па сучасным беларускім мастацтве.

Разам з тым, важным аспектам у плённай дзейнасці нашага музея з'яўляецца пошук і праца з прыватнымі партнёрамі. Можна згадаць першы вопыт арганізацыі Ночы музеяў: менавіта разуменне і падтрымка спонсараў дазволілі тады сабраць на музейным свяце каля трох тысяч чалавек.

Мы актыўна выходзім са сваімі прапановамі да камерцыйных структур, арганізацый. Словам, стукаем ва ўсе дзверы, і, што вельмі прыемна, усё часцей ад нас не адварочваюцца, а, наадварот, імкнучыся як-небудзь дапамагчы. Дарэчы, каб зацікавіць інвестара і засведчыць сур'ёзнасць намераў, часам даводзілася нават дэманстраваць відэастужкі з запісамі мінулых маштабных праектаў музея.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ПРАГРАМА "КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ": СТРАТЭГІЯ ПАЧАТКУ

**Даклад міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Паўла Латушкі на выніковай
калегіі Міністэрства культуры**

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 2 — 11, 14 — 19.)

Адным з вынікаў Нацыянальнай тэатральнай прэміі стала ўсведамленне таго, што наш тэатральны патэнцыял не абмяжоўваецца выключна сталічнымі тэатральнымі ўстановамі, — абласныя тэатры аказаліся цалкам канкурэнтаздольнымі.

У 2011 годзе ў кожнай вобласці былі адкрыты новыя аб'екты культуры. Сярод іх можна вылучыць Музейны комплекс у г. п. Мір, першую чаргу Палацава-паркавага ансамбля ў Жылічах, Амфітэатр у Маладзечне, Драматычны тэатр у Магілёве, Дзіцячую філармонію ў Мінску, Цэнтр культуры і рамёстваў у в. Каменюкі Брэсцкай вобласці, Гарадскую бібліятэку імя Горкага ў Віцебску, Рагачоўскую школу мастацтваў, Палац культуры ў Гомелі і іншыя.

Мы павінны больш эфектыўна выкарыстоўваць такі механізм кіравання сферай культуры, як пасяджэнні калегіі Міністэрства.

У 2012 годзе мы павінны разгледзець на калегіі пытанні выставачнай дзейнасці ў Нацыянальных гістарычным і мастацкіх музеях, стан вучэбнага працэсу і перспектывы развіцця традыцыйнай мастацкай культуры, развіццё вышэйшай прафесійнай адукацыі, эфектыўнасць і ўдасканаленне навуковай дзейнасці сферы культуры.

Перспектывам развіцця ўстановаў культуры г. Мінска, пытанню выканання заканадаўства ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны ў Гомельскай вобласці будучы прывесчаны асобныя пасяджэнні калегіі.

Асобна хачу звярнуць увагу на выканальніцкую дысцыпліну ў Міністэрстве і рэгіянальных упраўленнях. На жаль, тэрміны, якія вызначаюцца вышэйстаячымі арганізацыямі, вельмі часта не выконваюцца.

Асабліва гэта датычыцца ўпраўлення мастацтваў Міністэрства, упраўленняў культуры Віцебскай вобласці і г. Мінска. Прашу звярнуць на гэта ўвагу начальнікаў упраўленняў.

ЗАДАЧЫ

Зразумела, агучаны не ўсе праблемныя моманты сферы культуры, — акрэслены галоўныя і знаковыя праблемы.

Яшчэ раз засведчу, што нашымі галоўнымі задачамі з'яўляюцца:

— умацаванне ў свядомасці грамадзян нашай краіны гонару за нацыянальную культуру;

— забеспячэнне ўспрыняцця дзяржаўнымі органамі кіравання сферы культуры ў якасці базавага фактара ўмацавання і развіцця беларускай дзяржаўнасці;

— павышэнне якаснага ўзроўню прафесійнага мастацтва; — захаванне найбагацейшых народных традыцый і фальклору;

— забеспячэнне збалансаванага развіцця культуры як у цэнтры, так і ў рэгіёнах краіны;

— даступнасць паслуг культуры і адукацыі ў сферы культуры;

— ахова гісторыка-культурнай спадчыны і аднаўленне помнікаў даўніны;

— прадстаўленне беларускай культуры за мяжой — наступны, але не апошні прыярытэт.

Шаноўныя калегі!

2011-ы быў годам насычаным, годам новых праектаў і падыходаў, і ўсім дасягненням мы абавязаны кожнаму з вас, высокапрафесійных спецыялістаў сваёй справы: дзеячаў тэатральнага, выяўленчага, музычнага і кінамастацтва, канцэртных арганізацый, супрацоўнікаў музеяў і бібліятэк, работнікаў дамоў культуры, майстроў народнай творчасці — усіх тых, хто ад усяго сэрца шчыра працуе на карысць сённяшняга і будучага дня Беларусі. Культурны патэнцыял нашага народа — сапраўды невычэрпны.

Дзякуй вам за вашу творчую працу. Як сказаў Уладзімір Караткевіч, "...Выхоўваць любоў да нацыянальнай культуры можна адным толькі спосабам: выхаваннем у чалавеку гонарды за свой народ і яго дзеянні ў гісторыі.

І — у сучасным — працай, часам непасільнай, па асвеце моладзі, па абуджэнні ў ёй глыбокіх ведаў аб сваіх людзях і сваім краі. Калі ўсе будучы працаваць над гэтым на грані сваіх магчымасцей — грамадства здолее ўсё".

Дзякуй за ўвагу.

Дагаворы, якія рэальна працуюць

**Наталля
АЎДЗЕЕВА,
старшыня
Цэнтральнага
камітэта
Беларускага
прафсаюза
работнікаў
культуры**

— Паважаныя прысутныя!

На працэс узаемадзеяння сферы культуры і прафсаюзаў значна ўплывае пагадненне, падпісанае паміж Міністэрствам культуры Беларусі і Цэнтральным камітэтам Прафсаюза работнікаў культуры на 2010 — 2012 гады. Яно з'яўляецца падмуркам для адпаведных працоўных і калектыўных дагавораў. Дарэчы, працэс заключэння калектыўных дагавораў у сферы культуры на 2012 год амаль завяршыўся.

Да таго ж, кінастудыя "Беларусь-фільм", ЦК прафсаюзаў і Гільдыя кінаакцёраў падпісалі сумеснае пагадненне, якое рэальна працуе на дадатковую сацыяльную і прававую абарону работнікаў.

Экспертства калектыўнага дагавору паказвае, наколькі важнымі з'яўляюцца запісанія ў ім нормы і для работнікаў, і для наймальнікаў. Калі ва ўстанове ёсць калектыўны дагавор — значыць, маюцца шырокія магчымасці законна падтрымліваць супрацоўнікаў. Таму хочацца, каб у тых установах культуры, дзе ў прафсаюз уваходзіць толькі палова работнікаў, колькасць членаў нашай арганізацыі павялічылася.

Летась прафсаюз дапамагаў бацькам аздаравіць дзяцей. Толькі пад гэтыя мэты мы накіравалі больш за 120 мільёнаў рублёў. Таксама больш за 300 мільёнаў выдаткавалі на арганізацыю навагодніх і калядных святаў. Прыкладна 16 мільёнаў рублёў было сабрана для

пацярпелых ад тэракту на станцыі метро "Кастрычніцкая". А яшчэ прафсаюз падтрымаў шматлікія рэспубліканскія акцыі, у тым ліку — па зборы сродкаў на ўзвядзенне новага Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Сёлета мы плануем актывізаваць працу па папулярнасці здаровага ладу жыцця сярод калектываў арганізацый сферы культуры. Таксама да ўжо вядомых рэспубліканскіх конкурсаў, якія ладзіць наш прафсаюз, у 2012-м дададуцца і новыя. Сярод іх — на лепшы калектыўны дагавор і лепшага па прафесіі сярод моладзі, што працуе ў аграгарадках. Спадзяёмся на вашу зацікаўленасць і падтрымку.

Павел Латушка:

— Дзякуй, Наталля Пятроўна! Невялікая рэмарка. Начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Вярсоцкі сардэчна запрашае ўсіх нас у сваю вобласць, каб правесці сёлетнюю Спартакіяду работнікаў культуры ў горадзе Ліда. Ці падтрымліваюць прафсаюзы гэтую прапанову?

Наталля Аўдзеева:

— Безумоўна.

Павел Латушка:

— Тады давайце так і зробім: правядзём спартакіяду не пад Мінскам, як звычайна, а ў Лідзе. Там, пасля пазалеташняга Свята-кірмашу работнікаў сяла "Дажынкi", шмат што зроблена, таму з задавальненнем наведем гэты рэгіён і мясцовыя ўстановы культуры.

КУЛІАРАРЫ: ПРАЗ ФОТА І СЛОВА

**Уладзімір ПРАКАПЦОУ, дырэктар
Нацыянальнага мастацкага музея Рэ-
спублікі Беларусь:**

— Самае надзённае — якасць падрыхтоўкі супрацоўнікаў, якая павінна ўвесь час павышацца. Бо сучасны музейны супрацоўнік — гэта і навуковец, і менеджар, і папулярны мастацтва. І ўсё гэта ён павінен рабіць на аднолькава высокім узроўні. Сённяшні час патрабуе ад музейных устаноў не толькі прывабляць наведвальнікаў, але і зарабляць грошы, прычым — менавіта на выстаўках, разнастайных інтэрактыўных экскурсіях. Новыя рэаліі вымагаюць іншых, цікавых, форм працы з наведвальнікамі, і нашы музейшчыкі павінны быць не толькі людзьмі прафесійнымі, але і актыўнымі ў самых розных кірунках.

**Ірына ДЗЕМЯНЧУК, дырэктар
Гродзенскага абласнога метадычнага
цэнтра народнай творчасці
і культасветработы:**

— Найпрыярытэтная задача для нас — гэта захаванне народных аўтэнтычных традыцый. Летась мы падрыхтавалі дакументы для ўключэння чатырох элементаў нематэрыяльнай спадчыны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей. Немалы плён прынёс таксама і абласны фестываль "Панямоння жыватворныя крыніцы". Навукоўцы-фалькларысты, якія прысутнічалі на яго канцэртах, здзівіліся такой разнастайнасці праяў сапраўды самабытнай народнай культуры, што ён аб'яднаў. Яшчэ адзін важны кірунак нашай дзейнасці — пошук маладых талентаў. Для таго, каб яны маглі сябе праявіць, у вобласці ладзіцца мноства адметных творчых праектаў. Сёлета іх лік толькі ўзрасце.

Актыўнай была ў мінулым годзе і наша прававая інспекцыя працы. У адпаведнасці з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 06.05.2010 г. № 240 "Аб ажыццяўленні грамадска-кантролю прафесійнымі саюзамі" мы правялі маніторынг у 230 арганізацыях. Выяўлена 606 парушэнняў працоўнага заканадаўства, але 598 з іх на сёння ўжо ліквідаваны.

Што да тэхнічнай інспекцыі працы, дык яна таксама летась актыўна вяла сваю дзейнасць па прафілактыцы вытворчага траўматызму, па выкананні заканадаўства аб ахове працы і працоўнай дысцыпліны. За 2011 год было выяўлена амаль паўтары тысячы правапарушэнняў.

Такім чынам, па ўсіх названых накірунках будзем працаваць і надалей. А каб паміж работнікамі і наймальнікамі было менш непаразумення, прафсаюз стварыў асобны сайт. Звяртайцеся да нас, калі ласка! І, хачу гэта адзначыць, нам пастаянна пішуць людзі. Толькі за мінулы год пісьмовых зваротаў у Беларускі прафсаюз работнікаў культуры было каля 14 тысяч.

Карыстаючыся выпадкам, хачу выказаць шчырую ўдзячнасць усім нашым сацыяльным партнёрам за паспяховае і плённае супрацоўніцтва. Дзякую за ўвагу і жадаю ўсім здароўя, шчасця, дабрабыту і творчых поспехаў на карысць культуры Беларусі!

**Здымкі пад час калегіі рабіў
Андрэй СПРЫНЧАН**

Чэслаў ШУЛЬГА, намеснік міністра спорту і турызму Рэспублікі Беларусь

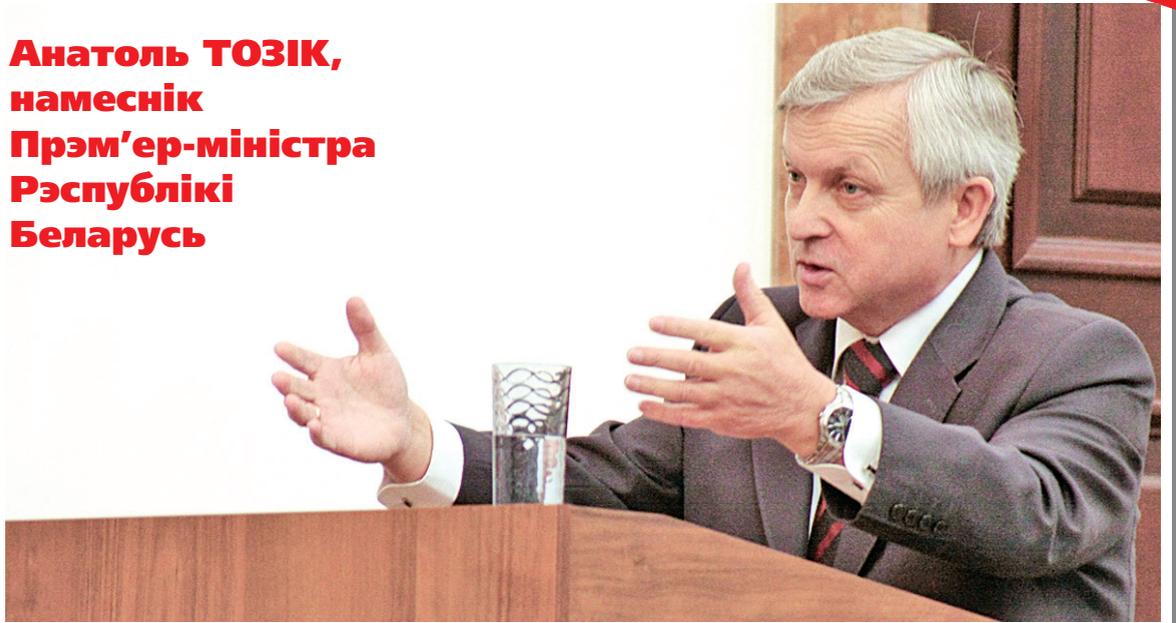
— Паважаныя прысутныя!

Хачу падзякаваць за магчымасць паўдзельнічаць у рабоце выніковай калегіі Міністэрства культуры. Нашы сумесныя планы і намаганні па развіцці турызму на базе гісторыка-культурных каштоўнасцей замацаваны нарматыўнымі дакументамі, што ўжо прыняты Міністэрствам культуры і Міністэрствам спорту і турызму Беларусі. Таму я хацеў бы падзяка-

турызму ў названых краінах. Так мы зможам больш ярка паказаць культурны і турыстычны патэнцыял Беларусі. У Германіі пражывае 90 мільёнаў жыхароў, і калі хаця б адзін мільён турыстаў з гэтай краіны зацікавіцца беларускай культурай і наведае Беларусь да 2015 года, дык я буду лічыць, што наша сумесная праца не прайшла дарма.

Таксама хацеў бы закрануць вось які аспект. Яшчэ ў 2009 годзе мы распачалі вельмі добры праект па ўключэнні ў турыстычны абарот родавых сядзіб. У спісе іх было 46. За два гады толькі 7 сядзіб перададзена прыватным уладальнікам і выкарыстоўваюцца як аб'екты аграэкалогіі, а 5 эксплуатаюцца як базы адпачынку і санаторыі. Мяркую, варта надаць новы імпульс гэтаму праекту. Маг-

Анатоль ТОЗІК, намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь

Эканоміка галіны: са статусу спажыўца — у статус вытворцы

— Хачу выказаць шчырую ўдзячнасць за вынікі вашай працы. Мінуты год быў даволі складаны, і не без вашага актыўнага ўдзелу ён прайшоў спакойна і беспраблемна. Вялікі дзякуй. Галіна вызначылася стабільнасцю, канструктыўнасцю. Вынікі яе дзейнасці — відавочныя. У кожным выступленні на калегіі гучалі і праблемы, і канкрэтныя прапановы па іх вырашэнні. Натуральна, іх неабходна вывучыць, каб рэалізаваць кожную рацыянальную ідэю...

Сёння нам трэба сур'ёзна ўсвядоміць неабходнасць перабудовы. Галіна культуры павінна пераходзіць са статусу спажыўца рэсурсу ў статус яго вытворцы. Усё неабходнае для гэтага ёсць. Безумоўна, бюджэтнае фінансаванне галіны не будзе зніжацца, мы імкнёмся трымаць планку на ўзроўні не менш за 0,5% ад УВП. Астатнія сродкі трэба зарабляць. Цяпер у еўрапейскіх дзяржавах культура фарміруецца ў крэатыўную падгаліну эканомікі і прыносіць ад 5 да 6,5% УВП. У нас гэты паказчык пакуль не перавышае 0,8%. А рэсурсы — ёсць. Вы стварылі Інстытут культуры Беларусі, дзе, як мне казалі, — амаль 150 штатных адзінак. Цяжка знайсці туды кадры? Пакіньце ў штаце сто чалавек і рэзерв заробтнай платы выкарыстайце менавіта для гэтай сотні спецыялістаў.

Вам трэба сур'ёзна заняцца эканомікай галіны і, мабыць, у Інстытуце культуры Беларусі стварыць адпаведнае падраздзяленне. Варта ўсебакова прааналізаваць сітуацыю, паглядзець на пытанні аптымізацыі ўстаноў культуры, іх аб'яднання з роднаснымі ўстановамі іншых галін і ведамстваў. Да прыкладу, нашошта нам у вёсцы мець праз дарогу дзве бібліятэкі, адну з іх — школьную? У вашай бібліятэцы — 3-4 наведвальнікі за дзень і 60 найменняў падпісных выданняў. А ў школьнай — больш за паўсотні вучняў і 30 найменняў перыядыкі. Дык мо школьная ўстанова з поспехам абслужыць і бацькоў тых вучняў? А вываленыя сродкі мы больш вынікова зможам выкарыстаць... Сёння, карацей, трэба ўсё падлічваць.

Нашы ўстановы культуры часта нагадваюць птушанят, што сядзяць у гняздзе і ў чаканні корму дзюбы параскывалі... Перабудова трэба! Музеі нашы могуць зарабляць. Маладзь неабходна прыцягнуць. У вашай галіне практычна няма прафесійна падрыхтаваных менеджараў, якія дапамагалі б вам выгадна і па-сучаснаму падаць той "прадукт", што вы рытуеце для спажыўца.

У нас захавалася адметная народная творчасць: ткацтва, кераміка, нават, як сёння прагучала, тэхналогія пляцення лапцей. У сучасным свеце ўсё гэта высока цэнніцца, у тым ліку і як сувенірная прадукцыя. Дзялянка працы, што патрабуе больш актыўных высілкаў. Дык варта, каб было больш такіх творчых майстэрняў, як, да прыкладу, школа бондарства ў Іванаве. Дзеці тут унікальныя рэчы вырабляюць. Пытанне тым больш актуальнае з той прычыны, што ў краіне развіваецца турызм, а сувенірная індустрыя абсалютна не развітая. Калі ж і ёсць сувенір, дык ён так упакаваны, што сорамна глядзець. Няўжо цяжка вырасціць гэтае пытанне, аб'яднаўшы намаганні міністэрстваў культуры, спорту і турызму і гандлю?

У сферу культуры трэба прыцягнуць прыватную ініцыятыву, прыватны капітал, інвестараў. Смялей прымайце рашэнні, калі патрэбна адпаведная прававая база — давайце яе ствараць: уносьце канкрэтныя і слушныя прапановы. Дарэчы, за мінулы год у гэтым кірунку шмат ужо зроблена. Але бракуе мясцовай ініцыятывы, заснаванай на здаровым сэнсе. Узяць хаця б тыя ж начныя дыскацікі: іх мэтазгоднасць павінна вырашацца на раённым узроўні.

Прашу звярнуць увагу і на захаванне тэрмінаў рэканструкцыі нашай

Нацыянальнай кінастудыі — усе нарматыўныя дакументы ўжо прыняты. Нарматыўная база ёсць і па якасці прадукцыі "Беларусьфільма". Карціны робяцца, але — не нашымі рэжысёрамі. А дзе нашы? Чаму на "Славянскі базар у Віцебску" мы не можам знайсці свайго рэжысёра і нам прапаноўваюць "ката ў мяху"?

Заўвагі ёсць і наконт Нацыянальнай электроннай бібліятэкі. Спецыялістаў у НББ шмат, але ж цэлы год перапісваемся, а нам не працэс патрэбны — вынік. Хацеў бы звярнуць увагу і на неабходнасць павышэння прафесійнага ўзроўню апарата абласных упраўленняў культуры, Мінгарвыканкама, Міністэрства. Вы адказваеце за стан спраў у галіне. Мы — вашы праваднікі ва Урадзе. Усё, што ад вас будзе паступаць у адпаведнасці з інтэрэсамі галіны, дзяржавы, усё будзе дастаткова аператыўна рэалізоўвацца.

Больш прапаноўвайце! Разумею, заробкі ў работнікаў культуры яшчэ не надта вялікія, а таму больш аналізуйце, што з дзяржаўнага фінансавання выкарыстоўваецца вамі без належнага эфекту, што з гэтых грошай можна накіраваць на матэрыяльнае стымуляванне, на сапраўднае развіццё галіны культуры. Мы нядаўна прааналізавалі становішча спраў са штатамі, фінансаваннем і заробкамі ў Маладзёжным тэатры эстрады. Штаты — вялікія, асабліва — адміністрацыйны апарат, а аддача — мінімальна, калі не сказаць больш. А ёсць жа і супрацьлеглыя прыклады. Вынікова дзейнічае Вялікі тэатр оперы і балета, куды білеты за два месяцы нельга купіць. І апрача спектакляў тут заўжды ладзіцца шмат цікавых мерапрыемстваў. Гэта ж працуе і аркестр Міхаіла Фінберга. Ён грошай не просіць і за мінулы год здолеў зарабіць за кошт шматлікіх канцэртаў па ўсёй рэспубліцы, падзея, больш за два мільярды рублёў. Значыць, вучыцца трэба ў таго, у каго атрымліваецца працаваць на вынік.

Разумею, заробкі ў работнікаў культуры яшчэ не надта вялікія, а таму больш аналізуйце, што з дзяржаўнага фінансавання выкарыстоўваецца вамі без належнага эфекту, што з гэтых грошай можна накіраваць на матэрыяльнае стымуляванне, на сапраўднае развіццё галіны культуры. Мы нядаўна прааналізавалі становішча спраў са штатамі, фінансаваннем і заробкамі ў Маладзёжным тэатры эстрады. Штаты — вялікія, асабліва — адміністрацыйны апарат, а аддача — мінімальна, калі не сказаць больш. А ёсць жа і супрацьлеглыя прыклады. Вынікова дзейнічае Вялікі тэатр оперы і балета, куды білеты за два месяцы нельга купіць. І апрача спектакляў тут заўжды ладзіцца шмат цікавых мерапрыемстваў. Гэта ж працуе і аркестр Міхаіла Фінберга. Ён грошай не просіць і за мінулы год здолеў зарабіць за кошт шматлікіх канцэртаў па ўсёй рэспубліцы, падзея, больш за два мільярды рублёў. Значыць, вучыцца трэба ў таго, у каго атрымліваецца працаваць на вынік.

Прашу звярнуць увагу і на захаванне тэрмінаў рэканструкцыі нашай

Выйсці за межы "трохкутніка"

ваць тым, хто прыняў удзел у развіцці турызму ў 2011-м годзе.

У гэтай дзейнасці, на шчасце, назіраюцца станоўчыя моманты. Спыняцца падрабязна на ўсіх аспектах не буду, а запрашаю наведаць пасяджэнне выніковай калегіі нашага Міністэрства, якое адбудзецца 16 лютага ва Універсітэце фізічнай культуры.

Хацелася б спыніцца вось на чым. Першае. Рашэннем калегіі Міністэрства спорту і турызму 2012-ы аб'яўлены годам культурнага турызму — у сувязі з тым, што так пасляхова аднаўляюцца нашы помнікі гісторыка-культурнай спадчыны.

Таму я хацеў бы папрасіць уключыць у рашэнне калегіі некалькі пунктаў. І першы з іх такі: каб на ўсіх выстаўках, у якіх сёлета будзе ўдзельнічаць Міністэрства спорту і турызму, у тым ліку — і на міжнародным узроўні, былі арганізаваны прэзентацыі нашых значных культурных аб'ектаў: Мірскага замка, Нясвіжскага палацава-паркавага ансамбля ды іншых.

Другое. Сёлета мы выбралі дзве краіны, дзе будзем актыўна рэкламаваць наш турыстычны патэнцыял: гэта Федэратыўная Рэспубліка Германія і Расійская Федэрацыя. Так, з 7 па 11 лютага мы ўдзельнічаем сваім стэндам у берлінскай выстаўцы. Таму я прапаноўваю Міністэрству культуры разам распрацаваць план мерапрыемстваў, накіраваных на ўзмацненне прапаганды нашых магчымасцей у плане культурнага

чыма, у рэгіёнах недаацэньваюць яго значнасць, таму варта больш актыўна весці тлумачальную работу. Не сумняваюся, што гэтыя сядзібы маглі б адыграць вялікую ролю ў развіцці турызму на Беларусі.

І апошняе. Цяпер у нашай краіне вельмі актыўна развіваецца экскурсійны турызм. Так, за мінулы год мы прыбавілі больш чым у тры разы па гэтым паказчыку. Дадам, што больш за 75 працэнтаў турыстычных паездак у Беларусі звязана з наведваннем аб'ектаў культурнай спадчыны. Але, на жаль, "трохкутнік" гэтай дзейнасці, які складаецца з мясцовых органаў улады, культурна-гістарычнага аб'екта (Мірскага замка, палаца ў Нясвіжы або нейкага іншага) і турфірмы, заснаваны, па вялікім рахунку, на асабістых адносінах. А трэба, каб гэтая праца была аформлена на адпаведным заканадаўчым узроўні. Магчыма, нам варта стварыць рабочую групу, правесці інвентарызацыю, паслухаць грамадскія аб'яднанні, удзельнікаў гэтага "трохкутніка" і распрацаваць дакумент, які змог бы даць права любому ахвотнаму паўдзельнічаць у фарміраванні і рэалізацыі турыстычных паслуг. Гэтым самым мы насыцім рынак, нададзім яму разнастайнасці, знойдзем баланс паміж цаной і якасцю турпаслуг, чаго ў нас сёння, бывае, і бракуе.

Дзякую за ўвагу і жадаю поспехаў у працы!

СЛОВА Ў ЗАКЛЮЧЭННЕ

Пад час абмеркавання рашэння калегіі міністра культуры заўважыў: кожную з прапаноў, якія прагучалі ў дэбатах, неабходна ўзяць "на аловак", усебакова прааналізаваць і прыняць да рэалізацыі.

— Нам удалося сёння шмат зрабіць, — заўважыў Павел Латушка. — Мы акрэслілі тыя задачы і тыя праблемы, што стаяць перад сферай культуры на бягучы год, над якімі неабходна працаваць і ў перспектыве. Вельмі важнымі цяпер, як падкрэсліў намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь, з'яўляюцца ініцыятыва і інавацыі. Ён прывёў прыклады тых творчых

калектываў, якія дзякуючы менавіта ўласнай ініцыятыве і пры падтрымцы іншых дзяржаўных устаноў, спонсараў і мецэнатаў паспяхова рэалізуюць цікавыя яркавыя праекты. Натуральна, што сельскі Дом культуры не можа раўняцца з Вялікім тэатрам оперы і балета, але, я перакананы, і ў сельскай установе культуры можна і неабходна рабіць свае цікавыя ды запатрабаваныя мерапрыемствы...

І як рэзюмэ да выніковай калегіі прагучалі словы міністра пра тое, што ён, як і раней, будзе патрабаваць ад кожнага максімальнай ініцыятыўнасці, новых і адмысловых творчых праектаў, а таксама неабякавасці да важнай справы, якую мы ўсе разам робім.

На гэтым развароце, які завяршае нумар, прысвечаны выніковай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, рэдактары аддзела газеты "Культура" акрэслілі сваё бачанне тэндэнцыі і перспектывы развіцця сферы, абяпіраючыся на тыя акцэнтны, што ставіліся цягам 2011-га.

3 грыфам "Для распаўсюджвання"

2011-ы запомніўся ўрчэннем Першай Нацыянальнай музычнай прэміі ў галіне эстраднага мастацтва. Але гэтая прэмія, задуманая як "падзея падзей", пакуль такой не атрымалася.

Напярэдадні шмат крытыкі прыпала на арганізацыю і правядзенне гэткай жа тэатральнай прэміі. Але ўсё спацігаецца ў параўнанні: побач з музычнай тая, пры ўсіх недапрацоўках, успрымалася ледзь не шэдэўрам. Здарылася гэта, мусіць, яшчэ і таму, што эстрада — як адно з самых масавых, разлічаных на самую шырокую аўдыторыю, мастацтваў — куды больш звязана з тэлебачаннем, чым тэатр. Адпаведна, і музычная прэмія задумвалася як сумеснае дзеішча Міністэрства культуры і канала "СТБ". У выніку прэмія, названая Нацыянальнай, не перасягнула, на жаль, межы аднаго тэлеканала. На ёй у поўнай меры адбілася сумна вядомая па замежнай практыцы "вайна тэлеканалаў" (у нашых рэаліях — "спаборніцтва"): адзна-

Летась фестывалю было больш, чым калі. Даліся ў знакі біенале, даліся новыя святы — як міжнароднага разгортку, так і рэгіянальных (адзін іх пералік заняў бы цэлую газетную калонку). І гэта ў чарговы раз вымусіла задумацца пра асаблівасці нацыянальных фестывалю.

Фэст і "best"

Слова "фестываль" перакладаецца як "святочны". З цягам часу пад фестывалю пачалі мець на ўвазе своеасаблівы "парад" дзясятняў у гэтай сферы дзейнасці. Але ўсё больш відавочнай становіцца іншая тэндэнцыя — фестывалю як свята, на якім ужо не мае значэнне, дзеля чаго ладзіўся сам фестываль. Бо святочны антураж іншым разам пачынае скіроўваць абраны фестывалем кі-

рунак зусім у іншы бок. Іншымі словамі, "світа" застаўся сваімі пышнымі ўбраннямі самога "караля". І замест народна-танцавальнага карагода ці залатой скарбонкі музычных рырытэтаў атрымліваецца так ці інакш складзены вулічны святкаванні, дзе часам забываецца фестывальная тэма, затое пануе прынцып "гуляць дык гуляць!".

Можна толькі вітаць зварот фестывалю ў бок самаакупнасці — гэта патрабаванне часу. Але ідэальны варыянт — у гарманічным спалучэнні ўсіх складнікаў: фінансавага, мастацкага, асветніцкага, турыстычнага. І над усім — індывідуальнасць фестывальнага аблічча таго або іншага рэгіёна.

Добрай тэндэнцыяй стала больш шырокае выкарыстанне ў фінансаванні фестывалю спонсарскай дапамогі, супрацоўніцтва ў гэтай сферы дзяржаўных і недзяржаўных устаноў. Сёння ўжо многія пачынаюць разумець, што не толькі бізнес патрэбны для культуры, але і культура — для бізнесу. І справа не толькі ў тым, што ўкладаючы грошы ў культуру, мы ўкладаем іх, па сутнасці, у нашу будучыню. На фестывалю сустраеш не толькі дзеячы культуры, але і прадстаўнікоў улады, бізнес-структур. Фестываль — гэта цудоўная пляцоўка для наладжвання як культурных,

так і дзелавых кантактаў, стварэння сумесных праектаў, падпісання доўгатэрміновых кантрактаў. Нарэшце, фестываль — гэта выдатны стымул для прыцягнення турыстаў, а значыць — для далейшага развіцця інфраструктуры рэгіёна, звязанай з пашырэннем турыстычных паслуг.

На жаль, летась намецілася і тэндэнцыя да скарачэння навукова-аналітычнага складніка фестывалю. На некаторых з іх перасталі праводзіцца "круглыя сталы", публічныя абмеркаванні прадстаўленых праграм з удзелам нашых і запрошаных замежных крытыкаў. Зразумела, кожнаму хочацца пачуць словы ўхвалы, а не крытыку. Але творчыя дыскусіі даюць магчымасць выказацца розным бакам, пачуць супрацьлеглыя думкі, а значыць — канчаткова пераканацца ў сваіх эстэтычных пазіцыях. Ці, можа, наадварот: змяніць свой пункт гледжання. Урэшце, любое абмеркаванне дае дадатковую інфармацыйную нагоду для СМІ, вымушае журналістаў не толькі пералічваць фестывальныя мерапрыемствы, але і асвятляць дыскусійныя моманты, што куды больш "інтрыгуе" і прыцягвае публіку. І, як вынік, працуе на фестываль.

Надзея БУНЦЭВІЧ

ТЭНДЭНЦЫІ Ў ПОЛІ ЗРОКУ:

чаліся, найперш, тыя праекты, якія так ці інакш былі звязаны з СТБ. І гэта, з аднаго боку, правільна: канал павінен пярэць свае здабыткі, "раскручваць" адны свае праграмы праз другія. Ды мэтаі Нацыянальнай прэміі — іншыя.

У гэтым сэнсе прэмія тэатральная выканала задачу прыцягнення ўвагі да тэатра. Эстрада ж і без таго — быццам на вачах ва ўсіх. І задачы Нацыянальнай прэміі ў гэтай галіне — прапагандаваць эстраду і яе нацыянальны адметнасці, захочаць да стварэння і назапашвання беларускамоўнага рэпертуару высокага гатунку. Гэта сёння з'яўляецца адным з прагалаў айчыннай эстрады. Пэўна, далейшае існаванне прэміі магло б спалучацца з конкурсам на лепшую беларускую песню. Бо прэмія такога кшталту павінна не толькі ісці следам за развіццём эстрады, але — і скіроўваць яе. На сёння ёсць некалькі эстрадных праектаў: на Беларусь-1, АНТ, СТБ. Нацыянальная ж прэмія ўжо паводле свайго статусу не можа залежаць ад тэлеканала. Наадварот, гэта яны павінны спаборнічаць за права асвятляць яе падзеі і фінальную цырымонію. Каб так было, трэба не чакаць канца года, а ўжо зараз дапрацаваць умовы, намінацыі, акцэнтаваць у іх неабходны для развіцця нашай эстрады бакі — і пярэць прэмію. Нельга, каб пра яе патэнцыйныя ўздельнікі даведваліся ў апошні момант, як летась.

Дарэчы, Нацыянальная музычная абвастрала праблему, больш актуальную для акадэмічнай музыкі, дзе ў нас куды больш творчых здабыткаў, прынятых у замежжы. Але — існуюць вялізныя "нажніцы" паміж тым, якія новыя творы ў нашай акадэмічнай музыцы ідуць "на экстарт", а якія "прадукты" прывінаюцца для сябе. Усё, як нярэдка і ў жыцці: "у людзі" — што лепш, а сабе — і так добра. Мінуты год яшчэ больш узмаціў гэтую тэндэнцыю. Стала зразумела: у нас, на жаль, з вялікім спазненнем выконваюцца ці, бывае, зусім не гучаць менавіта тыя творы, якія пасляхова ўпрыгожваюць сур'езныя замежныя фестывалі. А колькі яшчэ тых, што маглі б стварыць гонар нашай краіне! Сёння гэта залежыць ад аўтара. Толькі не ад ягонай творчасці, а ад таго, ці зможа ён распаўсюдзіць білеты на канцэрт. Дык давайце, нарэшце, прывнаем, што "продаж" і "маркетынг", як і звычайнай рэклама, у сферы мастацтва таксама павінна рабіцца прафесіяналамі. Можа, слухачы тады і палюбяць беларускую музыку, калі пачуюць лепшае? І неаднойчы! Тут нават пакланенне перад замежным можа спрацаваць: калі такая музыка, маўляў, вітаецца на лепшых сцэнах Еўропы, дык і мы павінны яе "даганяць". І слухаць яе не ў першы і апошні раз, а куды часцей.

Н.Б.

Бадай, галоўнай тэатральнай падзеяй мінулага года стала правядзенне першай ў гісторыі нашай краіны Нацыянальнай тэатральнай прэміі. Нарэшце, насуперак усім "аб'ектыўным абставінам" і нават аморфнасці саміх тэатралаў, гэтая Прэмія — адбылася.

Тэатральны "хэнд-мэйд"

Не заглыбляючыся ў аналіз вынікаў, якія прадэманстравала Прэмія, і задач, што натуральным чынам паўсталі перад яе будучымі арганізатарамі (мы неаднаразова падрабязна разбіралі іх на старонках "К"), хочацца сказаць галоўнае: пакладзены першы камень у падмурак сістэмнага маніторынгу бягучага стану айчыннага тэатральнага мастацтва. І, думаецца, праз год-два, калі сам арганізавальнік-рабочы механізм прэміі належным чынам адладзіцца, мы зможам аператыўна бачыць і аналізаваць усе тыя творчыя здабыткі і пошукі, якія здараюцца не толькі на сталічных сцэнах, але і ва ўсіх тэатрах краіны.

Такім чынам, тэатральнае мастацтва, якое існуе "за межамі Мінскай калычавой дарогі", будзе мець аднолькавы са сталічным магчымасці для сваёй належнай ацэнкі і папулярнасці. Бо, вядома ж, галоўнай сваёй мэтай Нацыянальная тэатральная прэмія ставіць зусім не раздачу "жалезных" узнагарод, а перадусім — вывад айчынных творцаў са стану "аморфнасці" ды заспакоенасці і стымуляванне іх мастацкіх пошукаў шляхам стварэння прафесійна-творчай канкурэнцыі. Думаецца, дадатковым стымулам для іх стаўся б і факт больш актыўнага ўключэння ў конкурснае спаборніцтва і тэатральных труп недзяржаўнага падпарадкавання (балэ Палажэнне аб прэміі гэтую магчымасць прадугледжвае). Тым больш, што такія калектывы, як "Інжэст", "Карняг тэатр" або "D.O.Z.S.K.I.", ужо стала прадстаўляюць бела-

рускае мастацтва не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Дык чаму ж не "убачыць", нарэшце, і іх?

Другой, не менш знакавай для развіцця айчыннага тэатральнага працэсу, падзеяй стала прыняцце новага Закону "Аб аўтарскім і сумежным праве", які ўступіў у сілу ў

краіны прайшла падзея — знакавая і, безумоўна, іміджавая для ўсяго тэатральнага мастацтва Беларусі. Сёлета на XV Сусветным фестывалі тэатраў лялек у Празе Брэсцкі тэатр лялек са спектаклем "Халстамер" упершыню за ўсю гісторыю гэтага прэстыжнага форуму сабраў неверагодную колькасць аднак: найвышэйшую ўзнагароду — Гран-пры фестывалю, — а таксама тры дыпломы (за лепшую рэжысуру, сцэнаграфію і музычнае афармленне). І гэта — толькі адзін з эпизодаў таго, як менавіта айчынныя лялечнікі паслядоўна і плённа ствараюць культуру імідж нашай краіны за мяжой, прыносячы ёй па выніках тэатральнай "алімпіяды" "золата" найвышэйшай пробы.

Ды толькі сёлетні з'езд UNIMA прадэманстравала, што ўсе гэтыя міжнародныя прэстыжныя перамогі лялечнікаў на радзіме да гэтага часу так і не маюць належнага "ўліку". Любы, хто пажадае даведацца пра сучасны беларускі тэатр лялек, немінуха сутыкнецца з тым, што ва ўсіх выданнях яго гісторыя заканчваецца... 70 — 80-мі гадамі мінулага стагоддзя. А між тым, стварэнне агульнага інфармацыйна-прэзентацыйнага каталога айчынных тэатраў лялек, дзе былі б прадстаўлены гісторыка-біяграфічныя, інфармацыйныя, тэхнічныя, творчыя ды іншыя звесткі пра ўсе тэатры лялек краіны, уключаючы тэлефоны і электронныя адрасы, а таксама, у абавязковым парадку, — геаграфія перамог і дасягненняў, — такое выданне стала б рэальным крокам у падтрымку тых імкненняў і здзяйсненняў, якімі сёння айчынныя лялечнікі могуць пахваліцца не на словах. Тым больш, працу па зборы і падрыхтоўцы інфармацыі можна было б правесці ў колах самой UNIMA. Бо не сакрэт, што не менш, а, магчыма, нават больш важнае за мары пра будучыя вялікія дасягненні ўменне граматычна і своечасова фіксаваць і прэзентаваць тыя рэальныя здабыткі, якія ў нас ужо маюцца на сённяшні дзень.

Таццяна КОМАНОВА

Ад ідэй да праектаў

Для пераважнай большасці айчынных і — асабліва — замежных турыстаў наведанне музея той мясцовасці, куды яны завіталі, з'яўляецца ці не абавязковым рытуалам.

Калі казаць пра якаснае развіццё айчынных музеяў, то відавочным крокам наперад стала прыняцце Закону "Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон "Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь", абмеркаванне якога доўжылася не адзін месяц, пра што неаднаразова падрабязна пісала "К". Каб не паўтарацца, варта толькі адзначыць колькі станоўчых момантаў новага Закону. Да прыкладу, была ўведзена доўгачаканая забарона на ўстанавленне музеяў нарматываў атрымання даходу, у Законе ўпершы-

ню прапісаны гарантыі з боку Міністэрства культуры на замежныя выставкі, што будучы экспанаванне ў Беларусі.

Аднак, вядома ж, адным законам усе клопаты айчыннага музейшчыка не вырашыць, у тым ліку і фінансавыя. Невыпадкова ўсё часцей пачынаюць гучаць думкі пра неабходнасць працягваючы музейні ўласных бізнес-плануў, праектаў, разлічаных на гранты. Разам з тым, вельмі часта музейныя супрацоўнікі маюць надта аддаленае ўяўленне пра гэтую важную дзейнасць, скіраваную на пошук інвестара.

У той жа час, каб знайсці арганізацыю ці чалавека, што ахвотна ўклаў бы ў музейны праект уласныя сродкі, трэба прапанаваць цікавы прадукт або хаця б ідэй, якіх у нашай багатай на традыцыі краіне апрыйрэ павінна быць вельмі шмат. А таму невыпадкова ўжо ў найбліжэйшай будучыні плануецца стварэнне шэрагу ўнікальных музеяў, кшталту тэхнічнага, дзіцячага, а таксама прысвечаных народным традыцыям рэгіёнаў.

Адпаведны эффект мусіць мець і той факт, што Міністэрствам культуры краіны пачынаюць узнікаць прапановы па рэарганізацыі профіляў некаторых раённых музеяў у адпаведнасці з іх мясцовымі адметнасцямі. Бо, пагадзіцеся, далёка не кожны краянаўчы музей сёння можа прапанаваць цікавую, прывабную

для розных катэгорый насельніцтва экспазіцыю, адметную адукацыйную праграму. Хаця і тут назіраюцца станоўчыя зрухі. Трэба адзначыць пазітыўныя моманты ў дзейнасці рэгіянальных музеяў, што звязана з удзелам у праекце "Ноч музеяў", цікаваць да якога з боку турыстаў і мясцовага насельніцтва расце.

Не ўлічваючы замежны вопыт працы музеяў было б проста недаравальным пралікама. Безумоўна, айчынныя музейшчыкі, якія ўсё часцей удзельнічаюць у замежных стажыроўках, не павінны цалкам капіраваць чужыя ідэі і праекты, каб не атрымалася так, што, да прыкладу, у Празе, Мінску і Брэсце турысту будучы прапановаў абсалютна аднолькавы, шаблонны прадукт. Але каштоўнасць стажыровак — ва ўзаемаабмене думкамі канонт развіцця музейнай сферы,

новых падыходаў у працы з наведвальнікамі, эфектыўнасці праектаў.

І такі абмен думкамі ды ідэямі павінен весіцца, безумоўна, не паміж двума трыма музеямі. Гэтымудадзейнічае ўдзел музейшчыкаў у буйных міжнародных праектах кшталту Музейнага фестывалю "Інтэрмузей", дзе нашы суайчыннікі не першы год шырока прадстаўлены.

Даўно настала неабходнасць убачыць усяго палітру айчынных музеяў разам з распрацаванымі праектамі, у тым ліку і на фоне іх замежных калег. Якраз у гэтым, думаецца, і дапаможа Першы беларускі музейны фестываль, што сёлета адбудзецца ў Гродне: ён дазволіць прааналізаваць дзейнасць літаральна ўсіх музейных устаноў нашай краіны, вызначыць лепшых у асобных намінацыях.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Год актыўнага сонца

2011-ы ў мастацкай прасторы краіны прайшоў адносна спакойна.

Як заўсёды, у музеях ды галерэях сталіцы і рэгіёнаў адкрываліся выставкі. Мастакі прымалі ўдзел ў афармленні цікавых аб'ектаў, у прыватнасці — будынка мінскай Дзіцячай філармоніі, капліцы ў гонар іконы Божай Маці "Знаменне" на брацкіх могілках часоў Першай сусветнай вайны (аўтарскі калектыў атрымаў прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне"). Як і заўсёды, мы пазнаёміліся з шэрагам экспазіцый з краін блізкага і далёкага замежжа.

Канешне ж, і нашы творцы выстаўляліся за мяжой. У гэтым плане асабліва трэба адзначыць Венецыянскі біенале як новы прарыв маладога беларускага авангарднага мастацтва на сусветную арэну. Але таксама хочацца вылучыць тры экспазіцыі манументальнага мастацтва Беларусі, якія прайшлі ў Нацыянальнай бібліятэцы, мастацкай галерэі БСМ (Палац

мастацтва) і Акадэміі мастацтваў. Па-першае, яны далі глядачам магчымасць зразумець, што было зроблена нашымі творцамі за апошнія дваццаць гадоў у гэтай галіне на тэрыторыі ўсёй краіны і за мяжой: ад Кітая да Расіі, ад Турцыі да Украіны. Па-другое, узнялі важнае пытанне: у якім "манументальным абліччы" мы ўбачым заўтра нашу радзіму? Скажам, важнай з'явай у выяўленчай культуры Беларусі стала адкрыццё ў Кіеве помніка У. Караткевічу — добры знак таго, што нашы скульптары і архітэктары даўно ўжо заявілі пра сябе не толькі ў рэгіянальных "рамках" роднай краіны.

Цікавым быў шэраг праектаў Нацыянальнага мастацкага музея — ад рэалізацыі цыкла "Нашы калекцыі" да паказу "відавых" і "жанравых" экспазіцый: ад цікавых выставак нацюрморту і пейзажа — да экспанавання ўнікальных беларускіх ікон і рускай класікі (творы І.Шышкіна, да прыкладу). Шмат выставак, пра якія рэгулярна пісала "К", праходзілі ў Палацы мастацтва — рознага ўзроўню, рознай

якасці. Але тут праблема іншая, пра што я неаднойчы казаў: вельмі нізкая глядацкая актыўнасць. У чым прычыны? Іх шмат: няма адпаведнай рэкламы выставак як у прэсе, так і на тэлебачанні, радыё, у Інтэрнэце, не праводзіцца праца экскурсаводаў-прафесіяналаў, да арганізацыі экспазіцый рэдка далучаюцца куратары (як гэта робіцца ў НММ). Да ўсяго, на жаль, практычна адсутнічае мастацкая крытыка, якая змагла б "растлумачыць" шараговым глядачу і чытачу, што ў нашым мастацтве добра і што — не.

Хочацца верыць, што 2012-ы будзе больш яркім і парадзе арт-адкрыццямі не толькі нас, мастацтвазнаўцаў, але і тых, для каго, уласна кажучы, ствараецца мастацтва. І бліжэйшая такая "кропка" — гэта юбілейная мастацкая выстаўка, прысвечаная Я.Купалу і Я.Коласу. Што новага яна нам прынясе? Ну і, вядома ж, цягам года мы будзем успамінаць нашага вялікага земляка — В.К. Бяляніцкага-Бірулю, 140 гадоў з дня нараджэння якога споўніцца 29 лютага. Да гэтай даты НММ РБ запланавалі шмат цікавых праектаў на радзіме мастака і ў Мінску. Чакаем!

Барыс КРЭПАК

Канцэптэуальны "падмурак" для аднаўлення дахоўкі

Любая справа пачынаецца з падмурка. Рэстаўрацыя і захаванне помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны — таксама не выключэнне. Мінусы год парадаваў не толькі і нават не столькі сваім чаканым плёнам, увасобленым у прыгожай дахоўцы той жа Радзівілаўскай рэзідэнцыі ў Нясвіжы, колькі менавіта падмуркам новых ініцыятыў. Шэраг іх быў заяўлены ў дзяржпраграмах "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады, зацверджанай Саветам Міністраў краіны, і "Замкі Беларусі", якая набыла юрыдычную сілу ўжо на пачатку бягучага года, але распрацоўвалася акурат летась па Даручэнні Кіраўніка дзяржавы.

У гэтых дакументах фігуруе не так і шмат новых звышмаштабных рэстаўрацыйных праектаў (такіх, як аднаўленне былой велічы Старога замка ў Гродне), але затое абедзве праграмы ахопліваюць ладны шэраг тых нацыянальных скарбаў, што аб'ектыўна апыну-

(вядома, пасільныя і рэальныя) назіраліся летась далёка не ў кожным раёне. Прыкладам, пад час вандроўкі на Аршаншчыну (гл. "К" № 33 за 2011 г.) нашы карэспандэнты такіх высілках чамусьці не заўважылі. Патэнцыял для гісторыка-культурнага турызму ў

МЕДЫЙНЫ РАКУРС ДА ТЭМЫ

Усе, хто звязаны з беларускім кіно, яшчэ доўга будуць успамінаць 2011-ы, бо менавіта ў мінулым годзе былі закладзены перадумовы для будучага годнага развіцця сферы кінематаграфіі ў нашай краіне. На ўвазе маецца шэраг прынцыповых змяненняў у дзеючым заканадаўстве, дзякуючы якім наша кіно павінна атрымаць дадатковыя туршоў да хуткіх пераменаў. Справа — за тым, каб удала скарыстацца магчымасцямі, што з'явіліся ў беларускіх кінавытворцаў, і пачаць канкурыраваць з іншаземнымі кінакампаніямі.

2012-ты: да класа "А"!

З 1 студзеня 2012-га ўступіў у сілу Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "Аб мерах па дзяржаўнай падтрымцы і стымуляванні развіцця кінематаграфіі", які змяніў прынцыпы фінансавай дзяржаўнай падтрымкі беларускай кінавытворчасці і аблягчыў працу кінапрадзюсараў. Прыватныя кампаніі цяпер атрымалі права на атрыманне дзяржаўных грошай для вытворчасці кінапрадукту, а Нацыянальная кінастудыя і "Беларускі відэацэнтр" — права прыцягваць прыватных партнёраў, у тым ліку з-за мяжы, для стварэння сумесных праектаў.

Доўгачаканы выхад айчыннага кінамастацтва на дастойны еўрапейскай краіны з багатымі культурнымі каранямі ўзровень — працэс, які займае не адзін год. Паўнаважны кінапраект — як вялікі акіяніскі лайнер, пасля закладкі якога праходзіць досыць шмат часу, пакуль ён не будзе спущаны на ваду. 2011-ы якраз стаў такім "годом закладкі", калі нацыянальныя кінавытворцы распачалі шэраг цікавых праектаў, што пабачаць свет толькі праз год-другі.

Але 2012-ы можа стаць нават больш важным, бо менавіта ён павінен вырашыць галоўную праблему айчыннага кі-

но: "пераламіць" глядацкае стаўленне да беларускага як да другаснага, "ненадзённага" і "нецікавага". Першы крок зроблены ў мінулым годзе, калі Нацыянальнай кінастудыяй былі створаны карціны Івана Паўлава "Усё, што нам трэба" і Сяргея Шульгі "Талаш". Абедзве былі заўважаны глядачом, прычым, што да стужкі Паўлава, — не толькі айчынным.

Такіх вынікаў, безумоўна, трэба дасягаць і ў накірунку кіно для вялікага экрана. Выхад стужкі Пітэра Сіма "Адзінокі востраў", які запланаваны ўжо на 1 сакавіка, павінен прадэманстраваць наведвальнікам кінатэатраў не толькі ў нашай краіне аб сапраўдным ўзроўні творчасці нашых кінематаграфістаў, бо і аператарская работа Вадзіма Пацеева, і акцёрскія ні ў чым не саступаюць работам іх замежных калегаў. 2012-ы павінен давесці свету, што беларусам пад сілу сумесная вытворчасць і міжнародная кааперацыя на самым сур'ёзным, у тым ліку фестывальным, узроўні. Яшчэ адзін доказ таму — хуткае завяршэнне працы над праектам сусветна вядомага рэжысёра Сяргея Лазніцы "У тумане" паводле аповесці Васіля Быкава, у якім "Беларусьфільм" удзельнічаў як паўнаважны партнёр. Спадзяёмся, мена-

віта гэтая стужка стане доўгачаканым "прарывам" нашага кіно ў свет фестывальнага класа "А".

Менавіта ўдзел у кінафорумах падобнага ўзроўню можа дапамагчы "прарваць інфармацыйную блакаду" нашага кінамастацтва і заняць Беларусь, нарэшце, сваё месца на кінематаграфічнай карце свету. Прынамсі, цікавасць да нашай стужкі як да пляцоўкі для стварэння фестывальнага прадукту найвышэйшага гатунку ўжо ёсць: у Мінску хутка распачнуцца здымкі карціны Канстанціна Лагушанскага "Роля", у працы над якой, сумесна з беларускім бокам, будзе прымаць удзел Андрэй Сігле — прадзюсар стужкі Аляксандра Сакурава "Фаўст", што атрымала летась найвышэйшую ўзнагароду Венецыянскага міжнароднага фестывалю.

Нарэшце, якаснага рыўка можна чакаць і ад Мінскага міжнароднага кінафестывалю "Лістапад", які ў мінулым годзе ўпершыню праходзіў у новым статусе акрэдытаванага члена Міжнароднай федэрацыі асацыяцый кінапрадзюсараў (FIAPF). Менавіта Мінскі міжнародны павінен стаць для беларускіх кінаманаў, у тым ліку для будучых патэнцыйных кінатворцаў, сапраўдным "акном" у свет фестывальнага кіно. Спадзяёмся, сёлета "Лістапад" будзе надаваць павышаную ўвагу не толькі іншаземным гасцям, але і шараговым глядачам, а таксама — прадстаўнікам беларускай прэсы, праз якую на "Лістапад" глядзіць наша грамадства.

Дзякуючы ўсебаковай падтрымцы нашай дзяржавы, беларускія кінематаграфісты маюць унікальны шанц заявіць аб сабе ў поўны голас. Спадзяёмся, яны гэты шанц скарыстаюць.

Антон СІДАРЭНКА

ліся пад пагрозай знікнення. У іх ліку — і руіны Навагрудскага замка, кансервацыя якіх пасляхова стартвала летась, і рэшткі замкаў у Крэве, Гальшанах, Быхаве, што таксама маюць неўзабаве спазнаць доўгачаканую кансервацыю. Каштарысы падобных праектаў не выглядаюць астранамічнымі, аднак іх плён папраўдзе немагчыма пераацаніць. Без сумневу, рэалізацыя згаданых дзяржпраграм паспрыяе захаванню немалого пласта нацыянальнай спадчыны ды пашырэнню "турыстычных асартымент" краіны на дзясяткі новых пунктаў і цэляў "трэндавыя" маршруты.

Яшчэ адна адметная тэндэнцыя ў сферы адраджэння спадчыны — усплёск "ініцыятывы на месцах". Тое пераўвасабленне, якое літаральна на вачах спазнаюць руіны Сапегаўскай рэзідэнцыі ў Ружанах, папраўдзе ўражвае. А між тым, галоўным "рухавіком" рэстаўрацыі гэтага маштабнага аб'екта выступіў менавіта Пружанскі райвыканкам, які не спалохаўся вялікай справы. Ён жа летась запачаткаваў і традыцыйна выдатнага турівэнту — фестываль "Ружанская брама" ў першую суботу чэрвеня.

Згадайма тут і доўгачаканы старт аднаўленчых работ у Залесці, і рэстаўрацыю палаца ў Шчучыне, распачаць таксама па мясцовай ініцыятыве. Падобныя прыклады, вядома, можна доўжыць, але... Пакуль што яны, на жаль, падаюцца не агульнай тэндэнцыяй, а хутчэй, прыемным выключэннем з правілаў. Захады па захаванні сваіх "брэндавых" адметнасцей

гэтым краі — наймагутны, а вось яго ККД па-ранейшаму блізка да нулявой адзнакі.

Увага да тэмы аховы спадчыны з боку Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь і заключэнне ёю пагаднення з Міністэрствам культуры краіны істотна дысцыплінавала "гаспадароў" гісторыка-культурных каштоўнасцей і нялішні раз нагадала некаторым спецыялістам па іх ахове "на месцах" пра ўласныя абавязкі. На легкаважныя жарты з правахоўнымі органамі наўрад ці хто ў нас наважыцца. Таму праблемы некаторых аб'ектаў — кшталту "забіць вокны і зачыраваць дах" — вырашыліся за лічаныя дні. Хаця раней рукі не доходзілі дзясцігоддзямі...

А некаторыя з такіх помнікаў спадчыны неўзабаве спазнаюць і куды больш глабальныя пераўвасабленні. Дзяржаўная ініцыятыва па перадачы закінутых маёнткаў у прыватныя рукі летась прынесла плён: добры дзясятка такіх сядзіб займеў гаспадароў. Прагнозы адносна інвестыцыйнай непрыцягальнасці падобных аб'ектаў не спраўдзіліся — нават на даўно закінутым палацы ў Дзедзіне, што ў міёрскім краі, у бліжэйшы час маюць распачаць рэстаўрацыйныя работы. Балазе праектнае дакументацыя замоўлена.

Дахоўка (хочацца верыць, што менавіта сапраўдная, керамічная) на такіх будынках з'явіцца яшчэ не хутка, але... Канцэптэуальны падмурак іх адраджэння закладзены, і працэс, як кажучы, пайшоў.

Ілья СВІРЫН

Колькі Асоб — столькі інвестараў

Найноўшай святломюзычнай апаратура, усталяваная больш за дзесяць гадоў таму ў аграгарадоўскай клубнай установе, пастела безнадзейна састарэла. Дыялектыка развіцця: час патрабуе не толькі новых дыкцятэчных рытмаў, але і новага гуку, святла.

Вядома, што на сёння такая "прасунутая" апаратура каштуе не адзін дзясятка мільёнаў. Раней, за бясхмарным фінансавым часам, за іх можна было адрамантаваць СДК...

Але гаворка — не пра грошы. І менш за ўсё мы казалі пра іх пад час рэдакцыйных "лютчак" з "К" (пазатэатры і леташні праекты, якія рэалізуюць наш аддзел рэгіянальнай куль-

туры). Гутарка з абавязковым удзелам кіраўніцтва раёна і начальніка аддзела культуры ішла збольшага пра недахоп спецыялістаў сферы, што і думаць-прапаноўваць умеюць, і ад рэалізацыі задуманага адчуваюць асалоду. Такіх прынята называць прафесіяналамі, асобамі. На такіх пакуль дэфіцыт. Не толькі ў вёсках, але і ў райцэнтрах.

Так, асоб у рэгіянальнай сферы культуры бракуе. І маю на ўвазе не звычайную тэхнічную спрактыкаванасць у выкарыстанні, скажам, мікшарнага пульта. Хоць і з гэтым — процьма праблем: на танцавальных вечарах "тэхнічны" рэй часцяком вядуць не работнікі культуры, а маладыя "хэдлайнеры" "з вуліцы"... Хачу падкрэсліць іншае. Прафесіянал, у сённяшніх сельскіх рэаліях, павінен быць сацыёлагам,

псіхалагам, маркеталагам, менеджарам, піяртэхнолагам, здольным здзіўляць нестандартным падыходам да свайго штодзённага клопату. Час практыкаў (работнікаў без спецыяльнай адукацыі) адыходзіць — надыходзіць час прафесіяналаў. Так, многім работнікам культуры мае высновы не спадабаюцца. Але, перакананы, пад імі з гатоўнасцю падпішацца любы старшыня райвыканкама, любы начальнік рэгіянальнага аддзела культуры. Вакансіі "на пасады Асоб" хапае.

"Няхай яны прыйдуць да мяне і дакажуць сваю патрэбнасць!" — гэтае выказванне на рэдакцыйных "лютчак", адрасаванае клубнікам, бібліятэкарам, музейшчыкам, уласцівае ці не кожнаму трэцяму кіраўніку раёна... Так, надыходзіць час прафесіяналаў, здоль-

ных працаваць на якасна новым узроўні. Гэты дыялектычны працэс можна параўнаць з тым, як электронная кніга становіцца "калегай" кнізе друкаванай. У адваротным выпадку сумна будзе ў клубях, бібліятэках, музеях. Нават пры наяўнасці суперсучаснай апаратуры. Нават пры жаданні райвыканкама зрабіць з мясцовай культуры "цукерачку". Банальна, але факт: калі культуротніку нецікава на фасадзе, нецікава і спажаўцу такога "арт-прадукту". Натуральна, у станаўленні асобы пэўныя спадзяванні заўжды ўскладаліся і на БДУКіМ, на Інстытут культуры Беларусі. Усё гэта так. Сістэмнае прафарыятацыя, паўсюднае завочнае і

мэтавае навучанне — надзейны грунт для фарміравання прафесіянала. Але і тут трэба змяніць падыходы. Як? Давайце думаць разам.

Чым вызначаецца сённяшні прафесіянал? Як падаецца, адзін з дакладных крытэрыяў — здольнасць да вынікавага сацыяльнага партнёрства, без якога цяпер любы праект далей папяровага абгрунтавання не пойдзе. А да добрага спецыяліста ад культуры інвестар сам ідзе. Пра гэта — рэдакцыйны праект "Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства". І першыя практычныя высновы — наступныя: колькі Асоб у культуры, столькі і яе інвестараў.

Юген ПАГІН

Рада грамадскага аб'яднання "Беларуская бібліятэчная асацыяцыя" глыбока смуткуе з прычыны смерці ГОЛУБЕВА Уладзіміра Аляксандравіча, былога дырэктара Беларускай сельскагаспадарчай бібліятэкі імя І.С. Лупіновіча і выказвае шчырыя спачуванні родным і блізім нябожчыка. Светлая памяць аб Уладзіміру Аляксандравічу назаўсёды застанецца ў сэрцах яго сяброў, калегаў і папечнікаў.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 227 45 62.

Экспазіцыі: ■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.

■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.

■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.

■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.

■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі: ■ Вываўка, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння Юрыя Карачуна.

Музейны практ. "Нашы калекцыі": ■ "Прасторы вольныя зямлі"

(беларускі пейзаж 1950 — 2000-х з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь).

■ "Іван Шышкін: жывапіс і графіка" (да 180-годдзя з дня нараджэння мастака).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Вываўка "Кветкі Расіі" Паўлавапасадскай хустачнай мануфактуры.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■ Вываўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі: ■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.". ■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "З крыніц адвечнай прыгажосці".

■ "Водбліскі ваеннай славы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.". Выстаўкі: ■ "Мацэвы штодзённага ўжытку".

■ Вываўка "Метамарфозы", да 130-годдзя з дня нараджэння Л. Дашкевіча. Дом-музей ІЗ'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ Вываўка "У сааўтарстве з прыродай" К.Новікавай.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Вываўка фотаробот А.Гарлачовай-Русалоўскай і графічных работ К.Зараевай

"Я ў свеце не бачыў каханна шырэй...".

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

га ўзросту і сямейнага наведвальніка.

■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі: ■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".

■ "Тэатральныя лялькі — госці музея".

■ "Планета твораў і іх герояў".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі: ■ "Індыя. Праз Гімалаі на даху аўтобуса".

■ "Калекцыйныя шахматы Р.Пашкова".

■ Арт-праект "Булсы" (сумесна з Веткаўскім музеем народнай творчасці імя Ф.Г. Шклярава).

■ "Гомель старадаўні — горад рамесны".

■ "Вароты ў дзяцінства".

маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі: ■ "Антычная нумізматыка" (манеты Старажытнай Грэцыі і Рыма).

■ Работы скульптара Э.Астаф'ева (у рамках праекта "Класікі беларускага мастацтва XX ст."). Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі: ■ Пакой крывых люстэркаў (пакой смеху).

■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

■ Куток жывых экзатычных рэптылій. Зімовы сад

Свет субтрапічных раслін і жывёл. Працуюць рэстаўрацыйны майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхал БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхал КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхал ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

РЕДАКЦЫЯ: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

РЕДАКТАРЫ АДДЕЛАЎ: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50 (прыёмная); (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон/факс: (017) 334 57 35

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць

ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2012. Індэкс 63875, 638752

Наклад 8117

Падымана ў свет 9.02.2012 у 18.30

Замова 621

РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".

ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

РЕДАКЦЫЯ: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

РЕДАКТАРЫ АДДЕЛАЎ: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50 (прыёмная); (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон/факс: (017) 334 57 35

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць

ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2012. Індэкс 63875, 638752

Наклад 8117

Падымана ў свет 9.02.2012 у 18.30

Замова 621

РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".

ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

РЕДАКЦЫЯ: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

РЕДАКТАРЫ АДДЕЛАЎ: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50 (прыёмная); (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон/факс: (017) 334 57 35

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць

ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2012. Індэкс 63875, 638752

Наклад 8117

Падымана ў свет 9.02.2012 у 18.30

Замова 621

РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".

ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

РЕДАКЦЫЯ: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

РЕДАКТАРЫ АДДЕЛАЎ: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50 (прыёмная); (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон/факс: (017) 334 57 35

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць

ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл.: (017) 290 22 50.

Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2012. Індэкс 63875, 638752

Наклад 8117

Падымана ў свет 9.02.2012 у 18.30

Замова 621

РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".

ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.

пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

РЕДАКЦЫЯ: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

РЕДАКТАРЫ АДДЕЛАЎ: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ. Загадчык аддзела фоталюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50 (прыёмная); (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон/факс: (017) 334 57 35

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць

ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мін